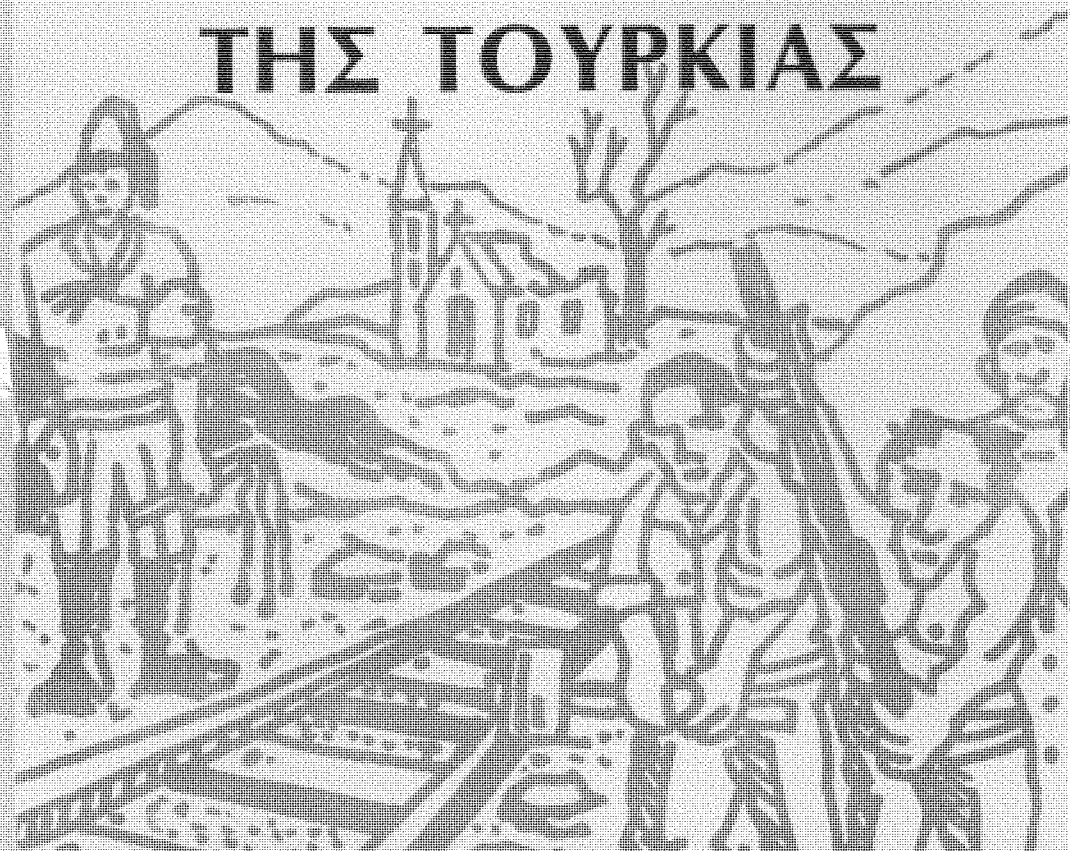

ΜΙΧΑΗΛ ΡΟΔΑ

**ΠΩΣ
Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ
ΚΑΤΕΣΤΡΕΨΕ
ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ
ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ**

ΜΙΧΑΗΛ ΡΟΔΑ

ΠΩΣ Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ
ΚΑΤΕΣΤΡΕΨΕ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ
ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ

1978

Τὸ παρὸν βιβλίο, τυπώθηκε στὴ Μιτυλήνη ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ Ροδὰ τὸ 1916, ἕξι χρόνια πρὶν ἀκόμα ἀρχίσει ἡ σφαγὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μ. Ἀσίας. Ὁ Ροδὰς ἦταν δεξιὸ χέρι τοῦ ἀνεξιχνίαστου Στεργιάδη, ὥστε νὰ γνωρίζει ἀπὸ πρῶτο χέρι τί γινόταν τότε στὴν Μ. Ἀσία. Οἱ γνωστοί του μάλιστα, ἀποροῦσαν πῶς ὁ Ροδὰς τὸν ἀντέχει.

Ἀπὸ αὐτὰ ποὺ γράφει καταρρίπτεται καὶ ὁ δῆθεν δισταγμὸς τοῦ Κωνσταντίνου νὰ ἔβγει στὸν πόλεμο λόγω συγγενείας με τὸν βασιλέα τῆς Γερμανίας, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἤδη καταστρέψει τὸν ἑλληνισμό τῆς Μ. Ἀσίας...

Ἄν οἱ πολιτικοὶ ἢ οἱ δημοσιογράφοι εἶχαν ἐνημερώσει τὸν κόσμον, ἴσως νὰ μὴν ὑπῆρχε κανένας Γερμανόφιλος τὴν περίοδο τῆς κατοχῆς, ἐκτὸς ἴσως, ἀπὸ ὀλίγους ἐναπομείναντες στὴν Ἑλλάδα Βαυαροὺς...

Ἀνατυπώθηκε τὸ 1978 ἀπὸ ἐπίσης ἄγνωστο ἐκδότη.

Τὸ ἀνὰ χεῖρας βιβλίο, μειώνοντας τὰ περιθώρια γιὰ νὰ χωροῦν δύο σελίδες σὲ χαρτὶ Α4, τυπώθηκε σὲ 12 ἀντίγραφα γιὰ τὰ παιδιά μου, τὴν βιβλιοθήκη τῆς πατρίδος μου καὶ ἐλάχιστους φίλους.

Χρῆστος Π. Ἀρβανίτης
Ὀκτώβριος 2015

ΠΩΣ Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΚΑΤΕΣΤΡΕΨΕ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΕΛΛΑΣ

Ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐπραγματοποίησε τὰ περισσότερα τῶν ἐθνικῶν ὀνείρων της διὰ τῶν κοινῶν ἀγῶνων τῶν τέκνων της, ἐλευθέρων καὶ ὑποδούλων. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες συνεχίζουν τὸν ἀγῶνα τοῦ αἵματος καὶ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ἑλλάδος εἰς ἐλεύθερον Κράτος, πληρώνουν φόρους δυσαναλόγους πρὸς τὴν οἰκονομικὴν αὐτῶν κατάστασιν, ὑφίστανται τὰ πάνδεινα πρὸς πραγματοποιήσιν τῆς ἐθνικῆς ἐνώσεως καὶ τῆς συντριβῆς τῶν δεσμῶν τοῦ κατακτητοῦ καὶ τοῦ τυράννου τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς.

Ἡ ἐξωτερικὴ Ἑλλάς, ἂν δὲν προσέφερε μέγαν ἀριθμὸν ἀγωνιστῶν εἰς τοὺς ἀπελευθερωτικὸς πολέμους, προσέφερον ὅμως ἀφθονον χρῆμα καὶ συνετέλεσεν ὥστε τὸ ἐλεύθερον Κράτος νὰ λαμβάνῃ ἔξωθεν, ἐκ τῆς Ἑλλάδος τῆς Τουρκίας, τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ρουμανίας, τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς, τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν, ἀπαραίτητον ὅπως ὀργανωθῇ εἰς Κράτος στρατιωτικόν, ναυτικόν καὶ ἐμπορικόν.

Ὁ ἐλεύθερος Ἕλλην δὲν ἠδυνήθη νὰ ζήσῃ ἀνέτως εἰς τὴν χώραν του. Ὁ πληθυσμὸς ἠδξήθη καὶ τὰ σύνορά του ἐπὶ πολλὰ ἔτη περιορίσθησαν μέχρι τοῦ Ὀλύμπου. Ἡ μετανάστευσις ἐπῆλθεν ἀθρόα πρὸς τὴν Τουρκίαν, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Ρουμανίαν, τὴν Ρωσίαν καὶ πρὸ ἑτῶν πρὸς τὴν Ἀμερικὴν. Πτωχοὶ Ἕλληνες τῆς Πελοποννήσου, τῆς Θεσσαλίας, τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀνεδείχθησαν ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου εἰς μεγαλοβιομηχάνους καὶ μεγαλεμπόρους ἐν Κωνσταντινουπόλει, Σμύρῃ, Θεσσαλονίκῃ καὶ εἰς τὰ λοιπὰ κέντρα τοῦ ἐξωτερικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὁ ὑπόδουλος Ἕλληνισμὸς ἐνισχύθη σημαντικώτατα ἀπὸ τὴν μετανάστευσιν καὶ τὴν

ἐμφάνισιν τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνοῦ εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἡ τάξις τῶν ὁμογενῶν ἐμπόρων ἐπυκνώθη πρὸς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Τουρκίας· μέχρι τῶν χωρίων ἀκόμη, διὰ μικροκαταστημάτων καὶ ὑποπρακτορείων τραπεζιτικῶν. Ἐντεῦθεν τῶν συνόρων τοῦ Ὀλύμπου τὸ πᾶν ἦτο ἀρματωλισμός. Ἐκεῖθεν τῶν συνόρων συνετελεῖτο ἀδιόκοπος ἐθνικὴ προπαρασκευὴ καὶ ἐμπορικὴ ἐπικράτησις πρὸς ὅλα τὰ στοιχεῖα. Ἡ ἐμπορικὴ κυριαρχία τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Τουρκίαν ἦτο ἀναμφισβήτητος. Ἀπόδειξις τούτου εἶνε τὰ μεγάλα φιλανθρωπικὰ μέγαρά τῶν κοινοτήτων, τὰ σχολεῖα καὶ τὰ μεγαλοπρεπέστατα νοσοκομεῖα, αἱ Τράπεζαι, αἱ ὁποῖαι ἰδρῦθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐμπορίου, αἱ ἀσφαλιστικαὶ ἐταιρεῖαι καὶ οἱ ἐμπορικοὶ συνεταιρισμοὶ διὰ κεφαλαίων κολοσσιαίων. Ἄνευ τῆς ἐμπορικῆς καὶ οἰκονομικῆς κυριαρχίας τοῦ ἐξωτερικοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Τουρκίας, τὸ ἐλεύθερον Κράτος τῶν συνόρων τοῦ Ὀλύμπου, ἦτο καταδικασμένον εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ τὸν μαρasmus. Ἡ παραγωγὴ τοῦ ἐλευθέρου Κράτους μετεφέρετο καὶ ἐπωλεῖτο εἰς τὸ ὁμογενὲς στοιχεῖον τῆς Τουρκίας, αἱ ἀτμοπλοικαὶ ἐταιρεῖαι ἐκέρδισαν τὰ περισσώτερα χρήματα εἰς τὰς θαλάσσας τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Συρίας, τῶν νήσων, τῆς Σμύρνης, τοῦ Ἑλλησπόντου, τοῦ Εὐξείνου, τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου καὶ ἐπὶ τῆς Ἡπειρωτικῆς ἀκτῆς. Οἱ ἐπιστήμονες, ἰατροί, δικηγόροι, διδάσκαλοι, ἄσημοι καὶ πτωχοὶ εἰς τὸ Ἐλεύθερον Βασίλειον, ἀνεδείχθησαν καὶ ἐπλούτησαν ἔξω τῶν συνόρων αὐτοῦ. Τὸ βιβλίον τοῦ Ἑλληνοῦ, ἐκπαιδευτικὸν ἢ φιλολογικόν, κατὰ χιλιάδας ἐκκυκλοφόρει εἰς τὴν Τουρκίαν.

Εἰς τὴν ἐμπορικὴν πρόδοδόν του ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν συναντᾷ μέχρι τοῦ 1900 κανὲν ἐμπόδιον. Ὁ Τούρκος ἐξακολουθεῖ τὸν ὕπνον του. Ἀρκεῖ εἰς τὸν χωρικὸν ἢ ἐργασία τῶν ἀγρῶν. Ὁ ὑπάλληλος ἔχει ἐξασφαλίσει τὰ τῆς ζωῆς του μὲ τὸ «μπαξίσι» καὶ ὁ «μπέτης» ἔχει τὸ τακτικὸν εἰσόδημα τῶν τσιφλικίων. Ἀπὸ αἰῶνων ὁ Ἕλληνας τῆς Τουρκίας συναλλάσσεται ἀρμονικώτατα μὲ τὸν Ἄγγλον καὶ τὸν Γάλλον, προμηθεύεται ἀπὸ τὰς μεγάλας ἀγορὰς τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας πλείστα εἶδη καὶ ἐνισχύεται διαρκῶς εἰς τὴν ἐπικράτησίν του. Τὸ ὁμογενὲς στοιχεῖον, ἄνευ τῆς ἐμπορικῆς καὶ πολιτικῆς ἀκόμης συνδρομῆς τῶν ἀνωτέρω Κρατῶν, δὲν

θά ἐκυριάρχει ἐκ τῆ Ἀνατολῆ. Κατὰ τοὺς μακροὺς καὶ μαύρους χρόνους τῆς τυραννίας, χιλιάδες ἐμπόρων, διδασκάλων καὶ ἐθναποστόλων, ἐπροστατεύθησαν κάτω ἀπὸ τὴν στέγην τὴν Ἀγγλικὴν ἢ Γαλλικὴν. Οὐδέποτε ἠκούσθη παράπονον ἢ ὑπεδείχθη κίνδυνος ὑπὸ ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς Ἑλλάδος, οὔτε κἂν ὑπὸ ἰδιωτῶν, περὶ συντριβῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου ἢ τῶν ἐμπορικῶν αὐτοῦ συμφερόντων, ἐκ μέρους τῶν Ἀγγλων ἢ τῶν Γάλλων. Ὁ ὑπήκοος τῶν δύο αὐτῶν κρατῶν, ἐξήσκει τὸ ἔμπορίον του χωρὶς συναγωνισμούς, ἄνευ προκαταλήψεως ἐναντίον μας, μὲ ἐλευθερίαν ὑποβοηθητικὴν κατὰ τὸ πλεῖστον πρὸς ἐπικρατήσιν μας. Δυστυχῶς αἱ ἐμπορικαὶ συνθῆκαι, μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897 καὶ κυριώτατα ἀπὸ τοῦ 1900 καὶ ἐντεῦθεν, μετεβλήθησαν, διότι εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐνεφανίσθη δεινὸς συναγωνιστῆς, ἀκατάβλητος, ἐφωδιασμένος μὲ ὅλα τὰ μέσα τοῦ πολέμου, προγραμματιστῆς καὶ ἰκανὸς δι' ἔντημον ἢ μὴ ἐμπορικὸν πόλεμον. Ὁ Γερμανός. Ἐξεστράτευσε μὲ τὴν ἐντολὴν τῆς ἐξοντώσεως καὶ μὲ τὴν σημαίαν τῆς ἐπικρατήσεως ἐν Τουρκίᾳ, πολιτικῆς καὶ ἐμπορικῆς, ἀντὶ πάσης θυσίας. Ὅ,τι ἐν Τουρκίᾳ ἐκυριάρχει εἶχε ζωὴν καὶ κίνησιν, ἔδιδεν εἰς τὸν τόπον τὸν τόνον τῆς ὑπεροχῆς, ἔπρεπε νὰ καταπέσῃ νὰ συντριβῆ, νὰ ἐξαφανισθῆ. Ἐπάνω ἀπὸ τὰ πτώματα ὄλων, Ἑλλήνων, Γάλλων, Ἀγγλων καὶ λοιπῶν ἐπικρατούντων στοιχείων, ἔπρεπε νὰ βαδίσῃ ὁ Γερμανός καὶ νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἐπικρατήσιν του πρὸς τὰ μέρη ὅπου ἀπὸ αἰῶνας ἐργάζονται τιμιώτατα ἑκατομμύρια ἀνθρώπων. Καὶ τὸ σχέδιον τῆς ἐξοντώσεως ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν, ὁ πόλεμος ἐκηρύχθη ἀμείλικτος ἐκ μέρους αὐτοῦ τοῦ Ἀυτοκράτορος τῆς Γερμανίας, ὁ ὁποῖος μετεβλήθη εἰς παραγγελιοδόχον καὶ ἐξεστράτευσε μέχρι τῆς Ἀνατολῆς, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ φίλος του Χαμὴτ ἔχυνε ποταμοὺς αἱμάτων χριστιανικῶν. Αἱ χεῖρες Σουλτάνου καὶ Γερμανοῦ Ἀυτοκράτορος κατὰ τὴν ἀπαισίαν καὶ τραγικὴν αὐτὴν στιγμὴν, συνεσφίγγοντο ἀδελφικώτατα.

ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ — ΒΑΓΔΑΤΗ

Φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν, τῆς ἀγριότητος καὶ τοῦ αἵματος, αἱ λέξεις ἔχουν χάσει τὴν σημασίαν των. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι αἱ κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 1916 γενόμεναι δηλώσεις εἰς τὸ Ραῦχσταῦ τοῦ Γερμανοῦ Καγκελαρίου, ὁ ὁποῖος κυνικώτατα βρον-

τοφωνεῖ ἀπὸ τῆς ἐπισήμου θέσεώς του, ὅτι τὸν πόλεμον προεκάλεσεν ἡ Ἄγγλία καὶ οἱ σύμμαχοί της. Εἶναι τόσον ἄδικος ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ φανατικώτεροι Γερμανόφιλοι δὲν δισταῖουν νὰ ὁμολογήσουν ὅτι ὁ Καγκελλάριος ἀγωνίζεται νὰ πείσῃ τὸν κόσμον διὰ ζήτημα τὸ ὁποῖον εἶναι γνωστὸν εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα ἐν ὅλαις αὐτοῦ ταῖς λεπτομερείαις.

Οἱ ἰσχυρισμοὶ τοῦ Γερμανοῦ Καγκελλαρίου μᾶς κάμνουν τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ἐγκληματίου, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ διέπραξε τὸ ἐγκλήμα του εἰς τὸν κεντρικώτερον δρόμον, προκαλεῖ κατόπιν θόρυβον διὰ νὰ πείσῃ τὸν κόσμον καὶ τοὺς δικαστὰς του, ὅτι δὲν εἶνε ἔνοχος. Ἄλλὰ τί ἄλλο μαρτυροῦν αἱ ἐμπορικαί, χρηματιστικαὶ καὶ προπαγανδιστικαὶ ἐκστρατεῖαι τῶν Γερμανῶν πρὸς τὴν Ἀνατολὴν, ὅπως ἐκτοπίσουν ἄλλα στοιχεῖα καὶ τὰ συντρίψουν κυριολεκτικῶς, παρὰ τὴν προπαρασκευὴν καὶ τὴν δημιουργίαν τοῦ παρόντος πολέμου; Ἐξεστράτευσαν οἱ Γερμανοὶ πρὸς τὴν Ἀνατολὴν μὲ τὸ σχέδιον νὰ ἐκτοπίσουν τοὺς πάντας ἐκ τῶν φυσικῶν ἐγκαταστάσεων των. Τὸ σχέδιον ἦτο ἀληθῶς μέγα, ἀλλὰ καὶ καταστρεπτικὸν διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Πιστεύουν οἱ Γερμανοὶ σοβαρῶς, ὅτι καὶ μετὰ τὸν ἐκτοπισμὸν τῶν Ἀγγλων, τῶν Γάλλων, τῶν Ἑλλήνων, ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, θὰ παραμείνουν αὐτοὶ κυρίαρχοι τῆς πλουσιωτάτης Τουρκικῆς χώρας; θὰ ἐπέλθῃ κατ' ἀνάγκην ἀντίδρασις, τοῦτο διδάσκει ὁ νόμος ὁ ἱστορικὸς καὶ φυσικὸς, καὶ θὰ ἐκδιωχθῶσιν ἐκεῖθεν, διότι ἐγκατεστάθησαν διὰ τῆς βίας καὶ παρὰ τὴν θέλησιν καὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ Τουρκικοῦ λαοῦ. Συνελπῶς τὸ ἔργον των εἰς τὴν Ἀνατολὴν θὰ ναυαγήσῃ καὶ τὰ πράγματα θ' ἀκολουθήσουν τὸν φυσικὸν των δρόμον. Ἡ Ἀνατολή θὰ παράσῃ τοὺς πλουσίους καρπούς της μόνον εἰς τὰ Κράτη ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα φυσικῶς ὠθοῦνται πρὸς αὐτήν, διὰ τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν πληθυσμῶν των.

Ἄλλ' οἱ Γερμανοὶ δὲν ὑπελόγησαν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Διὰ νὰ μειώσουν τὴν κυριαρχίαν τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ τοῦ ὕγρου αὐτοῦ κόσμου, κυριαρχίαν ἐξυπηρετικὴν ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, ἐσκέφθησαν νὰ στηρίζουν τὸ ἔργον των ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Καὶ ἰδοὶ ἡ μεγάλη ἰδέα. Νὰ φθάσουν ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον ἀπὸ τὸ Βερολῖνον εἰς τὴν Βαγδάτην. Ὁ Γερμανισμὸς δὲν ἀρκεῖται ἐντὸς τῆς πλουσίας τῆς χώρας. Πρὸς τοῦτο ἀρχίζει ἐργασίαν συστημα-

τικὴν καὶ πραγματικὴν ἐστρατείαν. Κατ' ἀρχὰς ὁ μέγας ἐχθρὸς τοῦ εἶνε ὁ Ἕλληνας. Ἐπρεπε πάση θυσίᾳ ἡ Ἑλλάς νὰ ἐκποτισθῆ ἀπὸ τὰς φυσικὰς ἐγκαταστάσεις τῆς καὶ εἰ δυνατόν καὶ αὐτὴ ἡ θαλασσίᾳ ὑπεροχῇ τῆς εἰς τὴν Ἀνατολήν νὰ μειωθῆ!! Καλοῦνται λοιπὸν οἱ Γερμανοὶ εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν ὄλων ἀγῶνα. Κατὰ τὸ 1867 ἐμφανίζονται εἰς τὴν Κων/πολιν οἱ φρέρῃδες τῆς Βυτεμβέργης μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν πάστορα Χριστόφορον Χόφμαν. Ἀρχίζει ἡ ἐκπαιδευτικὴ προπαγάνδα. Ἀνοίγουν σχολεῖα καὶ ἐκκλησίας. Προσκαλοῦν τὸν κόσμον νὰ μάθῃ Γερμανικὰ ἀντὶ ... ἀδρότητας πληρωμῆς. Καὶ ἐπιτυγχάνουν τοῦ ἔργου τῶν διὰ τῆς βοήθειας τῶν Ἰσραηλιτῶν. Μετὰ ἓν ἔτος ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως εἰς Κωνσταντινούπολιν τοῦ πάστορος Χριστοφόρου Χόφμαν, ἐνεφανίζοντο εἰς τὸ Πέραν μαθηταὶ καὶ μαθήτριά τῶν Γερμανικῶν σχολείων. Οἱ Γερμανοὶ διπλωμάται ἐτέθησαν εἰς κίνησιν. Ἡ πρεσβεία τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ προξενεῖα τῆς Ἀνατολῆς μετεβλήθησαν εἰς ἐμπορικὰ κέντρα. Πρὸς διαφώτισιν τοῦ Γερμανικοῦ κόσμου καὶ ὅπως ἐλκυσθῆ ἀσφαλέστερον, ἐστρατεῦει εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν ὁ δόκτωρ Κέργκερ καὶ ἐκδίδει τὸ περίφημον βιβλίον τοῦ «Ἡ Μ. Ἀσία πεδίον Γερμανικοῦ ἀποικισμοῦ».

Ἐξηραλούθησεν ἕκτοτε μέχρι τοῦ 1887, συστηματικῶς ἐργασία, ἡ ὁποία ἔδωσεν ἐνθαρρυντικὰ ἀποτελέσματα διὰ τοὺς Γερμανοὺς. Ἡ Τουρκία τοῦ Ἀβδούλ Χαμίτ προσεδέθη εἰς τὸ Γερμανικὸν ἄρμα καὶ ἐφέρετο δλοψύχως πρὸς τὸ Βερολῖνον. Τὸ Γερμανικὸν χρῆμα εἶχεν ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῶν Τούρκων Κυβερνητῶν καὶ ὁ αἱματηρότατος Σουλτάνος ἐκολακεύθη ὑπερβολικὰ ἀπὸ τὴν εὐμένειαν καὶ τὴν φιλίαν τοῦ Κάιζερ. Καθ' ἣν στιγμὴν ὀλόκληρος ἡ Εὐρώπη ἔφριτε διὰ τὰ ἐγκλήματα κατὰ τῶν χριστιανῶν, ἐν Γερμανίᾳ ἐψάλλοντο παίανες διὰ τὸν Τουρκισμόν. Καὶ ἰδοὺ, εἰς ἐνίσχυσιν τῆς Γερμανικῆς προπαγάνδας ἐμφανίζεται αὐτὸς ὁ Κάιζερ κατὰ τὸ 1889 εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, περιπτύσσεται τὸν Ἀβδούλ Χαμίτ καὶ ἀπονέμει ἑκατοντάδας παρασήμων πρὸς τοὺς Τούρκους τιτλοῦχος. Ἐθαμβώθησαν. Οἱ περιφρονημένοι πασσάδες καὶ τὸ αἱματηρὸν Γιλδιζ δέχονται ὅλας τὰς θωπείας καὶ τὸν ἔξαγνισμόν ἀπὸ τὸ Βερολῖνον διὰ χειρὸς τοῦ Ἀυτοκράτορος.

Οἱ Γερμανοὶ κατέρχονται διωρκῶς πρὸς τὴν Τουρκίαν καὶ οἱ

Τούρκοι ἀνέρχονται διαρκῶς πρὸς τὸ Βερολίνον. Αἱ πύλαι τῆς στρατιωτικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βερολίνου ἠνοιξαν εἰς τοὺς Τούρκους ἀξιωματικούς, ὁ δὲ Γερμανὸς στρατηγὸς φὸν Γκόλτς ἀνέλαβε νὰ ὀργανώσῃ τὸν Τουρκικὸν στρατόν. Ἐπῆλθε διὰ τοῦ μέσου αὐτοῦ τελεία προσέγγισις Γερμανῶν καὶ Τούρκων, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς προπαρασκευάζεται ὁ πόλεμος κατὰ τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἀπὸ τοῦ 1887 ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος ἐκ μέρους τῶν Γερμανῶν κατὰ τῆς Ἀγγλίας διὰ τῆς ἀρπαγῆς τοῦ σιδηροδρόμου Χαϊδάρ-πασσά—Νικομηδείας. Τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐποχὴν ὁ Γκόλτς, πασσᾶς πλέον, διεκήρυττεν ὅτι θὰ θάψῃ τὴν Ἑλλάδα πρὸς διάφορα σημεῖα στρατηγικὰ τοῦ Θεσσαλικοῦ καὶ Μακεδονικοῦ ἐδάφους καὶ πρὸς τοῦτο εἰργάζεται πυρετωδῶς εἰς τὸ στρατιωτικὸν Χαρμπιὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Οἱ Ἕλληνες ἀγωνιστὰὶ ἀκούουσι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἓνα Γκόλτς πασσᾶν, ὁ ὁποῖος ἐτοιμάζει τοὺς Τούρκους ἐναντίον τῶν. Μέχρι τῆς στιγμῆς αὐτῆς ἡ Γερμανία μᾶς ἦτο ἀδιάφορος, διότι οὐδέποτε, οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσίν μας ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ. Ἦδη ὅμως παρουσιάζεται καὶ ἐχθρὰ καὶ προετοιμάζει διὰ τῆς Τουρκίας τὸν ἔξαφανισμόν μας. Ἐρωτήσατε τοὺς ἀπομάχους ἀξιωματικούς, οἱ ὁποῖοι συγκεντροῦνται εἰς τὰ καφενεῖα ἐκάστην πρωΐαν καὶ διηγοῦνται τοὺς ἡρωϊσμούς των, τὴν ἀρματολικὴν αὐτῶν γενεάν τοῦ Θεσσαλικοῦ κάμπου καὶ τοῦ Ὀλύμπου, ποῖον ἐχθρὸν ἀνέμενον, χειμῶνα καὶ καλοκαῖρι, διὰ νὰ τὸν κτυπήσουσι ὅσον τοὺς ἦτο δυνατόν ἡρωϊκώτερον; Θὰ σᾶς ἀπαντήσουσι μὲ ἀγανάκτησιν: Τὸν Τούρκον, — τὸν ὁποῖον *ἐδίδαξεν* ὁ Γερμανὸς στρατηγὸς πῶς νὰ μάχεται στρατηγικώτερον. Ἀλλὰ μήπως ἠρκέσθησαν οἱ Γερμανοὶ μόνον εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ Τούρκου; Μήπως αὐτοὶ δὲν τοῦ ἐχορήγησαν τὰ ὄπλα Μάουζερ καὶ τὰ τηλεβόλα Κρούπ, μὲ τὰ ὁποῖα μᾶς ἐπῆραν κατὰ τὸ 1897 τὸν Θεσσαλικὸν κάμπου καὶ μᾶς ἐπαρουσίασαν ταπεινοὺς καὶ ἐλεεινοὺς εἰς τὸν κόσμον; Μήπως ὁ Ἐτέμ πασσᾶς δὲν καθωδηγεῖτο μὲ τὰ Γερμανικὰ σχέδια καὶ ὁ ἡρωϊκὸς μας στόλος κατὰ τὸ 1912 δὲν ἐνανμάχησε μὲ Τουρκικὰ πλοῖα, γερμανικῆς προελεύσεως; Ὅχι μόνον νοῦν τοὺς ἔδωσαν οἱ Γερμανοὶ ἀλλὰ καὶ ὄπλα.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς λοιπὸν αὐτῆς οἱ Γερμανοὶ κηρύττουσι τὸν πό-

λεμον κατά Ἑγγλων καὶ Ἑλλήνων. Τὸ σχέδιόν των εἶνε γνωστὸν πλέον εἰς τοὺς ἐπισήμους Γερμανοὺς καὶ τοὺς Τούρκους. Κατὰ πρῶτον ἐξόντως ἀντὶ πάσης θυσίας τῆς Ἑγγλίας. Αὐτὴν τρέμουν καὶ αὐτὴν φοβοῦνται. Ἡ Ἑγγλία, λέγουσιν διὰ στόματος τοῦ Καγκελαρίου, ἐκήρυξε τὸν πόλεμον καὶ αὐτὴ κυρίως εὐθύνεται διὰ τὸ χυνόμενον αἷμα. Τὰ ἐπίσημα ὅμως γεγονότα ἀποδεικνύουν ἐντελῶς τὸ ἀντίθετον, καὶ ἡ ἀρπαγὴ παρὰ τῶν Γερμανῶν, Ἑγγλικῶν ἐπιχειρήσεων, εἶνε ἡ μόνη ἀπόδειξις περὶ τῆς Γερμανικῆς κακοπιστίας καὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς διὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀνατολῆς. Κατὰ τὸ 1887 αἱ προσπάθειαι τῶν Γερμανῶν πρὸς ἀρπαγὴν τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν λαμβάνουν αἰσιον πέρασ. Διὰ τῆς ἐξαγορᾶς τῶν τούρκων ὑπουργῶν γίνονται κάτοχοι τῆς Ἑγγλικῆς γραμμῆς Χαϊδάρ πασᾶ—Νικομηδείας. Ἀρχίζουν ἀμέσως σχεδὸν τὴν ἐπέκτασιν τῆς γραμμῆς ταύτης καὶ ἀποπερατοῦται αὕτη κατὰ τὸ 1893 μέχρι Ἑσκι—Σεῖρ καὶ ἐκεῖθεν μέχρι Ἀγκύρας. Ὅλα τὰ σχέδιά των, ὅλαι αἱ προσπάθειαι των, κατευθύνονται πρὸς τὴν Βαγδάτην καὶ προχωροῦν διαρκῶς ἀματωδῶς, ἐκτοπίζοντες τοὺς πάντας εἰς τὸν δρόμον των. Ἀπὸ τὸ Ἑσκι—Σεῖρ ἡ γραμμὴ ἐπεκτείνεται μέχρι Ἰκονίου. Δὲν ἀπομένει πλέον παρὰ ἡ συμπλήρωσις τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου ἀπὸ Ἰκονίου μέχρι Βαγδάτης. Ὅλαι αἱ δυσχερεῖαι αἴρονται. Οἱ πάντες ἐκτοπίζονται. Ὁ πρεσβευτὴς τῆς Γερμανίας ἐν Κων)πόλει βαρῶνος Μαρσάλ ἔχει μεταβληθῆ εἰς ἐργοδηγὸν καὶ ὁδοστρωτῆρα. Ἀλλὰ τὸ ἔργον τῆς κατακτῆσεως ἔχει ἀνάγκην ἐνισχύσεως παρὰ τῆς Αὐτοκρατορικῆς μεγαλοπρεπείας. Νέον ταξείδιον ἐπιχειρεῖ ὁ Αὐτοκράτωρ κατὰ τὸ 1897 εἰς Κων)πολιν καὶ νέους ἐναγκαλισμοὺς μετὰ τοῦ Σουλτάνου Ἀβδουλ Χαμίτ ἀναγράφουν αἱ Τουρκικαὶ καὶ Γερμανικαὶ ἑφημερίδες. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην δὲν ἔπρεπε νὰ λησμονηθῆ καὶ ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐπικράτησιν τοῦ Γερμανισμοῦ. Ἀποφασίζει ὅθεν ὁ Κάιζερ νὰ ταξειδεύσῃ εἰς τὴν Δαμασκὸν καὶ μέχρι τῶν ἱερῶν τόπων τῆς Παλαιστίνης καὶ νὰ προσκυνήσῃ αὐτοὺς εὐλαβῶς. Δυνάττον οἱ ἀπλοῖκοι Τούρκοι καὶ οἱ Γερμανοὶ πάστορες νὰ ἐπίστευσαν εἰς τὴν θρησκευτικὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Κάιζερ. Ὁ σκοπὸς του ὅμως ἦτο φανερός. Μετέβη μέχρι Παλαιστίνης, διὰ νὰ ἐπιθεωρήσῃ σὰν καλὸς ἐργολάβος, τὰ σιδηροδρομικὰ ἔργα καὶ τὰς ἐγκαταστάσεις τῶν ὑπηκόων του, νὰ συστήσῃ

περισσότεραν δραστηριότητα, καὶ πρὸ παντός τὸν ἔξαφανισμὸν παντός Ἕγγλου. Τὸ ἔργον προχωρεῖ μὲ ἐπιτυχίαν καὶ ἰδοὺ μετὰ τὰς ἀρπαγὰς τῶν σιδηροδρόμων Χαϊδάρ πασᾶ—Νικομηδείας, ἀπὸ τοὺς Ἕγγλους, περιέρχεται εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Γερμανῶν ἢ κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἕγγλων γραμμὴ Μερσίνας—Ἀδάνων. Διὰ τῶν μέσων αὐτῶν, τῶν ἀρπακτικῶν, ἀπέμεινεν εἰς τοὺς Ἕγγλους μόνον ἡ γραμμὴ Σμύρνης—Κασσαμπᾶ, ἡ ὁποία ἀργότερον ἐπεξετάθη ἀπὸ Σμύρνης εἰς Ἀϊδίνιον καὶ Δινέρι. Ἄλλὰ καὶ τὴν γραμμὴν ταύτην οὐχὶ ἅπαξ ἀπεπειράθησαν ν' ἀρπάσουν οἱ Γερμανοὶ, ὡς θ' ἀποδείξω εἰς κατωτέρω ἄρθρον μου.

Διὰ τῶν σιδηροδρομικῶν αὐτῶν ἐγκαταστάσεων οἱ Γερμανοὶ κατέκτησαν τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἐνέσπειραν τὴν ἀπόγνωσιν εἰς τὰ κυριαρχοῦντα στοιχεῖα λόγῳ καταγωγῆς καὶ φυσικῆς ὠθήσεως πρὸς τὴν Μικροῤασιaticὴν ἀκτὴν. Εἰς τὰς Ἕγγλικὰς ἐταιρεῖας, τὰς σιδηροδρομικὰς, ἐργάζοντο χιλιάδες ὁμογενῶν, εἰς ἀνωτέρας καὶ κατωτέρας θέσεις. Ἀπὸ τῆς Γερμανικῆς ὅμως ἀρπαγῆς, ἐξεδιώχθησαν οἱ σταθμάρχαι, οἱ τηλεγραφικοὶ ὑπάλληλοι, οἱ ἐπιθεωρηταί, οἱ εἰσιτηριοπῶλαι καὶ οἱ ἀποθηκάρχιοι. Ἄπαντες ἐρριφθῆσαν εἰς τοὺς δρόμους, μὲ τὰς οἰκογενεῖας των καὶ τὴν θέσιν των κατέλαβον οἱ Τούρκοι, οἱ Ἰσραηλῖται καὶ οἱ Γερμανοὶ. Ἐφ' ὅσον παρέρχεται ὁ χρόνος, ἡ Γερμανικὴ φυλλοξήρα μεταβάλλει εἰς ἔρημον καὶ εἰς νεκροταφεῖον τὸν Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν. Διότι ἡ ἐκδιώξις τῶν Ἕγγλων εἶχεν ὡς συνέπειαν καὶ τὴν ἐκδιώξιν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὸν ἀγριώτερον τρόπον. Ἄλλ' εἶνε μόνον αὐτὸ τὸ κακὸν τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐκ τοῦ Γερμανισμοῦ; Μήπως εἰς τὴν ἐκστρατείαν αὐτὴν δὲν ὀφείλεται ἡ ἀφύπνισις τῶν Τούρκων, τὸ κήρυγμα τῶν κατόπιν περὶ τοῦ Πανισλαμισμού καὶ ἡ κατερείπωσις παντός Ἑλληνικοῦ οἰκοδομήματος;

Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΥΠΕΡΑΝΩ ΟΛΩΝ!!!

Ἴδοὺ ἡ θρησκεία τῶν Γερμανῶν «Ἡ Γερμανία ὑπεράνω ὅλων». Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ὑπάρχει μόνον δι' αὐτούς. Τὰ τέκνα των διδάσκονται ὅτι μόνον ἡ φυλὴ των ἔχει δικαίωμα ἐπὶ τοῦ κόσμου τούτου, αἱ δὲ λοιπαὶ φυλαὶ πρέπει νὰ ὑποταχθῶν εἰς τὸ πνεῦμα, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν σπάθην των. Ἡ ἀξίωσις εἶνε κτηνώδης καὶ ἡ πραγματοποιήσις ἀδύνατος. Καὶ ἐν τούτοις ἀγωνί-

ζονται ἀντὶ πάσης θυσίας, διὰ νὰ καταπνίξουν ὅ,τι ἀναπνέει ἐλεύθερον καὶ αὐτόβουλον. Ἀπὸ τοῦ 1870 καὶ ἐντεῦθεν ὁ Γερμανικὸς πληθυσμὸς εὐρίσκεται εἰς ἀδιάκοπον ἐκστρατείαν πρὸς τὴν Ἀνατολήν. Ἐκατομμύρια ἀνθρώπων μὲ μίαν μυστικὴν ἐντολήν κινοῦνται πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις. «Ἡ Γερμανία ὑπεράνω ὅλων»!! Ὁ νεαρὸς διπλωμάτης, μὲ τὸ ἀμούστακον πρόσωπον, ταξιδεύει διὰ νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἢ τὴν παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας. Ὁ ἀξιωματικὸς ἐγκαταλείπει τὸ Βερολίνον διὰ νὰ ζήσῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Ἀδριανούπολιν, τὴν Θεσσαλονίκην καὶ Σμύρνην. Ὁ διδάσκαλος μὲ τὸν ἱερέα διευθύνονται καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Ἡ γυναῖκα τῆς Γερμανίας, ἠθικὴ ἢ ἀνήθικος, ἐκστρατεύει καὶ αὐτὴ μὲ ὄδηγίαν διὰ τὴν Ἀνατολήν. Ὁ ἔμπορος ἀναγινώσκει βιβλία καὶ ὄδηγίαν περὶ τῶν ἐμπορικῶν πραγμάτων τῆς Ἀνατολῆς καὶ ὁ παραγγελιοδόχος τῶν μεγαλειτέρων καταστημάτων ταξιδεύει μὲ τὰ δειγματοτά του διὰ νὰ ἀναζητήσῃ πελατείαν μὲ ἔκπτωσιν 50% τοῦλάχιστον ἀπὸ τὰ ἐμπορεύματα τῶν ἄλλων Κρατῶν, αὐτὸς δὲ εἶνε καὶ ὁ κυριώτερος λόγος τῆς ἀφαντάστου εὐθηνείας τῶν διαφόρων εἰδῶν ἐν Τουρκίᾳ. Εἰς τοὺς σταθμοὺς καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμὰς, αἱ ὁποῖαι ὀδηγοῦν πρὸς τὴν Ἀνατολήν, καταφθάνουν καθ' ἑκάστην ἑκατοντάδες Γερμανῶν. Εἰς τοὺς λιμένας τοῦ Ἀμβούργου καὶ τῆς Βρέμεν περιμένουν χιλιάδες Γερμανῶν διὰ νὰ ταξιδεύσουν εἰς τὴν Ἀνατολήν. Μία γενικὴ τρέλλα ἔχει καταλάβει τοὺς ὑπηκόους τοῦ Κάιζερ διὰ τὴν Ἀνατολήν καὶ ὅλοι ἐνθουσιασμένοι φωνάζουν μέσα εἰς τὰ βαγόνια καὶ τὰ ἀτμόπλοια: Ἡ Γερμανία, ἡ Γερμανία ὑπεράνω ὅλων»!! Λαοὶ ἐλεύθεροι, ἀνεξάρτητοι, μὲ δύναμιν καὶ ἰσχύν, κύψατε διὰ νὰ περάσῃ ὁ Γερμανός. Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου μόνον δι' αὐτὸν σκορπίζεται εἰς τὸν κόσμον. Κάθε Γερμανός ἔχει εἰς τὴν τσέπην του τὸ βιβλιαράκι τὸ «Πιστεύω». Πιστεύει εἰς τὴν Γερμανίαν, εἰς τὴν κυριαρχίαν της, εἰς τὸ ἐμπόριόν της, εἰς τὴν ἐξόντωσιν τῶν ἰσχυρῶν φυλῶν, εἰς τὴν ταπεινώσιν τῶν πάντων, εἰς τὴν θριαμβευτικὴν ἐπέλασιν καὶ ἐπιδρομὴν της πρὸς ὅλα τὰ ἰσχυρὰ κέντρα. Εἶνε ἰσχυρὸς ὁ Ἄγγλος; Πρέπει νὰ πέσῃ. Εἰς τὸν Γερμανὸν δὲν κάμνει ἐντύπωση ἡ ἐλευθερία τοῦ Ἀγγλικοῦ ἐμπορίου καὶ τὸ ἀνοιγμα ὅλων τῶν ἐμπορικῶν πυλῶν καὶ κέντρων πρὸς ὅλους. Ἐννοεῖ μόνη της

ἡ Γερμανία νὰ κρατήσῃ τὰ σκῆπτρα καὶ νὰ ὑποδουλώσῃ τοὺς πάντας. Καὶ ἀφοῦ τοῦτο δὲν δύναται νὰ τὸ ἐπιτύχῃ εἰς τὴν Εὐρώπῃ, ἐργάζεται νὰ τὸ ἐπιτύχῃ εἰς τὴν Ἀνατολήν. Ἀπὸ Βερολίνου μέχρι Βαγδάτης μεταβάλλεται τὸ πᾶν εἰς μίαν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, ἡ ὁποία μεταφέρει ψυχὰς καὶ ὕλικόν. Ἐντρομοὶ οἱ σώφρονες Τούρκοι παρατηροῦν τὴν ἀφίξιν τοῦ σιμήνου τῶν Γερμανῶν καὶ θλίβονται, διότι οἱ φίλοι ἐκδηλώνουν, ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἐμφανισεῶς των, ἀρπακτικὰς διαθέσεις, ἀλλ' εἶνε ἀργά, ὁ Τουρκισμὸς δὲν δύναται νὰ ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν καὶ νὰ ἐπαναστατήσῃ.

Κατὰ τὸ 1902 ἔχει ἐπέλθει πλέον ἡ ἀποπεράτωσις τῆς Γερμανικῆς γραμμῆς τῆς Βαγδάτης. Τὸ ὄνειρον τοῦ Κάιζερ πραγματοποιεῖται θριαμβευτικώτατα. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ σιδηροδρομικὴ κατὰκτησις. Εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐκδιωχθοῦν τελείως οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι, νὰ συντριβοῦν οἱ Ἕλληνες. Τοῦτο διδάσκει εἰς τὸ βιβλίον του Γερμανὸς περιηγητὴς, τὸ ὁποῖον φέρει τὸν τίτλον «Πῶς θὰ ζήσῃ ἡ Τουρκία». Θὰ ζήσῃ μόνον διὰ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Τουρκίας. Πρέπει λοιπὸν νὰ κατακτηθῇ τὸ ἐμπόριον, νὰ ἰδρυσθοῦν Τράπεζαι καὶ νὰ ἐμφανισθοῦν Γερμανικὰ ἀτμόπλοια πολυπληθέστερα εἰς τὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου καὶ τὰς Τουρκικὰς θαλάσσας. Τὸ δίκτυον τῆς προπαγάνδας ἐξαπλοῦται παντοῦ. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐξακολουθεῖ τὸ ἔργον τῆς ἀρπαγῆς τῶν Ἀγγλικῶν καὶ Γαλλικῶν Ἐταιρειῶν. Ἡ τηλεφωνικὴ Ἀγγλικὴ ἔταιρεία Κωνσταντινουπόλεως περιέρχεται εἰς χεῖρας τῶν Γερμανῶν, ἡ Βελγικὴ ἔταιρεία τῶν τραίμ ἐπίσης, καθὼς καὶ ἡ Ἀγγλικὴ ἔταιρεία τοῦ Τοῦνελ, τὰ ὑδραυλικὰ Ἀγγλικά ἔργα τῆς Μεσοποταμίας διακόπτονται, καθὼς καὶ ἡ κατασκευὴ ὁδῶν, ἐν Μ. Ἀσίᾳ ὑπὸ Γαλλικῆς ἑταιρείας. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς γραμμῆς Βαγδάτης ἐνεφανίσθησαν εἰς τοὺς Τουρκικοὺς λιμένας Σμύρνης, Θεσσαλονίκης, Κωνσταντινουπόλεως, Μαύρης θαλάσσης, τὰ μεγάλα ἀτμόπλοια τῆς «Νιόιτς-Λέβαντ Λόυδ» τοῦ Ἀμβούργου, τὰ ὁποῖα ἤρχισαν εὐθὺς ἀμέσως τὸν συναγωνισμὸν πρὸς τὰ Ἀγγλικά, Ρωσσικὰ καὶ Ἑλληνικὰ ἀτμόπλοια. Ἰδρύνονται πρᾶκτορεῖα εἰς τὰς μεγαλειτέρας πόλεις τῆς Τουρκίας καὶ ὑποπρακτορεῖα εἰς τὰς μικροτέρας. Ἐπὶ τέσσαρα συνεχῶς χρόνια δὲν κατώρθωσαν νὰ κερδίσουν οὔτε τὰ ἔξοδα τῶν ταξιδίων των. Τοὺς ἦτο ἀδιάφορον

ὅμως. Ὅπισθεν τῆς Γερμανικῆς ἀτμοπλοΐας τοῦ Ἀμβούργου ἴσταται μία Γερμανία. Ὁ σκοπός των εἶνε ὁ συναγωνισμὸς πρὸς τὰς λοιπὰς κυριαρχούσας ἀτμοπλοϊκὰς σημαίας καὶ πρὸς τοῦτο παραλαμβάνουν ἐμπορεύματα μὲ ἔκπτωσιν 60 % τῶν ἀντιπάλων ἀτμοπλοϊκῶν ἐταιρειῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ κόσμος μένει κατάπληκτος διὰ τοῦτο καὶ ὅμως αὐτοὶ ἀδιαφοροῦν καὶ ἐν μόνον διακηρύττουν, ὅταν ἀναχωροῦν μὲ τὰς ἀποθήκας των πλήρεις ἐμπορευμάτων. «Ἡ Γερμανία, ἡ Γερμανία ὑπεράνω ὅλων».

Οἱ Γερμανοὶ χρηματισταί, μετὰ τὴν κυριαρχίαν τῶν λοιπῶν κλάδων τῆς προπαγάνδας, συσκέπτονται ἐν Βερολίῳ πῶς ἀσφαλέστερον νὰ καταστρέψουν τοὺς Ἕλληνας. Διὰ τοὺς Ἄγγλους καὶ Γάλλους θορυβοῦν περισσότερον καὶ ὁ βαρῶνος Μαρσάλ μεταβάλλεται εἰς ἀγωνιστὴν τῶν ὁδῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ τοὺς Ἕλληνας ὅμως δὲν λέγουν τίποτε. Τοὺς φρονεοῦν ἕνα-ἕνα χωρὶς καμμίαν διαμαρτυρίαν. Καὶ ἐπιτρέπεται κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν Γερμανῶν νὰ διαμαρτυρηθῇ ἡ Ἑλλάς, τὸ κρατίδιον αὐτό, διὰ τὰ διαδραματιζόμενα ἐν Ἀνατολῇ;

Οἱ Γερμανοί, μὴ δυνάμενοι νὰ κτυπήσουν φανερὰ τὸν Ἑλληνισμὸν τῆς Τουρκίας, ἐσκέφθησαν νὰ βυθίσουν τὸ ἐγχειρίδιον εἰς τὰ στήθη του δι' ἑνὸς τρυφεροῦ ἐναγκαλισμοῦ. Εἰς τὸν δρόμον των ἦτο ὁ Ἑλληνισμὸς μέγα, παμμέγιστον ἐμπόδιον καὶ ἔπρεπε καὶ αὐτὸς ἢ διὰ τοῦ Γερμανισμοῦ ἢ διὰ τοῦ Τουρκισμοῦ νὰ ἐκριζωθῇ. Ἰδοὺ λοιπὸν ποῦ κατέφυγον διὰ νὰ καταφέρουν ἀσφαλέστερον τὸ κτύπημα. Κατὰ τὸ 1904 κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ Γερμανίας ὁ Φὸν Μοζέβιους, διευθυντὴς τῆς «Ἐθνικῆς Τραπεζῆς διὰ τὴν Γερμανίαν». Κατώρθωσε καὶ ἔλεισε τὸν τότε διευθυντὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος Στέφανον Στροῖτ ὅπως ἰδρῦσουν τὴν «Τράπεζαν τῆς Ἀνατολῆς». Ἡ ἔνωσις τῶν Γερμανικῶν κεφαλαίων μετὰ τῶν Ἑλληνικῶν μόνον σκοπὸν εἶχεν ὅπως οἱ Γερμανοὶ ἀσφαλέστερον εἰσδύσουν εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ καταστοῦν ἐνήμεροι τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐδέχθη τὴν ἴδρυσιν τοιαύτης Τραπεζῆς ὑπὸ τὸν ὄρον ὅμως ὅπως ὑπάρχη Ἑλληνικὴ πλειοψηφία εἰς τὸ συμβούλιον αὐτῆς. Μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ ὄρου αὐτοῦ ἐκ μέρους τῶν Γερμανῶν ἰδρῦθησαν ὑποκαταστήματα ἐν Θεσσαλονίκῃ, Κων)πόλει, Σμύρῃνῃ, Ἀλεξανδρείᾳ, Καίρῳ. Κατὰ τὴν ὑπογραφεῖσαν σύμ-

βαισιν, μεταξὺ τῶν δύο ὁμίλων, εἰς ἕκαστον ὑποκατάστημα ἔπρεπε νὰ ὑπάρχη ἕνας Ἕλλην διευθυντῆς καὶ ἕνας Γερμανός. Ἐξαίρεσις δὲ μόνον ἐγένετο, τοῦ νὰ μὴ ὑπάρχη Γερμανὸς διευθυντῆς, διὰ τὰ ὑποκαταστήματα Σμύρνης καὶ Θεσσαλονίκης. Τὰ κεφάλαια τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀνατολῆς εἶχον ὀρισθῆ εἰς δέκα ἑκατομμύρια φράγκα. Ἐντὸς ἐνὸς ἔτους ἡ Τράπεζα, διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀποκλειστικῶς ἔμπορίου, ἔκαμε καταπληκτικὰς προόδους καὶ δι' αὐτὸ ἀνεγνωρίσθη καὶ ὑπὸ τῶν δύο ὁμίλων ἡ ἀνάγκη τῆς αὐξήσεως τῶν κεφαλαίων. Οἱ Γερμανοί, κακοπίστως φερόμενοι, καὶ κάτοχοι πλεόν ὄλων τῶν μυστικῶν καὶ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ ἔμπορίου, ἐδέχθησαν τὴν αὐξήσιν τῶν κεφαλαίων, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως *ἡ πλειοψηφία τοῦ συμβουλίου ἀποτελεσθῆ ἐκ Γερμανῶν μετόχων!!!* Ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἀπέρριψε χωρὶς συζήτησιν τοὺς Γερμανικοὺς ὄρους καὶ ἐκ τούτου ἐπῆλθε ρήξις, ἣτις κατόπιν κατέληξεν εἰς τὸν ἐξῆς συμβιβασμόν. Ἡ «Ἀνατολικὴ Τράπεζα» τῆς Ἑλλάδος ὑπεχρεοῦτο νὰ μὴ ἰδρῦσῃ ὑποκαταστήματα ἐν Κων/πόλει, ἡ δὲ νέα «Γερμανικὴ Τράπεζα τῆς Ἀνατολῆς» νὰ μὴ ἰδρῦσῃ ὑποκαταστήματα ἐν Σμύρῃ καὶ Θεσσαλονίκῃ. Οἱ Γερμανοί, ἑλεύθεροι πλεόν, ἴδρυσαν τὰ νέα γραφεῖα τῆς Τραπεζῆς τῶν ἐν Κων/πόλει καὶ Αἰγύπτῳ καὶ ἐπεξέτειναν σοβαρώτατα τὰς ἐργασίας τῶν, παρέχοντες κολοσσιαίας καὶ ἀπιστεύτους πιστώσεις πρὸς πάντα προσερχόμενον ἔμπορον, γνωστὸν καὶ ἄγνωστον, ἔντιμον ἢ ἐν χρεωκολίᾳ εὐρισκόμενον. Καὶ ἀσφαλῶς θὰ κατελάμβανεν ἐν Αἰγύπτῳ τὴν πρώτην θέσιν διὰ τοῦ τρομακτικοῦ καὶ ἀφαντάστου συναγωνισμοῦ, ἐὰν δὲν ἐπῆρχετο ἡ κρίσις τοῦ 1907, ἡ ὁποία ἐγονάτισε κυριολεκτικῶς τὰ περισσότερα πιστωτικὰ ἰδρύματα καὶ ἔκλεισεν ἑκατοντάδας ἔμπορικῶν καταστημάτων.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Αὐστριακοὶ ἴδρουν νέας Τραπεζὰς ἐν Τουρκίᾳ. Τὴν «Βίνερμπαγκ—Φεράιν» καὶ τὴν περιφημον «Ντόιτς Μπάγκ». Καὶ αἱ δύο αὗται Τράπεζαι διέθετον μεγάλα κεφάλαια διὰ τὴν ὄθησιν καὶ ἐξάπλωσιν τοῦ Γερμανικοῦ καὶ Αὐστριακοῦ ἔμπορίου ἐν Ἀνατολῇ. Ἐκτὸς τῶν Τραπεζῶν αὐτῶν, τῶν καθαρῶς προλαγανδιστικῶν Τραπεζῶν, πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς τοιαύτη καὶ ἀποκλειστικῶς Αὐστριακὴ, ἡ «Τράπεζα τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς ὁποίας ὁ κυριώτερος μέτοχος εἶνε ἡ «Λέντερ-Μπάγκ» τῆς

Βιέννης καὶ τῆς ὁποίας διάφορα μέλη συμμετέχουν εἰς τὸ συμβούλιον καὶ εἰς τὰς διευθύνσεις τῆς «Τραπεζῆς Θεσσαλονίκης». Κατ' εἰσήγησιν τῶν ἐν Βιέννῃ ἐπισήμων πολιτικῶν κύκλων ἢ «Τράπεζα τῆς Θεσσαλονίκης» εἶχεν ἰδρύσῃ διάφορα ὑποκαταστήματα ἢ ὑποπρακτορεῖα εἰς πόλεις μικρὰς καὶ μεγάλας τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης διὰ τὴν ἀποκλειστικὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ Αὐστριακοῦ κατακτητικοῦ σχεδίου τῆς Θεσσαλονίκης.

Κυρίαρχοι πλέον οἱ Γερμανοὶ καθ' ὅλην τὴν Τουρκίαν ἵδρυσαν διαφόρους ἀνωνύμους ἢ μὴ ἐταιρείας εἰς τὴν Συρίαν καὶ τὴν Παλαιστίνην πρὸς ἐκτόπισιν παντὸς ξένου κεφαλαίου, ἐπίσης δὲ ἐν Ἰόππῃ καὶ Ἱερουσαλὴμ ἰδρύθη μὲ μεγάλα κεφάλαια, ἢ «Νιόιτς-Παλαιστίν-Μπάγκ», ἢ ὁποία ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν παρεχώρησε δάνεια καὶ πολλὰς ἄλλας χρηματικὰς εὐκολίας παρέσχεν εἰς πάντα προσερχόμενον εἰς τὰ γραφεῖά της ἔμπορον ἀδιακρίτως φυλῆς καὶ θρησκείας.

Ἄλλὰ νομίζετε ὅτι ἡ Γερμανία ἐσταμάτησεν ἕως ἐδῶ; Ἔχει ἀνάγκην ἀκόμη μεγάλης ἐργασίας διὰ νὰ ἐκτοπίσῃ τοὺς πληθυσμοὺς τοὺς ἐνεργητικοὺς. Δὲν ἀρκοῦν οἱ σιδηρόδρομοι οὔτε αἱ θαλάσσιαι γραμμαὶ ἀπὸ τοῦ Ἀμβούργου μέχρι τοῦ Εὐξείνου, οὐδὲ αἱ Τράπεζαι, αἱ ἐγκαταστάσεις καὶ τὸ ἀνοιγμὸν διαφόρων παραγγελιοδοχικῶν γραφείων. Πρέπει ὁ Γερμανὸς νὰ ἐλκυσθῇ περισσότερο πρὸς τὴν Ἀνατολήν, νὰ ἀποτελεσθοῦν ταχύτατα συν-οικισμοὶ καθαρῶς Γερμανικοί, πόλεις καὶ χωρία πρέπει νὰ κατοικηθοῦν ἐν πλειονοψηφίᾳ ὑπὸ τῶν ἐγωϊστικῶν καὶ ὑπερηφάνων ὑπηρετικῶν τοῦ Κάιζερ. Διάφοροι πράκτορες τοῦ ἀποικισμοῦ βροντοφωνοῦν πρὸς ὅλας τὰς τάξεις τῶν πληθυσμῶν: «ἢ Γερμανία, ἢ Γερμανία ὑπεράνω ὅλων» καὶ τοὺς προτρέπουν νὰ ταξειδεύσουν εἰς τὴν Ἀνατολήν, εἰς τὴν νέαν χώραν τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ πλοῦτου, τὴν ὁποίαν κατέκτησεν ὁ μέγας ἀετὸς τοῦ Κάιζερ. Διὰ νὰ ταξειδεύσουν δὲν ἀπαιτοῦνται χρήματα. Τὰ μεγάλα ὑπερωκεάνια τοῦ Ἀμβούργου, οἱ θαλάσσιοι κολοσσοὶ τῆς «Νόρδ-Λούδ» εἶνε εἰς τὴν διάθεσίν των. Ἐκαστος δύναται νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ περιοδεύσῃ τὴν νέαν Γερμανικὴν χώραν ἐν Ἀνατολῇ. Καὶ ἰδοὺ ἢ φυλὴ τῶν ξανθῶν προπαγανδιστῶν ἐνσκήπτει εἰς τοὺς λιμένας τῆς Ἀνατολῆς διὰ νὰ θαυμάσῃ τὴν κατάκτησιν τῆς Τουρκίας καὶ νὰ ἐγκατασταθῇ ὅπου βούλεται. Τὰ ἀτιμόπλοια ἔρχονται κατάμεστα

Γερμανῶν καὶ ἐπιστρέφουν εἰς τὸ Ἄμβουργον ἄνευ ἐπιβατῶν. Ἡ Τουρκία κατεπλημμύρησε Γερμανῶν, πρὸς κατάληξιν καὶ τρόμον καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν Τούρκων, Ἀρμενίων καὶ Ἰσραηλιτῶν. Δὲν ἐννοοῦν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν Τουρκίαν. Ἀλεναντίας μάλιστα ἀνοίγουν καταστήματα, γραφεῖα καὶ προσφέρουν ἐμπορεύματα εἰς τὰς πλέον ἐξευτελιστικὰς τιμὰς. Ἔνεκα τούτου τὸ ἐμπόριον ὑπέστη κλονισμὸν καὶ πολλὰ καταστήματα ὁμογενῶν ἐκλείσαν ἢ ἐπωλήθησαν εἰς Γερμανοὺς ἀντὶ ἀδροτάτης ἀποζημιώσεως. Ὁ Γερμανὸς ἦλθεν εἰς τὴν ἀνατολήν καὶ ἐκεῖ ἐννοεῖ νὰ ἀποθάνῃ. Εἶνε νόμος καὶ θρησκεία ἡ Γερμανικὴ κατάκτησις, τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἔστω καὶ μὲ ταπεινώσεις τοῦ χειροτέρου εἴδους.

Ἀπόδειξις τούτου εἶνε τὸ γνωστὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον τῆς Κων/πόλεως ἀκόλουθον ἐπεισόδιον. Μίαν ἡλιόλουστον ἡμέραν, κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1914, ἡ κόρη τοῦ Γερμανοῦ στρατηγοῦ Λίμαν πασᾶ, μετὰ τοῦ μνηστήρός της, Γερμανοῦ ἀξιωματικοῦ, καὶ δύο ἐτέρων Γερμανίδων μετέβησαν εἰς τὸ Μπείκός. Τοῦρκοι στρατιῶται, εἰς κτηνώδη κατάστασιν εὐρισκόμενοι, μετεχειρίσθησαν αἰσχροτάτα, ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ Γερμανοῦ ἀξιωματικοῦ, τοῦ ὁποίου αἱ χεῖρες ἐδέθησαν, τὴν κόρην τοῦ Λίμαν πασᾶ καὶ τὰς δύο ἐτέρας Γερμανίδας. Ὅταν ἐγνώσθη τὸ τραγικὸν αὐτὸ ἐπεισόδιον, ὁ Λίμαν πασᾶς ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Διαταγὴ ὅμως ἐκ Βερολίνου τοῦ Αὐτοκράτορος προφανῶς, τὸν ἠνάγκασε νὰ μὴ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπόφασίν του. Ὁ μνηστὴρ τῆς κόρης του, μὴ δυνάμενος πλέον οὔτε εἰς τὴν Γερμανίαν νὰ ἐπιστρέψῃ, οὔτε ἐν Τουρκίᾳ νὰ ζήσῃ, ἠβτοκτόνησεν ἐντὸς τοῦ δωματίου του, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Πέρα-Πάλλας». Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν Λίμαν πασᾶν, λέγεται ὅτι ὁ Ἐμβερ καὶ ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις τοῦ προσέφεραν μεγάλα ποσά, εἰς ἀποζημιώσιν τῶν ὄσων οἱ Τοῦρκοι στρατιῶται διέπραξαν εἰς Μπείκός, κατὰ τὴν ἡλιόλουστον ἡμέραν τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1914 . . .

ΝΕΟΤΟΥΡΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΣΜΟΣ

Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1908 ἐπῆλθε σπουδαιότατη πολιτικὴ μεταβολὴ ἐν Τουρκίᾳ. Εἰς τὴν Ρέσναν τῆς Μακεδονίας, ὁμὰς ἀξιωματικῶν μετὰ τῶν στρατιωτῶν των, ἐστασίασαν καὶ ἀνεκίνησαν τὸ

Σύνταγμα. Τὸ κίνημα εἶχε προπαρασκευασθῆ ὑπὸ τοῦ μυστικοῦ κομιτάτου ἢ «Ἐνωσις καὶ Πρόοδος» καὶ ἐπέτυχε καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν. Τοὺς ἀξίωματικούς τῆς φρουρᾶς Ρέσνας ἐμιμήθησαν καὶ ἄλλοι συνάδελφοὶ τῶν τῶν φρουρῶν Μοναστηρίου, Ἀδριανουπόλεως, Θεσσαλονίκης, Σμύρνης καὶ πρὸ τῆς πείσεως αὐτῆς ὁ Ἄβδουλ Χαμίτ ἠναγκάσθη τὴν δεκάτην Ἰουλίου νὰ παραχωρήσῃ τὸ Σύνταγμα καθ' ὅλην τὴν Αὐτοκρατορίαν. Ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος, καίτοι συμφέρον εἶχεν ἡ Τουρκία νὰ εὐρίσκειται εἰς τὴν πυροροοῦσαν κατάστασιν ἐσωτερικῶς, ἐν τούτοις μὲ τὸ ἐλεύθερον πνεῦμα ὅπερ τὸν διακρίνει, ἐξεδήλωσε τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ τὸν θαυμασμόν του ἀκόμη, διότι ἐπὶ τέλος ἡ Τουρκία ἐλυτρώθη ἀπὸ τὰ πιεστικά δεσμὰ τῆς Χαμητικῆς ἀπολυταρχίας.

Μετὰ τὴν ἀνακήρυσιν τοῦ Συντάγματος ἤρχισαν νὰ καταρθάνουν εἰς τὴν Κων)πολιν, ἐκ Παρισίων καὶ Βερολίνου, οἱ ἐπιφανέστεροι Νεότουρκοι, οἱ ὁποῖοι διετέλουν εἰς ἔξορίαν ἢ εἶχον καταδικασθῆ ὑπὸ τοῦ Χαμίτ διὰ τὰς Συνταγματικὰς ἐνεργείας τῶν παρὰ τῷ στρατῷ καὶ τῷ λαῷ. Οἱ ζήτησαν ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ἦσαν οἱ περισσότεροι, δὲν εὕρισκον λόγους νὰ ἐκφράσουν τὸν θαυμασμόν τῶν πρὸς τὴν Δημοκρατίαν, διότι τοὺς ἐπετράπη νὰ ἐργασθοῦν ἐλευθέρως καὶ ἄνευ προφυλάξεων ὑπὲρ τῆς χώρας τῶν, ἐνῶ ἀντιθέτως εἰς τὸ Βερολῖνον ὑπέστησαν πραγματικὸν διωγμὸν ὅσοι ἐξεδήλωσαν ἐνεργείας κατὰ τοῦ Ἄβδουλ Χαμίτ.

Ὁ νεοτουρκισμὸς ἦτο μία ὠραία ἰδέα τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ τὸ κίνημά τῶν εἶχε προκαλέσῃ τὸν θαυμασμόν τοῦ κόσμου. Πάντες σχεδὸν ἐπίστευσαν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν κατοίκων, καὶ ἤνοιξαν τὰς ἀγκάλας τῶν πρὸς τοὺς νεαροὺς σπαθοφόρους, οἱ ὁποῖοι ἠσπάζοντο τοὺς ἱερεῖς μας συγκινητικώτατα καὶ τοὺς ἐβεβαίουν περὶ τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης τῶν. Μόνον ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ, ἡ μεγαλειτέρα Ἑλληνικὴ διάνοια, μετὰ τὸν Χαρίλαον Τρικούπην, εἶχε δισταγμοὺς πρὸς τοὺς Νεοτούρκους καὶ δὲν ἐδίστασε δημοσίᾳ εἰς μίαν συνέντευξίν του νὰ προείπη τὸν ὄλεθρον τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἐν Τουρκίᾳ, ὁ ὁποῖος θὰ προήρχετο ἐξ αὐτῶν τῶν Νεοτούρκων. Οἱ καφενειολογοῦντες ἐν Ἀθήναις πολιτικοί, καὶ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν πολιτικὴν, νομίζουν ὅτι τὸ ζήτημα τοῦ διωγμοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου προέκυψε τὸ πρῶτον μόνον κατὰ τὸ 1914. Καὶ ἄλλοι μὲν

ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ διωγμὸς ἐγένετο διὰ τὴν τιμωρηθῆ ἢ Ἑλλάς διὰ τὴν συμμετοχὴν τῆς εἰς τὸν πόλεμον τοῦ 1912 καὶ τὴν κατοχὴν τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἄλλοι δέ, οἱ περισσότερον ἀνιστόρητοι, ἐπιρρίπτουν τὴν εὐθύνην εἰς τὸν δημιουργὸν τῆς Μεγάλῃς Ἑλλάδος, τὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλον!!

Εἰς ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι ἐξήσαμεν κάτω ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς Ἀνατολῆς καὶ παρηκολουθήσαμεν τὸν Νεοτουρκισμὸν ἐκ καθήκοντος πατριωτικοῦ, εἶνε γνωστὸν ὅτι οἱ Νεότουρκοι δύο σκοποὺς εἶχον ἀποφασίσαι νὰ πραγματοποιήσουν μετὰ τὴν ἀνακήρυσιν τοῦ Συντάγματος. Τὴν ἐξόντωσιν τοῦ τυράννου των Ἀβδουλ Χαμητ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Βεβαίως τὸ πολὺ πλῆθος τῶν Νεοτούρκων δὲν ἐγνώριζε τὰ πραγματικὰ σχέδια τῶν κορυφαίων τοῦ Κομιτάτου, οὔτε ἦτο δυνατόν οἱ Ἕλληνες νὰ φαντασθοῦν ὅτι ὁ Νεοτουρκισμὸς θὰ εἶχεν ὡς ἐπακολούθημα, μετὰ τὴν ἐμφάνισίν του, τὴν καταστροφὴν των. Οἱ Νεότουρκοι ἐπιθυμοῦν εὐθύς ἀμέσως νὰ ἀποκατασταθοῦν εἰς κράτος ἀνεξάρτητον. Δὲν δύνανται νὰ καταργήσουν τὰς διομολογήσεις τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων καὶ κατ' ἀνάγκην ἐπιτίθενται ἀμέσως κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἐπιθυμοῦν τὰ πάντα νὰ μεταβάλουν ἐντὸς ἐνὸς εἰκοσιτετραώρου. Ἀδιάφορον ἂν δὲν ἔχουν πολιτισμὸν, ἐμπόριον, ναυτιλίαν, τέχνην, ἐπιστήμην, πνευματικὴν κίνησιν. Ἐννοοῦν νὰ ἀνατρέψουν νόμους φυσικοὺς μὲ ἓνα μανιφέστον τῆς Λέσχης των. Ὁ ἰατρὸς Ναζήμ, εὐρισκόμενος κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1908 εἰς τὴν Σμύρνην ἀπεκάλυψε, πρὸς γενικὴν κατάπληξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου, τοὺς πραγματικοὺς σκοποὺς τῆς «Ἐνώσεως καὶ Προόδου». Ὁ δικηγόρος καὶ ποιητὴς τῆς Σμύρνης κ. Μιχαὴλ Ἀργυροπούλος, ἔσχε πολύκροτον συνέντευξιν μετὰ τοῦ Ναζήμ. «Ὅ,τι μεταξύ των ἐλέχθη, καὶ εἶχε σχεδὸν ἐπίσημον χαρακτῆρα, ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν «Νέαν Σμύρνην». Ὁ Τοῦρκος ἔλεγε καθαρὰ τὴν γνώμην τοῦ Κομιτάτου. Ὅλοι οἱ Νεότουρκοι ἀπέβλεπον εἰς μίαν Πανισλαμικὴν πολιτικὴν καὶ τὴν ἀποτίναξιν πάσης ξένης ἐπιρροῆς ἀπὸ τὸ Κράτος των. Ἰδιαιτέρως ἐπιθυμοῦν νὰ ἐκτουρκίσουν τὰ σχολεῖα καὶ νὰ προπορευθοῦν αὐτοὶ εἰς ὅλους τοὺς κλάδους, ἐμπορικοὺς καὶ ἐκπαιδευτικοὺς. Ὁ Ναζήμ δὲν ἀπέκρυπεν ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν αἴσθημα πρέπει νὰ μειωθῆ, ὅχι μόνον εἰς τὸ σχολεῖον, ἀλλὰ καὶ ὅπουδήποτε ἐκδηλοῦται ἀκράτητον καὶ ἐπιβλητικόν, πρὸς σωτηρίαν

δῆθεν τῆς Τουρκίας. Πρὸς πιστοποίησιν τῶν ἰσχυρισμῶν μας, εἰς ἕτερον κατωτέρω κεφάλαιον, δημοσιεύεται ὁλόκληρος ἡ βαρυσήμαντος καὶ ἱστορικὴ συνέντευξις μετὰ τοῦ Ναζήμ βέη. Ὅ,τι ἐγένετο λοιπὸν κατὰ τὸ 1914 προελέχθη κατὰ τὸ 1908. Ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Νεοτουρκικοῦ Συντάγματος ἀρχίζει ὁ διωγμὸς καὶ ἡ ἀρπαγὴ. Οἱ Ἕλληνες ὑπήκοοι ὑφίστανται καταδίωξιν ἀνυπόφορον, λόγῳ τοῦ ἐνωτικοῦ κινήματος τῆς Κρήτης, τὸ ὁποῖον ἐπληκολούθησεν ἀμέσως μετὰ τὸ πραξικόπημα τῶν Βουλγάρων ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ. Ἐκατοντάδες Ἑλληνικῶν καταστημάτων ἐν Σμύρῃ, Θεσσαλονικῇ καὶ Κωνσταντινουπόλει διαλύονται καὶ οἱ διευθυνταὶ τῶν φυγαδεύονται ὑπὸ τῶν προξενικῶν ἀρχῶν. Τὸ μπουκοτάς ἔχει κηρυχθῆ καθ' ὅλην τὴν Τουρκίαν κατὰ παντὸς Ἑλληνικοῦ, καὶ ὁ ὄχλος ἠγουμένον τοῦ Κερίμ Ἀγᾶ καὶ ἄλλων ἀχθοφόρων μελῶν τῆς «Ἐνώσεως καὶ Προόδου», ραβδίζει καθ' ὁδὸν πολίτας Ἕλληνας, διαρπάζει καὶ ἐνσπείρει τὸν πανικόν. Πληθυσμοὶ οἱ ὅποιοι εἶχον δώση ζωῆν πραγματικὴν ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους εἰς τὴν Τουρκίαν, ἤδη σύρονται εἰς τὰ Τουρκικὰ μπουδρούμια ὡς οἱ τελευταῖοι τῶν κακούργων καὶ ἐκδιώκονται ὡς ἄληται ἀπὸ τὴν Νεοτουρκικὴν ἀστυνομίαν. Ὁ ὄχλος φανατίζεται διαρκῶς μετὰ τὴν Κρητικὴν ὑπόθεσιν. Τὸ σατανικὸν σχέδιον τοῦ Κομιτάτου ἐπιτυγχάνει θανασιῶσιν. Πρῶτον οἱ Ἕλληνες πολῖται καὶ κατόπιν οἱ ραγιαδες. Αἱ διαμαρτυρίαι τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος δὲν μετριάξουν τὴν ὁρμὴν τοῦ Νεοτουρκισμοῦ. Ἀπειναντίας μάλιστα τοῦ δίδουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξαγριωθῇ περισσότερον. Πολῖται Ἕλληνες, ἐμπορευόμενοι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μικρασίας ἢ τῆς Μακεδονίας, ἐκδιώκονται πρὸς τὰς παραλίους πόλεις ὑπὸ τοὺς γιουχαΐσμοὺς τοῦ Τουρκικοῦ ὄχλου καὶ τὰ ἀναθέματα τῶν σαρικοφόρων. Καὶ ἐν τούτοις ἐσορτάζεται ἀκόμη τὸ γεγονός τοῦ Τουρκικοῦ Συντάγματος καὶ κυνικώτατα οἱ κορυφαῖοι τῆς «Ἐνώσεως καὶ Προόδου» βροντοφωνοῦν τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἰσότητά καὶ τὴν δικαιοσύνην τῆς Νέας Τουρκίας.

Ἐπὶ τῆς καταστάσεως αὐτῆς, ἕκαστος δύναται νὰ ἐρωτήσῃ: «Ποῖον ρόλον ἔπαιξεν ὁ Γερμανισμὸς;» Ἡ ἀπάντησις δὲν εἶνε δύσκολος. Τὸν κυριώτερον. Οἱ μυστικοὶ πράκτορες τοῦ βαρῶνου Μαρσάλ, τοῦ ὀδοστρωτήρος αὐτοῦ τῆς Μ. Ἀσίας, ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Τουρκικοῦ Συντάγματος, ἐτέθησαν εἰς τὴν διά-

θεσιν τῶν Νεοτούρκων. Ἡ Πανισλαμικὴ πολιτικὴ, εἶνε οὕτως εἰπεῖν, τέκνον καὶ ἀπαύγασμα τῆς Παγγερμανικῆς πολιτικῆς. Οἱ Γερμανοὶ εὐρίσκουν κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν νὰ κτυπήσουν ὅλους τοὺς ξένους, νὰ τοὺς συντρίβουν ἀσφαλέστερον καὶ νὰ τοὺς ἀντικαταστήσουν κατόπιν παντοῦ. Ἐργάζονται μυστικώτατα καὶ μὲ ὑπομονήν. Τὸ κέντρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου βασιζοῦν τὴν ἐπιτυχίαν των, εἶνε ἡ Νεοτουρκικὴ Λέσχη. Ἡ «Ντόιτς-Μπάγκ» παρέχει ἀφθονα κεφάλαια. Ἐχουν ἀνάγκην οἱ Νεότουρκοι ὑλικῆς ἀνεξαρτησίας. Ὁ Γερμανισμὸς τοὺς προσφέρει ἀφθονα τὰ μέσα. Ἀνοίγουν ἀμέσως εἰς τὴν Κων/πολιν, τὴν Θεσσαλονίκην καὶ τὴν Σμύρνην ἑκατοντάδας παραγγελιοδοχικῶν γραφείων. Τὰ μεγάλα ὑπερωκεάνια τῆς γραμμῆς Ἀμβούργου - Εὐξείνου, μεταφέρουν διαρκῶς τὸν Γερμανικὸν κόσμον πρὸς τὴν Ἀνατολήν. Καὶ διὰ νὰ ἀποπλανήσουν τοὺς Τούρκους ἀσφαλέστερον ἀποφασίζουσι Γερμανοὶ καὶ Αὐστριακοὶ ἐμπορικὰς ἐκδρομὰς εἰς τὴν Τουρκίαν, εἰς τὰς ὁποίας δίδεται πανηγυρικῶς καὶ ἐπίσημος σχεδὸν χαρακτήρ. Οἱ Τούρκοι, διὰ νὰ μὴ καθυστερήσουν καὶ αὐτοί, ἀνταποδίδουν τὴν ἐπίσκεψιν καὶ γεμίζουσι τὰ στήθη των παρὰσημα καὶ ἀναμνηστικὰ μετὰλλια.

Ἄλλ' ὅ,τι ἐγένετο μὲ τὴν προπαγανδιστικὴν κίνησιν τῆς «Ντόιτς-Μπάγκ», εἶνε καταπληκτικόν. Τὸ Γερμανικὸν αὐτὸ ἴδρυμα εἶνε τὸ κέντρον πάσης κατασκοπείας τὸ ὁποῖον παρέχει ποσὰ μεγάλα πρὸς ὅλους ὅσοι καταφθάνουσι ἐκ Γερμανίας διὰ νὰ ἐγκατασταθοῦσι εἰς τὴν Τουρκίαν. Εἰς μίαν ἡμέραν, τὸν χειμῶνα τοῦ 1908, ἤνοιξαν διακόσια καταστήματα Γερμανικά, μικρὰ καὶ μεγάλα. Ἰδιαιτέροι ἀπεσταλμένοι Γερμανοὶ περιήρχοντο τοὺς τουρκικοὺς συνοικισμοὺς καὶ προσέφερον εἰς αὐτοὺς συστατικὰς ἐπιστολάς μὲ τὰς ὁποίας ἠδύναντο νὰ προσέλθουν εἰς τὴν «Ντόιτς-Μπάγκ» καὶ νὰ δανεισθοῦσι χρήματα. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἐγένοντο χωρὶς θόρυβον, μὲ πρόγραμμα, μὲ σύστημα, μὲ ὑπομονήν καὶ κανονικότητα ἀφάνταστον.

Ὁ Νεοτουρκισμὸς ἔχει πλέον συνδεθῆναι μὲ τὸν Γερμανισμὸν καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἐργάζονται διὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς Τουρκίας! Ἡ κατάκτησις τῶν Γερμανῶν αὐξάνει καθημερινῶς καὶ τὸ ρεῦμα τῆς μεταναστεύσεως ἐκ Γερμανίας πρὸς τὴν Ἀνατολήν ἀγχοῦται. Πυκνοῦται ἡ θαλασσία συγκοινωνία καὶ ἀπὸ τῶν Ἀνατολικῶν θαλασσῶν μέχρι τοῦ Ἀμβούργου διαστραυροῦνται ἑκατοντάδες ἀτμοπλοῖων. Κατ' ἀνακοίνωσιν τῶν Γερμανικῶν ἀτμοπλοικῶν

ἑταιρειῶν πρὸς τὰς Νεοτουρκικὰς λέσχας τὰ μέλη αὐτῶν δύνανται νὰ ταξειδεύουν καὶ δωρεὰν ἀκόμη μὲ τὴν Γερμανικὴν σημαίαν. Ἐκ τῆς ἡμετέρας καὶ ἀπὸ θαλάσσης πολιορκοῦνται διαρκῶς καὶ ἀπειλοῦνται οἱ Ἕλληες, οἱ Γάλλοι, οἱ Ἕλληες, κατὰ τὸν τρομακτικώτερον τρόπον. Εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν ἐμπορικὴν κίνησιν οἱ Γερμανοὶ δὲν ἐλησμόνησαν καὶ ἓνα τμήμα Ἑλληνικοῦ σιδηροδρόμου, τὸ ὁποῖον ἀπέμενε ἀθικτὸν ἀκόμη. Τὸ τμήμα Σμύρνης πρὸς τὸν Κασσαμπᾶ καὶ τὸ Ἀϊδίνιον. Ἡ σύμβασις εἶχε ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀρκετὰ χρόνια ἀκόμη καὶ ἔπρεπε νὰ εὐρεθῆ μία δικαιολογία ἰσχυρὰ πρὸς ἄρπαγὴν. Οἱ Γερμανοί, εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν, μεταχειρίζονται ὡς ὄργανον τὸ χαϊδεμένο των παιδί, τὸν Ἐμβέρ, ὁ ὁποῖος εὗρισκετο τὴν ἐποχὴν αὐτὴν, κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1908, εἰς τὴν Σμύρνην.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Συντάγματος ἰδρύθησαν πλείστοι Ἑλληνικοὶ σύλλογοι ἐν Σμύρνη—οἱ ὅποιοι ἐπρόκειτο κατόπιν ν' ἀποτελέσουν τὴν πανεργατικὴν ἔνωσιν ὑπὸ ἓνα πρόγραμμα καὶ μίαν διεύθυνσιν. Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν, οἱ ὑπάλληλοι καὶ ἐργάται τοῦ Ἑλληνικοῦ σιδηροδρόμου χρησιμοποιοῦντες τὰς ἐλευθερίας των καὶ βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν λοιπῶν σωματείων, ἐξήτησαν αὐξήσιν τῶν μισθῶν των καὶ ἐλάττωσιν τῶν ὠρῶν τῆς ἐργασίας των. Ἡ Ἑταιρεία ἀπέρριψε τοὺς ὅρους τῶν ἢ ἐδέχθη νὰ συζητήσῃ μερικὸς ἐξ αὐτῶν. Τὸ προεδρεῖον τοῦ συνδέσμου των ὅμως ἐπέμενε, ἐπῆλθε ἔτι μὲ τὴν Ἑταιρείαν καὶ ἐκηρύχθη γενικὴ ἀπεργία. Τὴν ἀπεργίαν αὐτὴν ὑπεβοήθησαν αἱ Τουρκικαὶ ἀρχαὶ κατὰ τὸν λυσιπώδεστον τρόπον. Οἱ ὑπάλληλοι καὶ ἐργάται ἐγένοντο κάτοχοι τριῶν μηχανῶν καὶ ἀρκετῶν βαγονίων, διωργάνωσαν ὑπηρεσίαν καὶ ἐξηκολούθησαν νὰ ἐπιτηροῦν τὴν γραμμὴν καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν καὶ νὰ ἀπειλοῦν διαρκῶς τὴν Ἑταιρείαν. Τὰ πράγματα ὠξύνθησαν εἰς βαθμὸν ἐπικίνδυνον. Οἱ περισσότεροι ἐργάται ἤρχισαν νὰ πεινοῦν καὶ νὰ ἔχουν ἀνάγκην ἐργασίας. Ἀπόπειρα πρὸς χρηματισμὸν ἐκ μέρους τοῦ ἐν Σμύρνη Γενικοῦ Γερμανικοῦ Προξενείου ἀπεκρούσθη κατὰ τρόπον πανηγυρικόν. Ὁ Γενικὸς πρόξενος ὅμως τοῦ Κάιζερ δὲν ἀπελπίζεται. Ἀναθέτει τὴν ὑπόθεσιν του εἰς τὸν Ἐμβέρ καὶ ἐλπίζει παρ' αὐτοῦ τὴν ἐπιτυχίαν. Ὁ νεαρὸς ταγματάρχης, τὸ εἰδωλον τοῦ Τουρκικοῦ λαοῦ, καλεῖ ἀμέσως εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Κραϊμερ τὸν δημιουργὸν τῆς ἀπεργίας Δημή-

τριον Κοτζαμάνην, διευθυντὴν τῆς ἐργατικῆς Ἐφημερίδος «Ἐργάτης» καὶ ὑπὸ τύπον ἐπίσημον καὶ μυστικὸν τοῦ λέγει :

— Θὰ προσφέρῃς μεγάλην ὑπηρεσίαν εἰς τοὺς ἐργάτας καὶ εἰς τὴν Τουρκίαν, ἐὰν παρατείνῃς τὴν ἀπεργίαν. Κατὰ τὴν σύμβασιν ἐὰν ἡ κίνησις τῶν τραίνων σταματήσῃ ἐπὶ δέκα πέντε ἡμέρας ἡ ἔταιρεία κηρύσσεται ἔκπτωτος καὶ περιέρχονται ὅλα τὰ δικαιώματα εἰς τὸ Κράτος. Σοῦ δίδω τὸν λόγον μου ὅτι διὰ τὰς ὑπηρεσίας σου αὐτὰς θὰ ἀμειψθῆς ὅπως ἐγὼ γνωρίζω.

Ὁ ἐν λόγῳ διευθυντὴς τοῦ «Ἐργάτου» κατενόησεν ἀμέσως ὀλόκληρον τὸ σατανικὸν σχέδιον Τούρκων καὶ Γερμανῶν καὶ ὑπεσχέθη εἰς τὸν Ἐμβέρ ὅτι θὰ συνεννοηθῆ μὲ τοὺς ἀπεργούς. Σπεύδει ἀμέσως πρὸς αὐτούς, ἀποκαλύπτει τὸ τρομερὸν σχέδιον, ἀγωνίζεται παρὰ τῆ ἔταιρεία νὰ ἐπιτύχῃ μερικὰς παραχωρήσεις, τὰς ἐπιτυγχάνει, καὶ οὕτω ἔληξεν ἡ ἀπεργία, πρὸς μεγάλην ἀγανάκτησιν τοῦ Ἐμβέρ, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε τὴν ἐπιρροὴν νὰ χρησιμοποίησῃ ὡς ὄργανόν του ἓνα γκιαοῦρ.

Συνεπεία τῶν Νεοτουρκισμῶν τοῦ 1908 ἡ Ἑλλάς ὑφίσταται τὰς πρώτας σοβαρὰς ἐνοχλήσεις τῆς Ἐξωτερικῆς Ἑλλάδος. Ἡ εἰσαγωγή τῶν ἐμπορευμάτων ἀπληγορεύθη εἰς τὴν Τουρκίαν. Αἱ εἰκόνες τοῦ Βασιλέως Γεωργίου κατεξεσχίσθησαν καὶ ἐποδοπατήθησαν ὑπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ὄχλου. Ἡ ἑλληνικὴ ἔφημερίς, ἡ ἀθηναϊκὴ, εἰσαγομένη μόνον διὰ τῶν ἀγγλικῶν καὶ γαλλικῶν ταχυδρομείων ἀπληγορεύθη, πράκτορες δὲ καὶ ἐφημεριδοπῶλαι ἐξυλοκοποῦντο καθ' ὁδὸν ὑπὸ τὰ ὄμματα καὶ τῆ βοήθειά αὐτῆς τῆς Ἀστυνομίας. Ὁ ἐμπορικὸς μας στόλος δὲν περιπλέει πλέον εἰς τὰς Τουρκικὰς ἀκτὰς καὶ ἐπὶ ἔτος σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἀτμόπλοια Πανταλέοντος παραμένουν ἀκίνητα πρὸ τῆς προκυμαίας τῆς Σμύρνης. Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Τουρκίας ὑφίσταται δεινὸν ἐξευτελισμὸν καὶ δεινοτάτην πίεσιν. Ἡ Γερμανικὴ ἐμπορικὴ προπαγάνδα ἔχει ἀ ν ο ἰ ἔ η κυριολεκτικῶς τὰ μάτια τῶν Τούρκων καὶ οἱ πράκτορές της ψιθυρίζουν εἰς αὐτούς, «διατί δὲν ἀρπάζουν ἢ δὲν ἀγοράζουν τὰ καταστήματα τῶν γκιαοῦρηδων;» Τὸ χρῆμα εἶνε εἰς τὴν διάθεσιν των καὶ ἡ ἀστυνομία δύναται προθυμότατα νὰ πετάξῃ πάντα Ἑλληνα ἀπὸ τὸ κατάστημά του. Τὰ θεμέλια τοῦ Ἑλληνικοῦ ἰσχυροῦ καὶ πολυχρονίου οἰκοδομήματος ὑποσκάπτονται ἀσφαλῶς ὑπὸ Τούρκων, Γερμανῶν καὶ Γερμανοεβραίων.

Καὶ ἀναφέρει ἡ ἱστορία μας παρόμοιον γεγονός ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ρώσων; Τὸ Ἑλληνικὸν ἐμπόριον τῆς Ρωσσίας κατέχει τὴν πρώτην θέσιν καὶ ἐκεῖθεν κατὰ διαφόρους ἐθνικὰς περιόδους κρίσιμους ἀπεστάλησαν ἑκατομμύρια ρουβλίων. Εἰς τὴν Ἑγγλίαν κυριαρχεῖ μέχρι τῶν Ἰνδιῶν τὸ μέγα κατὰσθημα Ράλλη τὸ ὁποῖον τροφοδοτεῖ χιλιάδας Ἑλλήνων ὑπαλλήλων, χωρὶς ποτὲ νὰ ἐκδηλωθῇ κατ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων οὐδὲ ἡ παραμικρὰ ἐχθρική διάθεσις. Καὶ δύνανται οἱ καφενειολογοῦντες, ἐν Ἀθήναις, οἱ οὐδέποτε μελετήσαντες τὴν θέσιν τοῦ Ἐξωτερικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶνε πνευματικῶς ἀνώτερος ἀπὸ τὸν ἐλεύθερον Ἑλληνισμόν, ν' ἀρνηθοῦν ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ τὴν φιλελευθέραν διοίκησιν τῶν Ἑλλήνων δὲν ἐπαγιώθη καὶ δὲν ἀνεπτύχθη τὸ Ἑλληνικὸν ἐμπόριον; Ἀναφέρεται ἔστω καὶ μία περίπτωσις Ἑγγλικῆς διαθέσεως πρὸς ἐξόντωσίν μας; Ἀπεκαλύφθη ποτὲ σπεῖρα προπαγανδιστῶν, ὡς ἡ γερμανική, κατὰ τοῦ ἐμπορίου μας; Δὲν ἠδύναντο οἱ Ἑλλήνοι νὰ καταστήσουν τὴν Αἴγυπτον κέντρον τῶν ἐμπορικῶν ἐντὸς βραχυτάτου διαστήματος; Ὅστις διῆλθεν ἐξ Αἰγύπτου καὶ ἐμελέτησε τὴν κατάστασιν τὴν ἐμπροχίην, ἐν πράγμα ἀντελήφθη: Τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς Τραπεζάς, ὅχι μόνον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Καίρῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν Πόρτσάιδ, εἰς τὸ Σουέζ, τὸ Ζαγαζίκ, τὴν Μανσούραν, καὶ μέχρι αὐτοῦ τοῦ Σουδὰν ἀκόμη. Ἄλλοίμονον ἂν ὁ Γερμανὸς κατῴρθωνε διὰ τῶν Τούρκων νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἄλλοίμονον ἂν ἡ φυλλοξήρα αὕτη τῆς Ἀνατολῆς μετεδίδοτο καὶ εἰς τὸν Ἑλληνισμόν τῆς Αἰγύπτου. Κυριαρχία τῆς Γερμανίας ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου θὰ ἐσήμαινε τὸν ὄλεθρον καὶ τὴν καταστροφὴν παντὸς Ἑλληνικοῦ, ὅπως καὶ ἐν Τουρκίᾳ. Αἱ χιλιάδες τῶν ἐμπόρων μας θὰ ἠναγκάζοντο νὰ καταφύγουν εἰς τὸ ἐλεύθερον ἔδαφος, ἐνῶ τῶρα πλουτίζουν, θησαυρίζουν κυριολεκτικῶς καὶ ἐκμεταλλεύονται ἄνευ οὐδενὸς κινδύνου τὴν εὐφορον χώραν τῆς Αἰγύπτου. Καὶ τοῦτο διότι τὸ πᾶν ἐκεῖ στεγάζεται μετ' τὴν Ἑγγλικὴν ἐλευθερίαν, τὸ μέγα δῶρον τοῦ ὁποῖου οὐδέποτε ἐστερήθησαν οὐδὲ αὐτοὶ οἱ ἀπολίτιστοι λαοί, οἱ ὁποῖοι ἠτύχησαν νὰ δεχθοῦν εἰς τὴν χώραν τῶν Ἑγγλικῶν σημαίαν. Ἡ εἰρηνικὴ μετ' αὐτῶν συμβίωσις τῶν εἶνε τρανοτάτη περὶ αὐτοῦ ἀπόδειξις.

Η ΠΡΟΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΕΔΗΛΩΘΗ ΑΠΟ ΤΟΥ 1908.—ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ ΜΕ ΤΟΝ ΝΑΖΗΜ ΒΕΗΝ

Ὅπως καὶ ἀνωτέρω ἀναφέρεται, ἡ προγραφή τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Τουρκίας, ἀπεφασίσθη ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνακήρυσιν τοῦ Συντάγματος. Ἰσχυρίσθησάν τινες ἐν Ἀθήναις, ὅτι ἡ ἐξόντωσις τοῦ Ἑλληνισμοῦ προεκλήθη ὑπὸ τοῦ . . . Βενιζέλου!!! Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι οὐδέποτε ὁ παλαιὸς πολιτικὸς κόσμος τῆς Ἑλλάδος ἐμελέτησε τὴν θέσιν τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ. Ἑλληνισμὸς ἀνώτερος κατὰ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν δραστηριότητα τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνισμοῦ, μόλις ἐπάτησε τὸν πόδα του εἰς τὸ ἐλεύθερον ἔδαφος καὶ τὸ ἠσπίασθη μετὰ δακρύων, ὑβρίσθη, περιεφρονήθη ὑπὸ μερίδος τοῦ Ἀθηναϊκοῦ τύπου καὶ τοῦ ἀπεδόθησαν χαρακτηρισμοί, οἱ ὅποιοι τοῦ ἔθιξαν βαθυτάτα τὸν ἔθνισμόν του, ἔθνισμόν ὃν διετήρησεν ἐπὶ πεντακόσια χρόνια μαύρης σκλαβιάς, ἀμείωτον καὶ ἐπιβλητικόν.

Ὁ Νεότουρκος Ναζήμ τὰ λέγει πολὺ καθαρὰ τὰ πράγματα. Ἰδοὺ ὁλόκληρος ἡ συνέντευξις του. Ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν Σμύρῃ εἰς τὴν «Νέαν Σμύρνην» καὶ ἀμέσως κατόπιν ἐν Ἀθήναις τὴν 8 Σεπτεμβρίου τοῦ 1908 εἰς τὰς «Ἀθήνας» εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 2126 φύλλον. Ἡ συνέντευξις αὕτη ἐλήφθη ὑπὸ τοῦ ἐγκρίτου δικηγόρου καὶ ποιητοῦ κ. Μιχαήλ Ἀργυροπούλου.

ΣΜΥΡΝΗ, 4 Σεπτεμβρίου 1908, (ταχυδρομικῶς).—Ἡ κάτωθι μακρά, ἐπὶ δίωρον περίπου, συνέντευξις ἐξετυλίχθη ἐν τῇ ἐπαύλει εὐγενοῦς Ἀγγλοῦ ἐν Βουρνόβα τῆς Σμύρνης παρουσίᾳ καὶ ἄλλων, μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ ἀνταποκριταὶ τοῦ «Temps» Παρισίων καὶ τοῦ «Levant Herald» Κων/πόλεως, ὁ Πρόξενος τῆς Ἀμερικῆς καὶ ὁ ὑποπρόξενος τῆς Ἀγγλίας. Ἡ συνέντευξις κυρίως ἀφεώρα τὴν δημοσιογραφικὴν διερεύνησιν τῶν διαφορῶν Ἑλληνικῶν ζητημάτων, ἅτινα ὑψηγέρθησαν καὶ συζητοῦνται μετὰ τὴν ἐν Τουρκίᾳ ἐπελθοῦσαν μεταπολίτευσιν, ἐνέχει δὲ τοῦτο τὸ οὐσιῶδες, ὅτι περικλείει ἀπεριστρόφους καὶ διανγεῖς τὰς ἐπὶ τούτῳ γνώμας τοῦ Κομιτάτου **Ἐνωσις καὶ Πρόδοσις**, οὗ εἰς τῶν ἀρίστων καὶ μᾶλλον ἐνεργῶν ἀντιπροσώπων εἶνε καὶ ὁ ἤδη ἐν Σμύρῃ Ναζήμ βέης. Ἡ ὁμιλία, ἐκατέρωθεν ἐπισπευδομένη, ἤρξατο εὐθὺς ἐπὶ τοῦ θέμα-

τος τῶν ἤδη ὑπὸ τοῦ Κομιτάτου ἐπιτοπίως ἐνεργουμένων μεγάλων ἔράνων.

— Ἐχομεν νὰ ἐπιτελέσωμεν πολλὰ πράγματα, εἶπεν ὁ ἀξιότιμος συνομιλητής μου, καὶ συνεπῶς ἔχομεν ἀνάγκην πολλῶν χρημάτων. Οἱ διεξαγόμενοι ἔρανοι ἀποσκοποῦσι τὴν πλήρωσιν καὶ ἰδιαίτατα τὴν ἴδρυσιν σχολῶν καὶ ὀρφανοτροφείων, ἅτινα εἰσὶ πρώτιστα ζητήματα φιλανθρωπίας. Διὰ τὴν ἴδρυσιν τῶν σχολῶν ἔχομεν καὶ ἄλλον σπουδαιότατον λόγον. **Ἐκεῖ βαθμιαίως θὰ ἐπέλθῃ ἡ ἐθνικὴ ἰσοπέδωσις περὶ ἧς κηδόμεθα ἰδιασμένως.** Διότι δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς κρύψω εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὴν ἀκλόνητον γνώμην τοῦ Κομιτάτου. **Ἐννοοῦμεν**, καὶ τὸ ἐννοοῦμεν ἀντὶ πάσης θυσίας, νὰ **ἀφομοιώσωμεν ὑπὸ μίαν ἐθνικὴν ὀθωμανικὴν ἰδέαν** τὰ ἐν τῷ τόπῳ ἡμῶν στοιχεῖα, ὥστε νὰ μὴ γίνεταί πλέον λόγος περὶ **πλειοψηφίας ἢ μειοψηφίας**, περὶ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων καὶ Ἀρμενίων καὶ Ἰσραηλιτῶν, νὰ μὴ λέγεται **ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς**, νὰ μὴ πρωτεύῃ καὶ χωρὶς τὰ άτομα καὶ τὰς ομάδας ὁ Χριστιανισμός, ὁ Μωαμεθανισμός, ὁ Ἰουδαϊσμός, ἀλλὰ νὰ πρωτεύῃ καὶ νὰ τὰ ἐνάωνῃ ἡ ἰδέα τῆς μιᾶς Ὄθωμανικῆς πατρίδος, ἧς ὅλοι ἀνεξαιρέτως πρέπει νὰ εἴμεθα ἀφωσιωμένα τέκνα. Καὶ πρὸς τοῦτο ἄριστος ἀγωγὸς εἶνε τὰ σχολεῖα. Βεβαίως δὲν σκεπτόμεθα μὲ τούτο—ἄπαγε!—νὰ κλείσωμεν τὰ ἰδικά σας, εἰς τὰ ὅποια ἐλεύθερα, ὡς καὶ πρότερον, δύναται ν' ἀσκῆται καὶ θ' ἀσκῆται ἡ διδασκαλία, οὐδὲ θὰ μετέλθωμεν τὴν ἐλαχίστην κατ' αὐτῶν ἐπιβολήν.

« Ἀλλὰ εἰς τοιαύτην τελειότητα θ' ἀναγάγωμεν τὰ ἰδικά μας ἐπὶ τῇ βάσει εὐρωπαϊκῶν προγραμμάτων καὶ τῇ συνδρομῇ εὐρωπαϊκῶν ὀργανωτῶν, ὥστε βεβαιωθῆτε ὅτι μόνοι σας, αὐτόκλητοι θὰ πυκνώνετε τὰς φάλαγγας τῶν ἰδικῶν μας καὶ θὰ ἐρημώνετε ἐκεῖνα....

— Ἄλλὰ δὲν σᾶς φαίνεται ὅτι οὕτω πως φρονῶν παραβλέπετε ἐξ ὀλοκλήρου τὰς ἱστορικὰς παραδόσεις, τὴν ἄμιλλαν, τὴν Ἑλληνικὴν ἐθελοθυσίαν;

— Ἡμεῖς στηριζόμεθα εἰς τὸν Νόμον τῆς φύσεως, τὸν ὅποιον ἄλλως τε ἐγὼ καὶ ὡς ἐπιστήμων ἱατρὸς εἶμαι τεταγμένος νὰ σέβωμαι. Ὅλαι αὐταὶ αἱ φαινομενικῶς ὠραῖαι ἔννοιαι, αἱ ἐκπροσωποῦσαι τὴν τεχνητὴν ζωὴν, δὲν εἶνε παρὰ λέξεις ὠραῖαι κατὰ βάθος.

» Ἡ διάρκειά των, ἡ κυριαρχία των θὰ εἶνε πενταετής, δεκαε-

τής, τὸ πολὺ μίᾳς γενεᾶς. Τὸ αἶσθημα, ἡ θρησκεία, βαθμιαίως θὰ ἔξατμισθοῦν. Ἔπειτα θὰ κυριαρχήσῃ ἡ ὕλη, τὸ συμφέρον. Στρέψατε πανταχοῦ τὰ βλέμματά σας. Ὁ λαὸς τείνει πρὸς τὴν εὐημερίαν του, πρὸς τὸν θερμογόνον ἥλιον τῆς ὑλικῆς αὐτοῦ εὐδαιμονίας. Ὅταν τῷ παρουσιάσῃ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτὴν τὸ Κράτος, θὰ σπεύσῃ νὰ τὴν ἐναγκαλισθῇ καὶ τότε θὰ ἔχῃ ἄλλα ὑλικώτερα στάδια εἰς ἃ θὰ ἀπασχοληθῇ.

»Τὰ ἐργατικά, τὰ συνδικατικά, τὰ κοινωνιολογικά καὶ τὰ συναφῆ ἐν τοῖς εὐνομουμένοις Κράτεσιν, οἷον ἐν Γαλλίᾳ, ζητήματα θ' ἀπορροφήσουν ὅλα καὶ ὅλους, ἐν δὲ τῷ μωσαϊκῷ ἐκείνῳ τῆς πλουτολογικῆς καὶ οἰκονομικῆς πάλης, καθ' ἣν θὰ διευθύνῃ ἀναμίκτους τὰς κερχωρισμένας σήμερον ομάδας τὸ συμφέρον, δὲν θὰ ἔχῃ καιρὸν τὸ ἄτομον νὰ σκεφθῇ περὶ τῶν αἰσθηματικῶν σας ἐννοιῶν. Ταῦτα γενικῶς, ἀλλὰ καὶ ταῦτα εἰδικῶς περὶ τῶν Σχολείων... Ὀρφανοτροφείων, Βρεφοκομείων...

Κ° ἐπειδὴ ἐγὼ ἠτοιμαζόμενη νὰ τὸν διακόψω.

—Θὰ μ' ἐρωτήσητε βεβαίως, ὡς Ἕλλην, μοὶ προσέθηκε μὲ περισσοτέραν τῶρα ἀποφασιστικότητα, περὶ τοῦ ζητήματος τῆς γλώσσης. **Βεβαίωτα αὐτὴ δὲν δύναται νὰ εἶνε παρὰ ἡ ἐπίσημος Ὀθωμανικὴ**, τὴν ὁποίαν ἄλλως θὰ ἐπιβάλλῃ ὁ αὐτὸς φυσικὸς Νόμος. Τὸ νέον Κράτος, διὰ τὸ ὁποῖον ἡμεῖς ὅλοι εἰργασθημεν μὲ θυσίαν τῆς ζωῆς μας, ἐννοεῖ νὰ ζήσῃ ὡς τοιοῦτον. Ὅμοειδὲς καὶ ὁμόγλωσσον καὶ συμπαγιωμένον. Δὲν ἐξῆλθομεν ἀπὸ τὴν μίαν συμφορὰν διὰ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς ἄλλην. Δέον νὰ σημειωθῇ καλῶς ὅτι **οὐδέποτε ὠνευρέυθημεν νὰ ἴδωμεν, οὔτε θὰ ἴδωμεν τὴν Τουρκίαν μεταβαλλομένην εἰς Αὐστρίαν** μὲ τὰς πολυπλόκους φυλετικὰς καὶ γλωσσικὰς τῆς διαιρέσεις. Τὸ νεοτουρκικὸν πνεῦμα θ' ἀντιταχθῇ ἀπὸ τῆς σήμερον κατὰ πάσης ἐναντίας ἐφέσεως ἢ ἐκδηλώσεως τοιαύτης ἰδέας. Θὰ καταρρίψωμεν ἀπὸ τῆς βάσεως τὰ ὄρια τοῦ τοιούτου γλωσσικοῦ καὶ ὁμοῦ φυλετικοῦ χωρισμοῦ καὶ πλειότερον ἀκόμη, αὐτὰς τὰς διακρίσεις καὶ διαιρέσεις τῶν συνοικιῶν, τῶν ἤδη σημειουμένων εἰς τοὺς χάρτας, καὶ ὑπὸ τῆς συνηθείας, ὡς μουσουλμανικῶν, ἑλληνικῶν, ἀρμενικῶν καὶ ἰουδαϊκῶν, καὶ θὰ ἰσοπεδώσωμεν ἔθνικῶς τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα, διὰ τὸ καλὸν τῆς μίᾳς κοινῆς Πατρίδος. Ἄλλως, προκειμένου περὶ γλώσσης, ἡ Ὀθωμανικὴ γλῶσσα δὲν εἶνε παρὰ ἐν

ἀπάνθισμα τῶν ἄλλων γλωσσῶν καὶ αὐτῆς ἔν τισι τῆς Ἑλληνικῆς ἀκόμη· δὲν πιστεύω δὲ νὰ τὴν θεωρῆτε ἀκατάλληλον διὰ τὴν παγκόσμιον ἔν τῷ Κράτει χρῆσιν.

—Θὰ μοὶ ἐπιτρέψητε ἔν τούτοις νὰ σᾶς παρατηρήσω ὅτι ὁ πολιτισμὸς συνυπῆρξε μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τῆς ὁποίας οὐδεὶς ἠμφισβήτησε ποτὲ τὸν πλοῦτον καὶ τὸ κάλλος, καὶ τῆς ὁποίας, ὡς καὶ ἄλλων στεροτότατα καὶ ἀναποσπᾶστος ἔχεται τὸ ἀπανταχοῦ καὶ τὸ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικὸν ἔθνος.

«Εἰδικώτερον δὲ προκειμένου περὶ τοῦ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικοῦ στοιχείου, μετὰ τὸ Σύνταγμα, ἐφρόνει τοῦτο καὶ φρονεῖ ὅτι, συνεπεία τῆς ἰσοτιμίας, εἰς τὰ μέρη τοῦλάχιστον ἐκεῖνα ἔνθα ὑπερτερεῖ δεσπόζουσα ἕξ ἱστορικῶν λόγων ἢ μητρικῆ του γλώσσης, καὶ γλώσσης τοῦ τόπου, ἔδει νὰ εἴνε αὕτη ἐπισήμως ἰσοτίμος μὲ τὴν Τουρκικὴν. Ἄλλως οἱ φυσικοὶ νόμοι περὶ ὧν μοὶ ὠμίλησατε θὰ ἦσαν ἀνατρεπτικοὶ τῶν ὑπαρχόντων. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν, εἰς τὸ Ἀρχιπέλαγος, εἰς Σμύρνην...».

Ὁ Ναζήμ βέης ἔσθη πρὸς στιγμὴν σκεπτικὸς καὶ μὲ κλίσιν τῆς κεφαλῆς ἐκδηλωτικὴν ὑποχωρητικῆς συγκαταθέσεως εἶπε:

—Δὲν ἐμβλέπω δυσκολίαν πράγματι εἰς τὰ μέρη ταῦτα, τό γε νῦν ἔχον, πρὸς παραδοχὴν τῆς τοιαύτης γνώμης ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

—Καὶ ἡ γνώμη· σας περὶ τῶν προνομίων;

—Ἐννοεῖτε βεβαίως τῶν Πατριαρχικῶν Προνομίων, διότι καθόσον ἀφορᾷ τὰς μετὰ τῶν ξένων διομολογήσεις (capitulations), καὶ ἂν αὐτοὶ ἔτι οἱ Εὐρωπαῖοι μᾶς ἐξήτουν τυχὸν νὰ τὰς ἄρωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος, δὲν θὰ ἐστεργομεν, πρὸ τῆς τελείας ὀργανώσεώς μας, ἡμεῖς αὐτοὶ ν' ἀναλάβωμεν τὴν τοιαύτην εὐθύνην... Λοιπόν, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ προνόμια, τὰ ὁποῖα παρεχώρησεν ὁ Πορθητῆς εἰς τοὺς Ἕλληνας, μολονότι ἡ δημιουργηθεῖσα διὰ τοῦ Συντάγματος νέα τῆς ἰσότητος κατάστασις ἠδύνατο νὰ θεωρηθῆ ὡς καθιστώσα ταῦτα ὅλως περιττά, ἂν μὴ καὶ ἐκδηλωτικὰ ὑπεροχῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου ἐπὶ τοῦ Ὄθωμανικοῦ, ἔν τούτοις διὰ πλείστους λόγους θ' ἀπομείνωσιν ἄδικτα.

«Ἡ ἐξέλιξις ὅμως τοῦ αὐτοῦ φυσικοῦ Νόμου καὶ ἡ ἐπὶ τὰ βελτίω ρυθμίσις τῆς Διοικήσεως καὶ τῆς Δικαιοσύνης μετὰ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου θὰ ἐκμηδενίσῃ ταῦτα.

Ἄρκει ἢ ἐπίσημος Ἑλλάς καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον νὰ μὴ μᾶς παρεμβάλωσιν ἐμπόδια εἰς τὴν συντέλεσιν τοῦ κοπιώδους ἔργου».

— Ἄλλὰ ἢ ἐπίσημος Ἑλλάς μετὰ τοῦ Τύπου αὐτῆς, ὡς καὶ τὸ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον μετὰ τοῦ Τύπου αὐτοῦ μέχρι τοῦδε ἐξεδήλωσαν ἀμέριστον τὴν χαρὰν των καὶ τὴν ὑποστήριξιν διὰ τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον μετὰ τόσων θυσιῶν ἠκοδομήσατε ὥστε δὲν ἔννοῶ . . .

— Θὰ μὲ ἐννοήσητε ἀμέσως, ἀφοῦ ἀπεφάσισα τίποτε νὰ μὴ σᾶς κρύψω, μὲ κίνδυνον ἔστω νὰ ἐγείρω θύελλαν περὶ ἐμέ, εἰς τὴν παροῦσάν μου συνέντευξιν. Πλησιάζομεν ν' ἀπελπισθῶμεν τελείως μαζὺ σας, κύριέ μου. Ἄδύνατον νὰ εὔρωμεν τὸν τρόπον **ἀμέσου συνεννόησεως** μετὰ τοῦ ἐν τῷ τόπῳ ἑλληνικοῦ στοιχείου. Διότι φαίνεται ὅτι δὲν εἰσθε παρὰ τὰ ὄργανα μιᾶς ξένης τοῦ Κράτους αὐτοῦ πολιτικῆς, ἐννοῶ τῆς πολιτικῆς τῶν Ἀθηνῶν, ἄνευ προηγουμένης διαταγῆς καὶ τοῦ μεμελετημένου Mot d'ordre, τῆς ὁποίας δὲν ἐννοεῖτε τίποτε νὰ πράξητε τὸ σύμφωνον μὲ τὸ γενικὸν τοῦ τόπου πρόγραμμα. Θέλετε παραδείγματα ἀπτά; Ἰδού: Εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἐπρόκειτο νὰ προσλάβωμεν εἰς τὸ Κομιτάτόν μας ἐπιλεκτὰ ἑλληνικὰ στοιχεῖα διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματός μας. Θὰ ἦτο τοῦτο κατὰ τὴν γνώμην μας διὰ τὸ καλὸν τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου καὶ τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ἐπιβολήν. Ἄλλ' ἢ ἀπάντησις αὐτῶν ἐβράδυνεν. Ὅταν δ' ἐπέεσαμεν τὴν φανεράν διατύπωσιν τῆς γνώμης των, μᾶς εἶπον:— Ἀναμένομεν τὸν Πρόξενον δὲν δυνάμεθα νὰ πράξωμεν τίποτε πρὸ τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ. Ἄλλο: Εἰς τὴν Μιτυλήνην μετέβησαν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἀντιπρόσωποι τοῦ Κομιτάτου μας διὰ σχετικὰς ἐνεργείας, καὶ ἐζήτησαν τὴν συγκρότησιν ἐπιτροπῆς ἐννοεῖται μὲ ἑλληνικὴν πλειονοψηφίαν. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ἢ αὐτὴ πολιτικὴ τῆς ἀναβολῆς τῆς ἀπαντήσεως. Προσφεύγομεν τότε εἰς τινὰς τῶν Προξένων Ἑλλήνων καὶ τούτους, οἵτινες καὶ μᾶς ἀπήνησαν: «Τί τὰ θέλετε! Ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸ Προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖθεν θὰ δοθῇ τὸ σύνθημα». Καὶ ἄλλο: Ἀπὸ ἡμερῶν ἐζητήσαμεν καὶ ἐδῶ, ἐν Σμύρῃ, τὴν εἰς τὸ Κομιτάτόν μας πρόσληψιν Ἑλλήνων. Μᾶς τὸ ὑπεσχέθησαν. Ἄλλ' εἶνε σήμερον ἢ τρίτη ἡμέρα τῆς συνεννόησεως ἐκείνης, καὶ οὐδεμίᾳ μᾶς ἐδόθη ἀπάντησις. Ἡ αἰτία δὲν μᾶς εἶνε ἄγνωστος, ἂν καὶ χορηγοῦσα ἡμῖν ἀφορμὴν πα-

ραπόνου. *Αφοῦ δὲν ἐδόθη ἀκόμη ἀρμοδίως ἡ ἄδεια, πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ δοθῇ ἡ ἀπάντησις ;

—Καὶ ὅμως λίαν πανθομολογούμενον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ συνειδήσει ὅτι, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἡ πεποίθησις ὅτι κυριαρχεῖ ἡ εἰλικρίνεια ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῶν συνταγματικῶν ἀρχῶν ἄνευ καμμιάς οὐσιαστικῆς διακρίσεως μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐν Τουρκίᾳ ἔθνοτήτων, πρῶτον, κατὰ τὴν ταπεινὴν μου γνώμην, ἡ Ἑλλὰς καὶ τὸ ἐν τῷ τόπῳ ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἔχουσι συμφέρον καὶ ποθοῦσι τὴν σταθερὰν παγίωσιν τοῦ συνταγματικοῦ ἔργου.

—Ἄ ! μὴ ἐπιζητεῖτε νὰ μὲ ἐκιοπίσητε τῆς μεμελετημένης μου γνώμης. **Ἡ ἀφορμὴ τοῦ κακοῦ ὄλων τούτων εἶνε ὁ Ἑλληνικὸς σωβινισμὸς, ὅπως ἡ ἀφορμὴ ἄλλων ὁ φανατισμὸς ὁ Τουρκικὸς καὶ ἄλλων πάλιν ὁ Βουλγαρικὸς πατριωτισμὸς.** Οἱ Ἕλληνες ἐσυνήθησαν νὰ θεωρῶσι τοὺς Τούρκους ὡς πολὺ κατωτέρους αὐτῶν.

«Προσκεκολλημένοι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἰδέαν δυσανασχετοῦσι νὰ ἐπικοινωνήσωσιν ἐν ἀδελφικῇ ἐκχύσει μεθ' ἡμῶν. Καὶ ἐνθυμοῦμαι ἐδῶ τὰς περὶ Ἑλλάδος διαλέξεις τοῦ φιλέλληνο^s Deschamps ἐν Παρισίοις, ὑπὸ τὰ θερμὰ χειροκροτήματα τοῦ ἀκροατηρίου καὶ τὴν κατωτέρω ἀφήγησίν του προκειμένου περὶ μιᾶς ἐπισκέψεώς του εἰς ἀκρόπολιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Μικρασίας. «Ἡμεῖθα, λέγει ὁ Deschamps, μὲ τὸν συνοδόν μου Ἕλληνα ὁ ὁποῖος ἐβλέπε μελαγχολικῶς τὸν οὐρανόν. Τὸν ἠρώτησα διατί ἀτενίζει οὕτω πρὸς τὰ ἄνω. Καὶ ἐκεῖνος μοὶ ἀπήντησε: «Διὰ νὰ μὴ τὰ στρέψω κάτω καὶ βλέπω τὸν σύγχρονον αὐτὸν βαρβαρισμόν».

—Ἄλλ' ὁ Deschamps εἶνε φιλέλληνας, Γάλλος ὅμως. Εἶνε λάτρὶς τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀνέζη καὶ ἀνέλαμπε τὴν ὥραν ἐκείνην ἀπὸ τοῦ ξηροῦ ἐκεῖνου βράχου τῆς Ἀκροπόλεως· εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του, ὁ δὲ συνοδὸς του, καὶ αὐτὸς ἀρχαιοδίφης, ἔζη τὴν αὐτὴν στιγμήν εἰς ἄλλους χρόνους, οἱ ὁποῖοι ἀναμφισβητήτως ἐπλησίαζον πλειότερον πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει.

—Σημαίνει ἀκριβῶς ὅτι εἶσθε οἱ αἰῶνιοι σωβινισταί. Καὶ ἀλλοίμονον εἰς τοὺς λαούς, οἱ ὁποῖοι εὐρισκόμενοι εἰς τοσοῦτον ὕψος ἔθνικοῦ ὑπερεγωῖσμοῦ, εὐρεθῶσιν αἴφνης κάτω εἰς τὴν

ἄσπλαγγνον πραγματικότητα. Ἡ ἀπογοήτευσίς θὰ εἶνε φοβερά. Καὶ ἐξηγοῦμαι καθαρώτερα: Σήμερον ὑπολογίσεσθε ἐν Ἀνατολῇ 3,000,000 περίπου ψυχῶν. Ἦδη εὗρίσκεσθε ἐν μειονοψηφίᾳ, τοιαύτη ὅμως, ὥστε ἐνασμενίζετε κινούμενοι καὶ ἀπαιτοῦντες. Αὐριον ἢ ἐθνικὴ αὐτὴ μειοψηφία σας θὰ ἐλαττωθῇ καὶ διὰ τοὺς ἐκτεθέντας λόγους καὶ διότι — ἀκούσατέ το, σᾶς παρακαλῶ, πολὺ καλὰ—**ἡ ὑπάρχουσα πλειονοψηφία θὰ ἐπαυξηθῇ**. Δύο νέα ρεύματα θὰ συντελέσουν πρὸς τοῦτο: Πρῶτον μὲ τὴν ἡσυχίαν ἐν τῷ τόπῳ καὶ τὴν τάξιν, ἄνευ δὲ ἀδικαιολογήτων τοῦ λοιποῦ προετοιμασιῶν πολέμων, αἱ γεννήσεις, συντελούσης καὶ τῆς πολυγαμίας παρὰ Τούρκους, θὰ πολλαπλασιασθῶσι. Δεύτερον. **Ἐκ τῶν πολλῶν ἑκατομμυρίων Τούρκων οἱ ὅποιοι εὗρίσκονται ἐκτός τῶν ὁρίων τῆς νῦν αὐτοκρατορίας, μέγα μέρος θὰ εἰσρεύσῃ ἐν τῷ τόπῳ** φυσικῶς ἢ τεχνητῶς. Παρακολουθήσατε τὸ θέαμα καὶ σᾶς ἀφίνω νὰ μαντεύσῃτε τότε τὴν μοῖραν τῶν σημερινῶν σωβινιστῶν!

— Ἀλλὰ τὰς ιδέας ταύτας, ἂν δὲν ἀπατῶμαι ὑπὸ τὴν τοιαύτην ἔντονον ἐθνικόφρονα ἐπιβολήν, δὲν τὰς συμμερίζεται ὡς πληροφοροῦμαι, καὶ τὸ ἕτερον τῶν ἐν Τουρκίᾳ Κομιτάτων, τὸ ὑπὸ τὸν Πρίγκηπα Σαμπαχεδδὴν.

Ἐν τῷ σημείῳ τοῦτο ὁ Ναζὴμ βέης ἐγένετο ζωηρότερος καὶ εἰς τόνον φωνῆς καὶ εἰς κίνησιν στάσεως. Καὶ μὲ νέαν γοργότητα φράσεως εἶπεν:

— Ὁ πρίγκηψ Σαμπαχεδδὴν; Ἀλλ' ἐγὼ δὲν εὔρον καθ' ὅλην τὴν Μικρασίαν ἕνα κἂν φίλον του ἐδῶ, νομίζω δὲ ὅτι συνήνησά ποτε κάποιον τοιοῦτον εἰς Θεσσαλονίκην. Ἐξητήθη, κατεβλήθη πᾶσα προσπάθεια διὰ μέσων, ὧν ἡ ἀνάπτυξις θὰ μᾶς ἔφερε μακράν, νὰ οἰκοδομηθῇ ἡ ὄντοτης του, ἢ ὁποία πράγματι δὲν ὑφίσταται, καὶ δὴ ὡς ἀρχηγοῦ Κομητάτου, ἀλλὰ χωρὶς ὁπαδούς. Ὁ Πρίγκηψ Σαμπαχεδδὴν; Ἀλλ' αὐτὸς δὲν εἶνε καλὸς πατριώτης, οὔτε μελετητὴς τῆς καταστάσεως καὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἔθνους, εἶνε μέλλον ἴσως βουλευτὴς, λάμπων μὲ τὸν Πριγκηπικόν του τίτλον καὶ μὴ ἐκπροσωπῶν τὰς γνώμας τῆς πατρίδος.

«Ἐπεξήτησε τώρα τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου, ἔλλείπει ὑποστηρίξεως τοῦ Ὀθωμανικοῦ, μὲ κάποιον δῆθεν πρόγραμμα τῆς αὐτενεργείας τοῦ ἀτόμου, τὸ ὁποῖον δὲν σημαίνει

τίποτε, καὶ τῆς Ἀποκεντρώσεως, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὴν ἄρνησιν τῆς ἐθνικῆς Ὀθωμανικῆς ἰδέας.

» Ἄλλ' ἢ ἀποκεντρώσις εἶνε ὁ πολέμιός μας καὶ ἐφ' ὅσον ἡμεῖς πλειοψηφοῦμεν, καὶ πλειοψηφοῦμεν, θὰ τὴν πολεμήσωμεν πάσῃ δυνάμει. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ μὴ εἶπω περισσότερα.

— Τὸ Ἑλληνικὸν ἐν τούτοις στοιχεῖον, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦλάχιστον καὶ ἀλλαχοῦ, ἐξεδηλώθη ἀπροκαλύπτως εὖνουν ὑπὲρ τοῦ προγράμματος τοῦ Σαμπαχεδδὴν. Αἱ δ' Ἑλληνικαὶ ἐν τῇ Βουλῇ ψῆφοι...

— Αἱ Ἑλληνικαὶ ψῆφοι θὰ εἶνε ἐλάχιστοι ἀπέναντι τῶν πολλῶν Ὀθωμανικῶν. Μὲ τοῦτο ὅμως δὲν θέλω νὰ σᾶς εἶπω ὅτι θ' ἀντιδράσωμεν κατὰ τῆς ἐκλογῆς. Τοῦναντίον, θὰ συντελέσωμεν τὸ ἐφ' ἡμῖν εἰς τοῦτο. Ἐπὶ παραδείγματι, ἐὰν εἰς τὸ Σαντζάκιον Σμύρνης ἀναλογοῦσιν ἕξ Βουλευταί, δὲν βλέπω ἐγὼ τοῦλάχιστον καμμίαν δυσκολίαν ὀρισμοῦ δύο Ἑλλήνων Βουλευτῶν ἐν τοῖς συνδυασμοῖς, καίτοι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκλογέων σας δὲν φαίνεται καὶ μέγας. Τὸ περίεργον δὲ καὶ εὐχάριστον κατ' ἐμὲ εἶνε ὅτι αὐτοὶ πρῶτοι οἱ Ὀθωμανοὶ ἐπιθυμοῦσι τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἑλλήνων Βουλευτῶν. Οὕτω κρατῶ ἐπιστολὴν Ὀθωμανῶν τοῦ Ὀδεμησίου, οἷτινες προτείνουν νὰ ἐκλεγῇ κάποιος ὀρθόδοξος Σταυράκης, προβλέπω δὲ ὅτι ἡ ὑποψηφιότης του θὰ ὑποστηρηχθῇ ἀσφαλῶς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν ἐκλεκτόρων. Ὡστε βλέπετε τοὺς καρποὺς τῆς ἀδελφοποιήσεως.

— Μίαν τελευταίαν ἐρώτησιν σᾶς παρακαλῶ, καίτοι ἐξερχομένη τῶν ὁρίων τῆς τυπικῆς συνεντεύξεώς μας. Παρακολουθεῖτε βεβαίως τελευταίως ἐν τῷ τύπῳ τὰς ἀπανθρώπους ἀδικίας τῶν Βουλγάρων κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Μακεδονίας. Ποία ἡ περὶ τῶν Βουλγάρων, οὕτω παρανόμως ἐνεργούντων, γνώμη σας;

— Ἀναμφισβητήτως τὸ ἐκεῖ Κομιτᾶτον καὶ ὁ στρατὸς θὰ δώσωσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας δικαιοσύνην. Θὰ ἐξασκηθῇ πρὸς τοῦτο ἡ πειθὴ, ἀλλ' ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει καὶ ἐὰν ἡ Βουλγαρία ἐξακολουθήσῃ φρονοῦσα ὅτι δύναται νὰ μᾶς ταράσῃ καὶ νὰ ἀπειλῇ, τὸ Τουρκικὸν Κράτος δὲν θὰ λείψῃ νὰ τῇ δώσῃ τὸ ὀφειλόμενον μᾶθημα.

Ἡ ἐσπέρα ἤδη εἶχε σκορπίση τὸ σιωπηλὸν τῆς σκότος εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔνθα αἱ μορφαὶ μόλις ἀμυδρῶς πλέον διεκρίνοντο.

Ἦχαριστήσαμεν τὸν ἀκούραστον συνομιλητὴν μας, διὰ τὴν φαι-
νὴν τῶν γνωμῶν του εἰλικρίνεια καὶ ἀπῆλθομεν. Μυρμηκιά
χωρικῶν Ἑλληνοπαίδων ἔπαιζεν ἐν τῇ ὁδῷ. Καὶ ὁ νοῦς ἀκράτη-
τος ἐφέρετο πρὸς τὸ ἄγνωστον μέλλον».

Τί συνέβη κατὰ τὸ 1914; * * *
Ἄτι προλέγει ἀνωτέρω ὁ Ναζήμ
βέης. Ὁ Ἕλλην δικηγόρος προφητικώτατα προσθέτει τὰς ἀνω-
τέρω τελευταίας γραμμὰς, διότι μετὰ πάροδον ἕξ μόλις ἐτῶν ὁ
νοῦς τῶν χωρικῶν Ἑλληνοπαίδων ἀκράτητος ἐφέρετο πρὸς τὸ
ἄγνωστον μέλλον.

Ἡ ἱστορική συνέντευξις τοῦ Ναζήμ βέη προῦκάλεσε τὴν ἐπο-
χὴν ἐκείνην πολὺν θόρυβον καὶ πολλὰ σχόλια παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ
Τύπῳ τῆς Τουρκίας. Αἱ δὲ «Ἀθῆναι», τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς
δημοσιεύσεώς της, ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν τῆς Ἑλληνικῆς Κυ-
βερνήσεως διὰ τῶν ἐξῆς ἀξιοσημειώτων φράσεων :

«... Συνέντευξις, εἰλικρινῶς διατυπωμένη, ἀποκαλύπτει τὰς
ἀφομοιωτικὰς σκέψεις μερίδος τῶν Νεοτούρκων, εἰς πολλὰ δὲ ση-
μεῖα δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν προσοχὴν τῆς Ἑλληνικῆς Κυ-
βερνήσεως καὶ τὰς σκέψεις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐν Τουρκίᾳ
στοιχείου».

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΝΗΣΩΝ. — ΤΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΠΡΑΞΙΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Οἱ Νεότουρκοι, ἐν ἔτος μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Συντάγμα-
τός των, πρὸς ἀντίπραξιν κατὰ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως τῆς Ἑλλά-
δος, ἠγόρασαν, ἐπὶ πιστώσει ἀπὸ τὴν Γερμανίαν, δύο παλαιὰ θω-
ρηκτὰ, τὸν «Φρειδερίκον Γουλιέλμον» καὶ τὸ «Βαϊσεμπουργ», τὰ
ὅποια ὠδήγησαν εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον οἱ Γερμανοὶ ἀξιωμα-
τικοὶ καὶ τὰ Γερμανικὰ πληρώματα. Εἰς τὰ Γερμανικὰ θωρηκτὰ
ἐδόθησαν τὰ ὀνόματα «Βαρβαρόσας Χαϊρεντίν» καὶ «Τουργούτ
Ρέις». Ἐπῆλθον τὰ γεγονότα τοῦ 1912. Ἡ Ἑλλὰς κατὰ ξηρὰν
συνέτριψε τοὺς Τούρκους, ὅπου τοὺς συνήντησε, καὶ μετέφερεν
εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀποθήκας τῆς ἑκατοντάδας Τουρκικῶν τηλε-
βόλων, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶνε χαραγμένα Γερμανικὰ γράμματα
τῶν ἐργοστασίων Κρούπ. Ὁ στόλος τῆς περιεπόλει διαρκῶς ἕξω-
θεν τῶν Δαρδανελλίων. Ὁ Τουρκικὸς στόλος δὲν ἀπεφάρισε νὰ

ἔξελθη. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ναῦται τοῦ στολάρχου Παύλου Κουντουριώτου κατελάμβανον τὰς νήσους μίαν πρὸς μίαν καὶ ἐπὶ τῶν φρουρίων τῶν εἶδον οἱ κάτοικοί τῶν νὰ κυματίζει ἡ κυανόλευκος. Εἰς μάτην προσκαλεῖ τοὺς Τούρκους ὁ στόλαρχός μας. Κρύπτονται ὀπισθεν τοῦ Ναγαρά ἡμέραν καὶ νύκτα. Οἱ Ἕλληνας ναῦται ἀνυπομονοῦν νὰ ἐπιπέσουν κατὰ τῶν Τούρκων καὶ νὰ τοὺς δεῖξουν τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν τόλμην τῶν. Ἐπιτέλους οἱ Τούρκοι ἀποφασίζουν ν' ἀντιπαραταχθοῦν μὲ τοὺς Ἕλληνας καὶ ἔξέρονται τῶν στενῶν. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ναυμαχίας ὑπῆρξε καταστρεπτικὸν διὰ τοὺς Τούρκους. Ἐν ἀπεριγράφτῳ πανικῷ ἐπανερχονται εἰς τὰ στενὰ καὶ μένουσιν ἐκεῖ ἐν ἀκινήσει μέχρι πέρατος τοῦ πολέμου.

Ἄλλ' ἡ θρασυτεία τῶν Τούρκων δὲν ἔχει ὅρια. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν καὶ κατὰ θάλασσαν, προβάλλουσιν ἀξιώσεις ἐπὶ τῶν νήσων καὶ δυστροποῦν εἰς τὴν παραχώρησίν τῶν, ὡς εἴαν ἠδύναντο νὰ τὰς καταλάβουν καὶ πάλιν. Τὸ ζήτημα τῶν νήσων, κατ' ἀπόφασιν τῆς συνδιασκέψεως τοῦ Λονδίνου, ἀφίεται εἰς τὴν κρίσιν τῆς πρεσβευτικῆς συνδιασκέψεως καθὼς καὶ τῆς Βορείου Ἡπείρου. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ Τουρκία, διὰ τῆς Γερμανίας, ἀρχίζει πόλεμον ἀδιάκοπον ὅπως ἐπιτύχη τὴν μὴ παραχώρησιν τῶν νήσων εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αἱ δυνάμεις τῆς Τριπλῆς Συμμαχίας, τοῦτέστιν ἡ Γερμανία, ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Ἰταλία, διεξάγουσιν ἀμείλικτον πόλεμον ἐναντίον μας, τόσον διὰ τὸ ζήτημα τῆς Βορείου Ἡπείρου ὅσον καὶ διὰ τὸ ζήτημα τῶν νήσων. Οἱ Τούρκοι ἐνθαρρύνονται διαρκῶς καὶ . . . ἀπειλοῦν!! Καὶ εἰς τὴν περιστάσιν ταύτην τὸ νησιωτικὸν ζήτημα ἐλύθη ὑπὲρ ἡμῶν, τῇ ἐπιμόνῳ ἀπαιτήσει καὶ ἐνεργείᾳ τῆς Ἀγγλίας. Πρὸς τοὺς πρεσβευτὰς τῆς Τριπλῆς Συμμαχίας ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας σὲρ Ἐδουαρδ Γκρέϋ κατηγορηματικῶς ἐδήλωσεν ὅτι αἱ νῆσοι πρέπει νὰ παραχωρηθοῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὰς κατηγορηματικὰς ταύτας δηλώσεις τοῦ Ἀγγλοῦ ὑπουργοῦ οὐδεμίαν ἀπάντησιν δίδουσιν οἱ Γερμανοὶ μετὰ τῶν συμμάχων τῶν. Ἀπεναντίας ἐνεργοῦν διὰ τοῦ τύπου τῶν ὅπως προκαλέσουσιν τὸν ἐρεθισμὸν τῆς κοινῆς γνώμης καὶ ἰδιαιτέρως τῆς τουρκικῆς. Ἴδου τί μεταδίδεται τὴν ἐνδεκάτην Δεκεμβρίου τοῦ 1913 ἐκ Βιέννης πρὸς ὁλόκληρον τὸν Ἀθηναϊκὸν τύπον.

«Τηλεγραφήματα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀγγέλλουν ὅτι ἡ Πύλη ἔχει σκοπὸν νὰ προβάλλῃ ἀντιρρήσεις ἐπὶ τῆς Ἀγγλικῆς προτάσεως διὰ τὸ ζήτημα τῶν νήσων. Ὁ ἐν Λονδίῳ πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας διετάχθη νὰ ζητήσῃ ἐξηγήσεις παρὰ τοῦ σερ Ἐδουαρδ Γκρέυ ἐπὶ τῆς *Ἀγγλικῆς προτάσεως*. Εἰς τὸ διάβημά της ἡ Τουρκία *ἐνισχύεται καὶ παρὰ τῶν Δυνάμεων Γερμανίας, Αὐστρίας καὶ Ἰταλίας*».

Τὸ τηλεγράφημα τοῦτο, ἐκ Βιέννης προερχόμενον, εἶνε ἀρκετὰ ἀποκαλυπτικὸν τῶν προθέσεων τῆς Γερμανίας καὶ τῶν συμμάχων της ἐναντίον μας. Τὴν δωδεκάτην Δεκεμβρίου 1913, νέα ἀποκάλυψις μεταδίδεται ἐκ Βιέννης πρὸς τὸν Ἀθηνοῖκόν τύπον. Τὰ κυριώτερα δημοσιογραφικὰ ὄργανα τῆς Βιέννης πληροφοροῦνται ὅτι «εἰς τοὺς διπλωματικοὺς κύκλους τῆς Βιέννης λέγεται ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ πρότασις, διὰ τὸ ζήτημα τῶν νήσων, *ἔ* ἀποκρουσθῆ ὑπὸ τῶν *Κεντρικῶν Δυνάμεων* διότι *ἀφίνει ἀνυπεράσπιστα τὰ Δαρδανέλλια καὶ τὴν Μ. Ἀσίαν*».

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἡ «Τσαΐτ» τῆς Βιέννης, ἔγραφεν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν δελτίον της τὰ ἑξῆς· «Ὁ σερ Ἐδουαρδ Γκρέυ *ἀνυπομονεῖ* διὰ τὴν *βραδύτητα* τὴν ὁποίαν *ἐπιδεικνύουν* αἱ Κυβερνήσεις τῆς Τριπλῆς συμμαχίας, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἀπάντησίν των εἰς τὴν Ἀγγλικὴν πρότασιν. Ὁ Ἀγγλος ὑπουργὸς *ἐξεδήλωσεν* ἑμμέσως τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως *ἡ πρότασις τοῦ πραγματοποιηθῆ* τὸ ταχύτερον, ἵνα λείψουν ἐκ τοῦ μέσου ζητήματα τὰ ὁποῖα δυνατὸν νὰ προκαλέσουν ἐπιπλοκάς εἰς τὸ μέλλον».

Ἐκ τούτων ἀποδεικνύεται πανηγυρικώτατα ὅτι ὁ μὲν Ἀγγλος ὑπουργὸς *ἀνυπομονεῖ*, ἡ δὲ Γερμανία καὶ οἱ σύμμαχοί της προσπαθοῦν νὰ παρελκύσουν τὸ ζήτημα καὶ νὰ ἐπιτύχουν λύσιν ἱκανοποιητικὴν διὰ τὴν Τουρκίαν. Ὅλοι αἱ ἐνέργειαι τῶν στρέφονται κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς προτάσεως καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν Τούρκων, ἐργάζονται λυσσῶδῶς πρὸς δυσμενῆ διὰ τὴν Ἑλλάδα λύσιν τοῦ ζητήματος. Ἀλλ' ἡ Ἀγγλία οὐδόλως ὑποχωρεῖ εἰς τὰς ἀποφάσεις της. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸν Γερμανικὸν καὶ Αὐστριακὸν τύπον δίδεται ὡς ἑξῆς ὑπὸ τῶν «Ταίμς», εἰς τὸ φύλλον τῆς ἐβδόμης Ἰανουαρίου 1914.

Ἐἶνε φανερὸν ὅτι μόνον μία λύσις διαρκῆς καὶ ἱκανοποιητικὴ ὑπάρχει τοῦ ζητήματος τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου. Οἰοιδίηποτε καὶ

ἂν εἶνε οἱ ὄροι οἱ προβαλλόμενοι ὑπὸ τῶν Δυνάμεων, αἱ ἑλλη-
νικαὶ νῆσοι δέον νὰ τεθοῦν ὑπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.
Οἱ Ἕλλητες ἔπαιξαν σπουδαῖον ρόλον ἐν τῷ παρόντι πολέμῳ.
Ἀνέκτησαν τὸ στρατιωτικὸν γόητρον καὶ αἱ δυνάμεις τῶν ὑπέ-
στησαν μεγάλας ἀπωλείας. Ἐν γένει κατήγαγον ἀξιοσημειώτους
ἐπιτυχίας. Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος, καίτοι μικρὸς, ἔλαβε μέρος πρω-
τεῦον, κρίνας τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐκστρατειῶν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ
Θράκῃ. Οἱ κάτοικοι τῶν νήσων εἶνε Ἕλληνες καὶ ζητοῦν νὰ παρα-
μείνουν ἠνωμένοι πρὸς τὴν μητέρα πατρίδα των. Ἐὰν ὑπαχθοῦν
ἐκ νέου εἰς τὴν ξένην Κυβέρνησιν, ἡ Εὐρώπη θὰ εὐρεθῆ μετ' ὀλί-
γον προ νέων ταραχῶν καὶ νέου Κρητικοῦ ζητήματος. Δὲν πι-
στεύομεν νὰ εὐρεθῆ δύναμις ἡ ὁποία θ' ἀναλάβῃ τὴν εὐθύ-
νην τῆς ἐκδιώξεως τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἐκ τῶν
νήσων διὰ τὴν ἀποδόσιν ταύτας εἰς τὴν Τουρκίαν».

Ὑπὸ τὸν τόνον αὐτὸν ἐξακολουθεῖ ἡ συζήτησις εἰς τὸν Εὐρω-
παϊκὸν τύπον διὰ τὸ ζήτημα τῶν νήσων, σταθερὰ καὶ κατηγορη-
ματικὴ ἐκ μέρους τῶν Ἄγγλων καὶ τῶν Γάλλων, ὑλοπτος δὲ καὶ
ὑπερτουρκικὴ ἐκ μέρους Γερμανῶν καὶ Αὐστριακῶν. Αἱ κεντρικαὶ
Δυνάμεις ἀγωνίζονται νὰ ἐπιτύχουν χωρισμὸν τοῦ νησιωτικοῦ
ζητήματος ἀπὸ τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ
ἐπιδιώκουν τὴν διάσπασιν τῆς ὁμοφωνίας τῆς Συνεννοήσεως. Ἡ
Ἄγγλία, Γαλλία καὶ Ρωσσία, πρωτοστατούσης πάντοτε τῆς Ἀγ-
γλίας, ἐπιμένουν εἰς τὴν ταυτόχρονον λύσιν ἀμφοτέρων τῶν ζητη-
μάτων. Καὶ ὑποχωροῦν μὲν διὰ τὴν Βόρειον Ἠπειρον, ἀφοῦ εἰς
τοῦτο λυσοδῶς ἐπιμένουν ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Ἰταλία μετὰ τῆς Γερ-
μανίας, ἐπιμένουν ὅμως διὰ τὸ νησιωτικὸν ζήτημα ὑπὲρ τῆς Ἑλ-
λάδος καὶ θεωροῦν τὴν εὐνοϊκὴν λύσιν του ὑπὲρ ἡμῶν ὡς ζή-
τημά των.

Συνεπεία τῆς Γερμανικῆς πολεμικῆς καὶ τῶν συμμάχων τῆς, ἡ
κοινὴ γνώμη ἀνησυχεῖ ἐν Ἑλλάδι καὶ οἱ νησιῶται, μόλις πρὸ
ὀλίγων μηνῶν ἐλευθερωθέντες, κατέχονται ὑπὸ εὐλόγου ταραχῆς.
Ὁ διπλασιώσας τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐμφυσησας πνοὴν καὶ δύναιμιν
εἰς τὸ σκελετώδες Κράτος, ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, ἀποφασίζει
κατὰ τὸ τέλος Δεκεμβρίου τοῦ 1913 νὰ ταξειδεύσῃ εἰς τὴν Εὐρώ-
πην καὶ νὰ ἐπισκεφθῆ πρὸ παντὸς τὴν Ρώμην, τὸ Βερολίνον καὶ
τὴν Βιέννην. Ἐπὶ τοῦ ταξιδίου τούτου καὶ τῆς παρουσίας τοῦ

Ἐλευθερίου Βενιζέλου εἰς τὸ Βερολίνον, ἰδοὺ τί γράφει ἡ γερμανικὴ Ἐφημερὶς «Τάγκεπλάτ» ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ :

«Ὁ Ἕλλην πρωθυπουργὸς ἔγεινε δεκτὸς εἰς τὸ Βερολίνον παντοῦ μὲ τὸν σεβασμὸν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ ἡ προσωπικότης του ὡς ἀνακαινιστοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἑνὸς τῶν μᾶλλον ἐπιτυχόντων πολιτικῶν τῆς νεωτέρας ἐποχῆς». «Ὅλοι οἱ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὰ ἔθνικὰ Ἑλληνικὰ ἰδανικά, τὴν Δυναστείαν, τὸν λαόν, τὸν στρατὸν καὶ οἱ διαμένοντες ἐκτὸς τῶν πρώην συνόρων τοῦ Βασιλείου Ἕλληνες ὀφείλουν ἐξ Ἰσου χάριτας ἐξ ὑποχρέωσης πρὸς τὸν ἐνεργητικὸν τοῦτον ἄνδρα. Ἄρκει νὰ ἐνθυμηθῇ τις τὴν ὄχι εὐχάριστον κατάστασιν τῆς χώρας κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς στρατιωτικῆς ἐπαναστάσεως, πρὸ πενταετίας μόλις, ὅτε ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος μετὰ βασιλείαν 46 ἐτῶν ἐσκέπτετο νὰ παραιτηθῇ καὶ ὅτε ὁ τότε Διάδοχος καὶ ἤδη Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶχε καταθέσει τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ, καὶ κατόπιν τοὺς ἀγῶνας διὰ τὴν εἴσοδον τῶν Κρητῶν βουλευτῶν εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν τῶν Ἀθηνῶν, διὰ ν' ἀναμετρήσῃ τὴν εἰς τόσον σύντομον χρονικὸν διάστημα ἐπελθοῦσαν μεταβολήν. Ὁ Βενιζέλος, ὁ ὁποῖος πρὸ 17 ἐτῶν ἠγωνίσθη εἰς τὴν πατρίδα του Κρήτην διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς νήσου κατὰ τῶν πολεμικῶν πλοίων τῶν Δυνάμεων, ἀνεμίχθη μὲ τὴν ἐπιτηδείαν καὶ ἰσχυρὰν μέθοδόν του εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις τῆς Κρήτης. Ἡ ἐπιτηδειότης μὲ τὴν ὁποίαν κατώρθωσε καὶ ἐπανάδωσε τὴν ἡσυχίαν εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, ἣτις εἶχε καταστραφῆ ὑπὸ τῶν κομμάτων, ἡ ἀναθεώρησις τοῦ Συντάγματος καὶ ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ Διαδόχου εἰς τὸν στρατὸν, ὁ τρόπον τινὰ διακανονισμὸς τῶν οἰκονομικῶν καὶ ἡ βελτίωσις τῆς διεθνοῦς θέσεως τῆς Ἑλλάδος, ἐδικαιολόγησαν τὴν ἐμπιστοσύνην ταύτην πρὸς αὐτόν.

»Καὶ κατόπιν ἐπηκολούθησαν αἱ σημαντικαὶ ἐπιτυχίαι τοῦ πολεμικοῦ ἔτους, εἰς τὰς ὁποίας δὲν συνετέλεσεν ὀλιγώτερον τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ στρατοῦ ἡ συμμετοχὴ τοῦ Πρωθυπουργοῦ τούτου, ὅστις προητοίμασε διπλωματικῶς τὰς ἐπιτυχίας ταύτας καὶ συνωμολόγησε τὴν συμμαχίαν ἐν ἀκριβεῖ ἐκτιμῆσει τοῦ ἀντιπάλου. Καὶ εἰς ὅλα ταῦτα δέον νὰ προστεθοῦν αἱ ἐπιτυχίαι τοῦ διπλωμάτου Βενιζέλου ὡς ἀντιπροσώπου τῆς εἰρήνης ἐν Λονδίῳ καὶ ἐν τῇ συνομολογήσει τῆς εἰρήνης μετὰ τῆς Τουρκίας ἐν Ἀθήναις. Καὶ

ἤδη δέον νὰ ἐκτιμηθοῦν αἱ ὑπηρεσίαι του ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν συμφερόντων, διὰ τῶν ἐνεργειῶν του παρὰ ταῖς Μ. Δυνάμεις, χάριν τοῦ νησιωτικοῦ ζητήματος.

»Τὸ ταξίδιον, τὸ ὁποῖον ἐπεχείρησεν ὁ Πρωθυπουργὸς εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς πρωτεύουσας καὶ τὸ ὁποῖον τὸν ἔφερεν ἐπίσης καὶ εἰς τὸ Βερολίνον, συνδέεται, φυσικά, στενώτατα μὲ τὴν πολιτικὴν κατάστασιν, ἣ ὁποία προῆλθεν ἐκ τῆς ἀποφάσεως ταύτης τῶν Δυνάμεων. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐδήλωσε, καθὼς ἀνήγγειλεν ὁ ἐν Κων/πόλει ἀνταποκριτὴς μας, τὴν ἐπιθυμίαν της νὰ διαπραγματευθῇ ἀπ' εὐθείας μετὰ τῆς Πύλης περὶ συνεννοήσεως καὶ τὸ Τουρκικὸν Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἀπασχολεῖται μὲ τὴν πρότασιν ταύτην τοῦ νέου πρέσβεως κ. Πανᾶ. Ἄλλ' αἱ ἐλπίδες ὅτι θὰ πραγματοποιηθοῦν αἱ διαπραγματεύσεις αὗται πρὸς τὸ παρὸν εἶνε ἐλάχισται, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς μεγάλης διαφορᾶς γνωμῶν μεταξὺ τῶν δύο Δυνάμεων. **Θὰ ἦσαν δυνατὰ αἱ διαπραγματεύσεις αὗται μόνον διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς τῆς Μιτυλήνης καὶ τῆς Χίου διὰ τῆς κειμένης εἰς ὀλιγώτερον συμφέρουσαν θέσιν Ρόδου καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας δὲν ἀποκλίνουν διόλου ὑπὲρ μιᾶς τοιαύτης ἀνταλλαγῆς».**

Κατὰ τὴν «Τάγερπλάτ» οἱ ἐν Βερολίῳ ἀντὶ τῆς Χίου καὶ τῆς Μιτυλήνης μᾶς δίδουν τὴν . . . Ρόδον, ἣ ὁποία **κατέχεται** ὑπὸ τῶν συμμάχων των Ἰταλῶν.

Ἄλλ' εἶνε μόνον ἡ ἀρθρογραφία τῆς «Τάγερπλάτ» ἐναντίον τοῦ νησιωτικοῦ μας ζητήματος; Ἴδου καὶ ἄλλαι Γερμανικαὶ ἔφημερίδες αἱ ὁποῖαι ἐκδηλώνουν τὸν φιλοτουρκισμόν των πανηγυρικώτερον. Ὁ ἐν Βερολίῳ ἀνταποκριτὴς τοῦ Παρισικοῦ «Χρόνου» γράφων περὶ τῆς ἐκεῖσε ἐπισκέψεως τοῦ κ. Βενιζέλου, λέγει, ὅτι ὁ Βερολίνεος Τύπος ἔκαμεν εἰς τὸν Ἑλληνα πολιτικὸν ὑποδοχὴν μεμετρομένης συμπαθείας.

«Αἱ ἔφημερίδες, λέγει, αἱ ἔχουσαι ποιάν τινα πολιτικὴν σημασίαν, ὡς ἡ «Ἐφημερίς τοῦ Φόξ», ἣ ὁποία εἶνε συχνάκις ἡμεπίσημος, καὶ ἡ «Ἐφημερίς τοῦ Σταυροῦ», τὸ μέγα ὄργανον τῶν συντηρητικῶν, συνιστοῦν εἰς τὸν κ. Βενιζέλον νὰ δεχθῇ λύσιν τοῦ ζητήματος τῶν **νήσων ὡς τὴν ἐπιθυμεῖ ἡ Τουρκία.**

»Ἐὰν ἡ Ἑλλάς, λέγει ἡ «Ἐφημερίς τοῦ Σταυροῦ», ἐπιμείνῃ εἰς τὰς ἀξιώσεις της, καὶ ἔὰν ἡ Τουρκία ἐπιτεθῇ, δὲν εἶνε δυνα-

τὸν νὰ ἀρνηθῆ τις εἰς τὴν τελευταίαν τὸ δικαίωμα νὰ προστρέξῃ εἰς τὸ ξίφος τῆς. Ἐν τούτοις δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῆ φιλικὴ συμφωνία. Οἱ Ἕλληνες θὰ λάβουν εἰς ἀνταλλαγμὰ τῆς Χίου καὶ τῆς Μιτυλήνης μέρος τῶν Δωδεκανήσων.

» Εἰς νέος Βαλκανικὸς πόλεμος θὰ εἶχεν ἀποτελέσματα, πρὸς τὰ ὁποῖα παρεμβλλόμενα τὰ σημερινὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος θὰ εἶνε ἴσα πρὸς τὸ μηδέν. Ὁ κ. Βενιζέλος θὰ πεισθῆ ἀληθῶς, κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του ἐν Βερολίῳ, ὅτι παρὰ τὰς συμπαθείας μας πρὸς τὴν Ἑλλάδα, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιδοκιμάσωμεν τυχοδιωκτικὴν πολιτικὴν.

» Ἐγένετο λόγος περὶ διαπραγματεύσεων Ἑλληνικοῦ δανείου ἐν Βερολίῳ. Φοβούμεθα ὅμως ὅτι τοιοῦτον δάνειον τὴν στιγμὴν αὐτὴν θὰ εὐνοήσῃ μίαν προσπάθειαν ἣτις δυνατὸν νὰ καταλήξῃ εἰς πόλεμον παγκόσμιον. Ἐλπίζομεν ὅθεν ὅτι ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Ἑλλήνου πρωθυπουργοῦ δὲν θὰ ἔχῃ ἀποτελέσματα.

Ἡ «Ἐφημερὶς τοῦ Φῶς» γράφει ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα.

«Ἡ κατοχὴ τῶν νήσων *Χίου καὶ Μιτυλήνης* δὲν εἶνε διὰ τὴν Ἑλλάδα *ζήτημα ζωτικόν*. Εἶνε ὅμως τοιοῦτον διὰ τὴν Τουρκίαν. Ἐὰν αἱ σημεριναὶ διαπραγματεύσεις ναυαγήσουν, λόγῳ τῆς ἀδιαλλάκτου στάσεως τῆς Ἑλλάδος, δέον νὰ ἀναμείνῃ τις χειροτέρα ἐπιλοχὰς».

» Τὰ ἀποσπάσματα αὐτὰ τοῦ Γερμανικοῦ τύπου, λέγει ὁ ἀναποκριτὴς τοῦ «Χρόνου», ἐπιτρέπουν νὰ γνωρίσῃ τις ἀρκετὰ εὐκρινῶς τὰ αἰσθήματα, μετὰ τῶν ὁποίων οἱ πολιτικοὶ κύκλοι τοῦ Βερολίνου βλέπουν τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ κ. Βενιζέλου. Ἡ Γερμανία, πλὴν λόγων τινῶν δυναστικοῦ ἐνδιαφέροντος, *οὐδεμίαν ἄλλην ἀφορμὴν ἔχει νὰ συμπαθῆ ἐξαιρετικῶς τὴν Ἑλλάδα*. Ἄλλως τε οἱ ἐν Γερμανίᾳ ἔχουν καταστῆ Τουρκόφιλοι τὰς ἡμέρας αὐτάς.

» Ὁ τύπος διαδηλοῖ τὰς συμπαθείας του πρὸς τὴν Πύλῃν μετὰ τόσης *δυνάμεως*, ὥστε ὑπάρχει φόβος ὅτι ὁ κ. Βενιζέλος εἰς τὰς συνδιαλέξεις του ἐν τῇ Αὐλῇ δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ ἐπιτύχῃ ὑποσχέσεις τὰς ὁποίας κατόπιν ἡ κυβέρνησις νὰ τὰς ἐκτελέσῃ.

» Ἡ παρουσία ἐν Βερολίῳ τῆς Βασιλείσσης τῆς Ἑλλάδος, ἀδελφῆς τοῦ Ἀυτοκράτορος Γουλιέλμου, συντελεῖ ἐπὶ πλέον εἰς τὸ

νά αὐξάνη τοὺς φόβους ἐκείνων, οἱ ὅποιοι φοβοῦνται τὰς ἀκαίρους δηλώσεις μιᾶς πολιτικῆς δυναστικῆς».

Πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀποκαλύψεων αὐτῶν ὑπάρχουν ἱστορικὰ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα πιστοποιοῦν τὸν φιλοτουρκισμόν τῆς Γερμανίας, καὶ ἐπὶ τῶν ἔγγράφων αὐτῶν βασιζόμενος γράφει τὰ ἑξῆς εἰς τὴν «Μηνιαίαν Ἐπιθεώρησιν» ὁ Βενιζελικός πρῶην ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν κ. Ἀλέξανδρος Διομήδης.

«Οὕτως, ἐκ τῶν ζητημάτων ὧν ὁ κανονισμὸς εἶχεν ἀφεθῆ εἰς τὴν κρίσιν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, τὸ μὲν ἡπειρωτικὸν ἐλύετο ἐναντίον τῶν εὐχῶν τῆς Ἑλλάδος, τὸ δὲ εἰς χεῖρας τῶν αὐτῶν Δυνάμεων κείμενον ζήτημα τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, ὧν ἡ τύχη βαθέως ἔθιγεν αὐτήν, παρέμεινε εἰσέτι ἔκκρεμῆς, οὐδεμιᾶς ἀποφάσεως περὶ τούτου λαμβανομένης. Ἐπὶ πλέον δὲ ὑπὸ τὴν ὄψιν τῶν ἐνδιαφερομένων Δυνάμεων, ἐπεσπύδεται ἡ γνωστοποίησις καὶ ἐκτέλεσις τῶν περὶ ὀρίων τοῦ Ἀλβανικοῦ κράτους ἀποφασισθέντων, ὡσεὶ ἐπιμελῶς νὰ ἐπεξητεῖτο ἀπομόνως τοῦ ζητήματος, ἐκ φόβου ἐνδεχομένων ἀπροόπτων ἢ ἀναβολῶν, τὰς ὁποίας ἡδύνατο νὰ προκαλέσῃ τυχὸν συσχέτισις αὐτοῦ πρὸς ἄλλα ἔκκρεμῆ καὶ ἀδήλου ἀκόμη ἐκβάσεως θέματα.

Ἡ τότε Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διείδε τὸν κίνδυνον ἂν περιέκλειε τακτικὴ μεμονωμένης ἐκκαθαρίσεως τῶν ζητημάτων. Ἀπομόνως ἐκάστου τούτων ἐσήμαινε τὴν ἐκάστοτε ἐπικράτησιν τῶν ἀντιλήψεων τῶν ἀμέσως μόνον ἐνδιαφερομένων παραγόντων, συγκεντρούντων ἀμέριστον τὴν ἐνέργειάν των ἐπὶ ἑνὸς σημείου πρὸς ἀποσοβῆσιν κρίσεως ἀντιθέτου πρὸς τὰς βλέψεις των. Συσχέτισις τοῦναντίον θὰ ἦγε κατ' ἀνάγκην εἰς ἀλληλεπίδρασιν καὶ μετριασμόν τῶν ἄκρων λύσεων.

Καὶ τὴν συσχέτισιν ταύτην κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ ἐν προκειμένῳ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις. Καὶ ἡ ἐπιτυχία αὕτη ὑπῆρξε σπουδαιότατη διὰ τὰς συνεπείας τῆς, σπουδαιότατη καὶ καθ' ἑαυτὴν καὶ διότι ἐξεβίασε τέλος τὸ πρῶτον βῆμα τὸ δυνάμενον νὰ χαράξῃ εὐνοϊκὴν λύσιν ἐν τῷ ζητήματι τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου.

Ἡ πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως τοῦτο προσηλωθεῖσα ἐνέργεια θὰ κατέληγεν εἰς ὀριστικὴν ἀποτυχίαν, ἐὰν καὶ πάλιν, παρὰ τὴν φανεράν καὶ *πελομονα* ἀντίδρασιν τῆς Τριπλῆς, δὲν υἰοθέτει τὴν ἑλληνικὴν ἀντίληψιν ἢ *Ἀγγλία*, ἔχουσα ἐπικούρους καὶ τὰς ἄλλας

Δυνάμεις τῆς Συνεννοήσεως. Αὐταὶ ἐπέμενον ὅπως ἀνασταλῆ πᾶσα πρὸς τὴν *Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἀνακοίνωσις περὶ τῶν νοτίων ὀρίων τοῦ Ἀλβανικοῦ Κράτους, ἐφ' ὅσον δὲν λαμβάνεται ἀπόφαισις ὀριστικὴ καὶ περὶ τῶν νήσων, ἀπόφαισις ὅμως ἱκανοποιούσα τὰς Ἑλληνικὰς ἀξιώσεις καὶ ἀποδεχομένη πλήρως τὰς ἐθνικὰς βλέψεις, ἐξαιρέσει τῆς περὶ τῶν νήσων Ἰμβρου καὶ Τενέδου ἐπιφυλάξεως.*

Οὕτω καὶ πάλιν χάρις εἰς τὴν ἐνεργὸν παρέμβασιν τῶν Δυτικῶν Δυνάμεων, ἐμετριάσθη ἡ τραχύτης λύσεων ὀδυνηρῶν διὰ τὴν συνείδησιν τοῦ ἔθνους, ἐξεβιάσθη δὲ ἡ ἀπὸ τῆς Συνθήκης τοῦ Λονδίνου ματαιῶς ἀναμενομένη καὶ συνεχῶς εἰς παρεμβαλλόμενα ἐμπόδια προσκρούουσα κρίσις τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τῆς τύχης τῶν κατεχομένων νήσων.

Ἄλλ' ἡ ἀπόφαισις αὕτη τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τοῦ νησιωτικοῦ ζητήματος, ἡ ταυτοχρόνως κοινοποιηθεῖσα εἰς τὴν Ὑ. Πύλνν καὶ τὴν Ἑλλάδα, βεβαίως δὲν ἤρκει αὕτη μόνη ὅπως τερματίσῃ τὴν ἐκκρεμότητα. Διὰ τὰ μεταβάλλῃ τὴν τύποις ἀναγνωρισθεῖσαν ὑπὸ τῆς Εὐρώπης ἑλληνικὴν κυριαρχίαν καὶ εἰς ἀδιαφιλονίκητον τοιαύτην, ἔπρεπε ὁ καθ' οὗ ἑστρέφετο ἡ ἀπόφαισις νὰ μὴν ἠρνεῖτο ν' ἀποδεχθῆ τὴν οὐσιαστικὴν αὐτῆς ὀρθότητα. Ἡ ἐνδιαφερομένη ὅμως Τουρκία, ὅχι μόνον ἠρνεῖτο νὰ σεβασθῆ τὰς ἀποφάσεις, ἀλλ' ἐπὶ πλέον ἔχουσα πλήρη καὶ σαφῆ ἐπίγνωσιν ὅτι θὰ ἔμενον αὐταὶ ἀνεκτέλεστοι, διότι πᾶσα τυχὸν πίεσις θὰ ἐματαιοῦτο, θρασυνομένη δὲ ἐντεῦθεν, προέβαλλεν αὕτη νῦν ἀξιώσεις ἀνακτιήσεως τῶν διὰ τοῦ πολέμου ἀπολεσθεισῶν νήσων.

Αἱ ἐν συνεχείᾳ γενόμεναι διαπραγματεύσεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀπεκάλυψαν ὅτι ἡ Τουρκία ἐστήριζεν τὴν ἀδιάλλακτον στάσιν τῆς ἐπὶ ἀσφαλοῦς ἐρείσματος. Κατεδείχθη ὅτι αὕτη εἶχε βασίμους λόγους νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν προσπάθειαν ἀνακατοχῆς τῶν νήσων, ἐνισχύετο ὑπὸ *Δυνάμεως* συμμεριζομένης τὰς βλέψεις τῆς. Κατ' Ἰανουάριον τοῦ 1914, ὁ ἐν Λονδίῳ διατρίβων Ἑλλην Πρωθυπουργός, ἠρώτησε τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν, ἐὰν θὰ ἔσπεργεν αὕτη ν' ἀναλάβῃ πρωτοβουλίαν ἀπὸ κοινοῦ ἀσκήσεως βίας τινὸς κατὰ τῆς Τουρκίας πειθαναγκαζούσης ταύτην εἰς ἀποδοχὴν τῶν ἀποφάσεων τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἀπήντησεν ὅτι *προθύμως* θὰ συμμετεῖχε ναυτικῆς ἐπιδείξεως

εις τὰ Τουρκικὰ παράλια, δι' ἧς θὰ καθίστατο ἐμπράκτως καταφανῆς εἰς τὴν δυστροποῦσαν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν, ἡ θέλησις τῆς Εὐρώπης νὰ ἐπιβάλῃ τὰς ἀποφάσεις τῆς Διασκέψεως τοῦ Λονδίνου. Ὅτι ὁμως πρὸς τοῦτο προαπαιτεῖται συναίνεσις καὶ συμμετοχὴ καὶ τῆς Γερμανίας. Βολιδοσκοπηθεῖσα τότε αὕτη παρὰ τοῦ εἰς Βερολῖνον μεταβάντος Ἑλληνοῦ Πρωθυπουργοῦ, ἀπήντησε κατηγορηματικῶς *ὅτι ἀρνεῖται νὰ συμπράξῃ καὶ νὰ συναίνεσῃ ἔτι εἰς οἰανδήποτε ἐνέργειαν ἐναντίον τῆς Τουρκίας, ἐνέργειαν μάλιστα ἔχουσαν μορφήν μὴ καθαρῶς φιλικήν.* Ὅχι δὲ μόνον τὴν ἰδέαν τῆς ναυτικῆς ἐπιδείξεως ἀπέκρουσεν ἡ Γερμανικὴ Κυβέρνησις, ἀλλ' οὐδὲ κἂν ἀπεδέχθη τὴν ἀμέσως κατόπιν ὑπὸ τῶν Δυνάμεων τῆς Συνεννοήσεως ὑποβληθεῖσαν σκέψιν, χρήσεως ἠπιοτέρας πίεσεως ὑπὸ τύπον ἐντόνου διακοινώσεως. Ἐπιμόνως δηλ. προσελάθησεν αὕτη καὶ κατώρθωσε πράγματι νὰ ματαιώσῃ πᾶσαν ὁμόφωνον τῶν μεγάλων Δυνάμεων ἐνέργειαν, ἣτις μόνη αὕτη ἠδύνατο ἀποτελεσματικῶς νὰ κάμψῃ τὴν πείσμονα Τουρκικὴν κακοβουλίαν.

Αἱ βαθύτεραι ἀντιλήψεις τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ, ἀπεκαλύφθησαν τέλος ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ γυμνότητι κατὰ τὰς κατ' Ἀπρίλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους γενομένας ἐν Κερκύρα συνεννοήσεις παρουσίᾳ τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Γερμανίας Bethmann Hollweg. Τῇ εἰσηγήσει ταύτης ἐζητεῖτο νέος τις τύπος σχέσεων, διαλλάσσων τὰς συγκρουομένας ἀντιλήψεις Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας.

Ἄλλὰ καὶ ἡ διαλλακτικὴ αὕτη διάθεσις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐν θέματι βαθύτατα θίγοντι τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν, εἰς οὐδὲν ἴσχυσεν. Ἡ Γερμανικὴ διπλωματία κατὰ βιάσιν προτιμῶσα νὰ βλέπῃ ἄλυστον τὸ ζήτημα δὲν ἔστεργε νὰ ἐξέλθῃ πέρα ἀχρόων ἐντελῶς συστάσεων πρὸς τὴν Τουρκίαν. Αὗται ὁμως ἦσαν ἐντελῶς ἀνεπαρεκτείνεσθαι διὰ νὰ ἐξαναγκάσωσι ταύτην εἰς ἀποδοχὴν ἔστω καὶ τῆς μᾶλλον συμβιβαστικῆς λύσεως.

Δὲν ἐδίστασε τέλος ὁ ἐκεῖ διατρίβων Γερμανὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτής, ὁμιλῶν πρὸς τὸν τότε Ἑλληνα πρωθυπουργὸν καὶ τὸν συμπαρευρισκόμενον ἐκεῖ ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, νὰ δηλώσῃ πρὸς αὐτοὺς ὠμότατα ὅτι τὸ ζήτημα τῶν νήσων εἰς μάτην ἀπασχολεῖ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ἂν τυχὸν προσωρινῶς

περιέλθουν αὐται εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἕνεκα ἀσθενείας ἢ ἥττης τῆς Τουρκίας, ἢ Ἑλληνικῆ κυριαρχία δὲν θ' ἀποβῆ οὔτε μόνιμος, οὔτε ὀριστικῆ. Κατ' ἀναπότρεπτον ὀργανικὴν ἀνάγκην, ὁ δεσπότης τῶν Μικρασιατικῶν παραλίων κατὰ τὴν μέλλουσαν καὶ ἐπικειμένην κρίσιν τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος, θὰ ἐλκύσῃ εἰς ἑαυτόν, καὶ διὰ τῆς βίας ἔτι, τὰς ἀπαραιτήτους αὐτῷ νήσους τοῦ Αἰγαίου. Δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἀνεκτὸν ὅπως ἄλλη τις ἐπιρροὴ καὶ δὴ ἢ Ἑλληνικῆ, εὐρίσκειται οὕτως ἐγγὺς τῶν κτήσεων του, σχεδὸν ἀπτομένη αὐτῶν. Σκαιότατα οὕτως ἀπεκάλυψεν ὁ Γερμανὸς πρεσβευτὴς τὴν μυχιὰν σκέψιν ὑφ' ἧς ἐνεπνέετο ἡ Κυβέρνησις του. Τὴν σκέψιν ὅτι ἀξιοῖ αὐτὴ νὰ δεσπότησῃ ἡμέραν τινὰ καὶ τῶν νήσων τῆς Ἑλληνικῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ἡ Ἀγγλία λοιπὸν ὄχι μόνον ἐξακολουθεῖ νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὴν εὐνοϊκὴν ὑπὲρ ἡμῶν λύσιν τοῦ νησιωτικοῦ ζητήματος, ἀλλὰ καὶ ναυτικὴν ἐπίδειξιν κατὰ τῆς Τουρκίας ὅπως ἐξαναγκασθῆ νὰ δεχθῆ τὰς προτάσεις τῶν δυνάμεων. Ἡ Γερμανία καὶ τοῦτο ἀποκρούει καὶ ζητεῖ τὰ πάντα νὰ διευθετηθῶσι κατὰ τρόπον **φιλικόν**. Ἴδου ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀρνήσεως τῆς Γερμανίας ὅπως πραγματοποιηθῆ ἡ ναυτικὴ ἐπίδειξις τί μεταδίδεται πρὸς τὸν Ἀθηναϊκὸν τύπον ἐκ Ρώμης τὴν 28 Ἰανουαρίου τοῦ 1914. «Ὁ βουλευτὴς Γκάλλι ὑπέβαλεν εἰς τὴν βουλὴν ἐπερώτησιν διὰ τὸ ζήτημα τῶν Δωδεκανήσων. Ἡ Κυβέρνησις θὰ ἀπαντήσῃ τὴν Παρασκευὴν ἢ τὸ Σάββατον. Εἰς τοὺς ἐνταῦθα ἡμιεπισήμους κύκλους βεβαιοῦνται, ὅτι ἡ Γερμανία **κυρίως** ἀνθίσταται κατὰ τῶν ἐξαναγκαστικῶν μέτρων κατὰ τῆς Τουρκίας».

Ἄλλ' εἶνε ταῦτα μόνον τὰ φιλότουρκα μέσα τῆς Γερμανίας, τὰ ὁποῖα μετεχειρίσθη διὰ νὰ μᾶς ἀρπάσῃ τὰς νήσους; Ἴδου ἑτέρα ἐχθρική πρᾶξις, τὴν ὁποίαν ἀποκαλύπτει ὁ Παρισινὸς «Χρόνος» εἰς τὸ φύλλον τῆς 24 Ἰανουαρίου τοῦ 1914.

«Οἱ πρεσβευταὶ τῶν Δυνάμεων τῆς Τριπλῆς Συμμαχίας μετέβησαν χθὲς τὸ ἀπόγευμα εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ κατέστησαν γνωστὴν τὴν προφορικὴν ἀπάντησιν τῶν Κυβερνήσεων των εἰς τὴν τελευταίαν Ἀγγλικὴν διακοίνωσιν. «Εἰς τοὺς διπλωματικοὺς κύκλους, λέγει ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ Πρακτορείου, πιστεύεται ὅτι οἱ ἴδιοι πρέσβεις θὰ ἐπιδώσουν λίαν προσεχῶς γραπτὴν ἀπάντησιν πιθανῶς μᾶλλον ἐπεξηγηματικὴν».

Μία τοιαύτη νότα εἶνε πράγματι ἀναγκαία, διότι ἡ χθεσινὴ ἀπάντησις δὲν εἶνε καθόλου ἐπαρκής. Ὡς γνωστόν, εἰς τὴν ἐπιδοθεῖσαν πρὸς τὰς Δυνάμεις διακοίνωσιν ὁ σερ Ἔδουαρδ Γκρέυ ἐπέμενεν εἰς πλειότερα τῶν δύο σημείων.

Ἐφ' ἐνὸς οὐδεμία ἀνακοίνωσις θὰ ἐγίνετο εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἀθηνῶν, χωρὶς ταυτοχρόνως νὰ γείνη παρομοία ἀνακοίνωσις καὶ εἰς τὴν Κων)πολιν. Θὰ ἐζητεῖτο παρὰ τῆς Ἑλλάδος νὰ ἐκκενώσῃ τὴν Ἡπειρον, ἀλλὰ θὰ τῆς ἐδίδοτο ὡς ἀντάλλαγμα αἱ νῆσοι αἱ κατεχόμεναι ἤδη ὑπ' αὐτῆς. Ταυτοχρόνως θὰ ἐγνωστοποιεῖτο εἰς τὴν Τουρκίαν ἡ ἀπόφασις τῶν Δυνάμεων ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου καὶ θὰ τῆς ἐδίδοτο ὑπόσχεσις, ἐκτελουμένων τῶν ὅρων τῆς Συνθήκης τοῦ Οὐσού, περὶ ἀποδόσεως τῶν Δωδεκανήσων.

Ἐξ ἄλλου εἰς τὰς συνδιαλέξεις, αἵτινες συνῴδενσαν τὴν ἐπίδοσιν τῆς νότας, ὁ σερ Ἔδουαρδ Γκρέυ ἐπανέλαβεν ὅτι αἱ Δυνάμεις ὀφείλουσαν νὰ προνοήσουν ἀπὸ τοῦδε περὶ τοῦ τρόπου, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ καταστήσουν σεβαστὰς τὰς ἀποφάσεις των. Καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἡ πρὸς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Κων)πολιν ἐνέργεια δέον νὰ εἶνε παράλληλος. Διότι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐπιβληθῇ ἡ ἀπόφασις τῶν Δυνάμεων εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὴν ἑτέραν.

Λοιπὸν ἐπὶ τῶν δύο τούτων σημείων ἡ χθὲς ἐπιδοθεῖσα προφορικὴ διακοίνωσις παραμένει **τελείως ἀνεπαρκής.**

Εἰς φρασεολογίαν διάφορον κατὰ τὴν μορφήν, ἀλλὰ ταυτόσημον κατ' οὐσίαν αἱ Δυνάμεις τῆς Τριπλῆς Συμμαχίας δηλοῦν ὅτι ἀποδέχονται κατ' ἀρχὴν τὴν Ἀγγλικὴν ἀποφιν. Ἡ ἐκκένωσις τῆς Ἀλβανίας δέον, κατὰ τὴν γνώμην των, νὰ περατωθῇ τὴν 31 Μαρτίου, ἀρχίζουσα τὴν 1 τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐκ τῆς περιφερείας Κορυτσᾶς.

Αἱ Δυνάμεις τῆς Τριπλῆς Συμμαχίας δηλοῦν περαιτέρω ὅτι εἶνε ἔτοιμοι νὰ προβοῦν εἰς διάβημα ὑπὸ τοιοῦτον πνεῦμα εἰς Ἀθήνας. **Τοῦναντίον ὁμως ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὀριστικὴν ἐκχώρησιν τῶν νήσων εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ εἰς Κων)πολιν γενησόμενον διάβημα αἱ Δυνάμεις αὗται δὲν ἐθεώρησαν ἀναγκαῖον νὰ καταστήσουν γνωστὰς τὰς γνώμας των.**

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ μέτρα προνοίας πρὸς ἐπιβολὴν τῶν ἀποφάσεων τῶν Δυνάμεων, οἱ πρεσβευταὶ οὐδὲν ὀλιγωροῦν, ὡς δὲν

θίγουν επίσης και τὸ ζήτημα τῆς ἐκκενώσεως τῶν νήσων τῶν κατεχομένων ὑπὸ τῆς Ἰταλίας.

Ἡ Ἀγγλικὴ ἄποψις, ἣτις εἶνε επίσης ἄποψις και τῆς Τριπλῆς Συνεννοήσεως, ἐξετέθη εὐκρινέστατα. Τὸ ζήτημα τῶν νοτιῶν συνόρων τῆς Ἀλβανίας και τὸ ζήτημα τῶν νήσων δὲν δύνανται νὰ συζητηθοῦν χωριστά. Καὶ δὲν εἶνε δυνατόν πράγματι νὰ ζητηθῆ παρὰ τῆς Ἑλλάδος ἡ ἐκκένωσις τῆς Ἡπείρου, ἐφ' ὅσον δὲν εἰδοποιεῖται ἡ Τουρκία ὅτι ὀφείλει νὰ παραιτηθῆ τῶν νήσων.

Θὰ ἦτο δὲ λυτηρὸν νὰ μὴ ἐπιτευχθῆ ὁμοφωνία τῆς Εὐρώπης εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο. Καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἐλπίζῃ τις ὅτι ἡ προφορικὴ αὕτη ἀπάντησις ταχέως θὰ συμπληρωθῆ διὰ τῆς ἀναγγελλομένης νότας, ἣτις δέον νὰ εἶνε μᾶλλον ἐπεξηγηματικὴ και πλεόν ἱκανοποιητικὴ.

Ἀπέναντι αὐτῆς τῆς φιλοτουρκικῆς πολιτικῆς ἀντιτάσσεται και πάλιν κατηγορηματικὴ και σταθερὰ ἡ πολιτικὴ ὑπὲρ ἡμῶν τῆς Ἀγγλίας. Ὁ Σὲρ Ἐδουαρδ Γκρέυ ἀπορρίπτει ὅλας τὰς προτάσεις και ἐν ζητεῖ πάντοτε μετ' ἐπιμονῆς. Τὴν λύσιν ἀμφοτέρων τῶν ζητημάτων συγχρόνως και τοῦ νησιωτικοῦ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ διὰ νὰ ἐκδηλωθῆ ἐπισημότερον ἡ ἀπόφασις τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων ἡ Εὐρώπη ὁλόκληρος πληροφορεῖται τὰ ἐξῆς ἀπὸ στόματος τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὸ ἀνοιγμα τῆς Ἀγγλικῆς Βουλῆς τὴν 28 Ἰανουαρίου τοῦ 1914.

«Χαίρω ἀναγγέλλων ὅτι ἐντὸς τοῦ προσεχοῦς μηνὸς θὰ δυνηθῶ νὰ ἐπισκεφθῶ μετὰ τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης τὸν Πρόεδρον τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας και ὅτι οὕτω θὰ μοῦ παρασχεθῆ ἡ εὐκαιρία νὰ διαπιστώσω τὰς μεταξὺ τῶν δύο μας χωρῶν ὑπαρχούσας ἐγκαρδίους σχέσεις.

»Ἡ Κυβέρνησίς μου διατελεῖ εἰς συνεννοήσεις μετὰ τῶν λοιπῶν Δυνάμεων διὰ τὴν λύσιν τῶν ζητημάτων τῆς Ἀλβανίας και τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, ὅπως ἐκτελεσθῶν αἱ ἀποφάσεις τῶν Δυνάμεων αἱ ληφθεῖσαι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος κατὰ τὴν Διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου.

»Εὐελπιστῶ ὅτι αἱ συνεννοήσεις αὗται θὰ συντελέσουν εἰς τὴν διατήρησιν τῆς εἰρήνης ἐν τῇ νοτιοανατολικῇ Εὐρώπῃ.

Τὸ ζήτημα ἐτέθη καθαρῶτα πλεόν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας. Ἡ Γερμανία ἐπέισθη ὅτι ἡ ἰσχυρὰ Ἀγγλία δὲν ἐννοεῖ νὰ ὑποχωρήσῃ.

Ἐπέτυχεν εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ καὶ τοῦ νησιωτικοῦ ζητήματος, ἀπέτυχεν ὅπως προβοῦν αἱ Δυνάμεις εἰς μεμονωμένον ἐν Ἀθήναις διάβημα. Ἦδη τίθεται ἐπὶ τάπητος ἡ ναυτικὴ ἐπίδειξις κατὰ τῆς Τουρκίας καὶ πρὸς τοῦτο οἱ στόλοι τῆς Ἀγγλίας τίθενται εἰς κίνησιν. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἰδοὺ τὴ τηλεγραφοῦσιν ἐκ Ρώμης τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου—πρὸς τὰς ἐφημερίδας «Ἐμπρός», «Νέαν Ἡμέραν» καὶ «Πατρίδα». «Εἰς τοὺς ἐνταῦθα ἡμελισημένους κύκλους βεβαιοῦται ὅτι ἡ Ἀγγλία ἐπιμένει εἰς πανευρωπαϊκὴν ἐπίδειξιν εἰς τὸ Αἰγαῖον πρὸς ἐπιβολὴν εἰς τὴν Τουρκίαν τῆς ἀποφάσεώς της περὶ τῶν νήσων».

Ἡ «Ἐφημερίς τῆς Ἰταλίας», σχολιάζουσα τὸ σχετικὸν ἄρθρον τῶν «Ταίμς», θεωρεῖ παράλογον τὴν Ἀγγλικὴν ἀξίωσιν περὶ προκαταβολικῶν μέτρων κατὰ τῆς Τουρκίας, δεδομένου ὅτι ἡ Τριπλῆ Συμμαχία δὲν ἀποκρούει τὰ μέλλοντι μέτρα εἰς περιπτώσιν παρακοῆς τῆς Τουρκίας.

Ἀποτέλεσμα τῶν Ἀγγλικῶν ἀγώνων ὑπῆρξεν ἐν τέλει ἡ συμφωνία ἀπασῶν τῶν Δυνάμεων, πρὸς ὀριστικὴν ἐκχώρησιν τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ταυτόχρονον κοινοποίησιν τῆς ἀποφάσεώς των τὴν 31ην Ἰανουαρίου 1914 πρὸς τὰς Κυβερνήσεις Ἀθηνῶν καὶ Κωνσταντινουπόλεως. Παρὰ τὴν λύσιν ταύτην καὶ τὴν ἀναγκαστικὴν συγκατάθεσιν τῆς Γερμανίας, ὁ Ἀγγλικὸς στόλος ἐξηκολούθησεν ἐπ' ἀρκετὸν εὐρισκόμενος ὑπὸ ἀτμόν, ἔτοιμος ὅπως ἐπιβάλλῃ εἰς τὴν Τουρκίαν τὴν σιδηρᾶν ἀπόφασιν τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Βασιλέως Γεωργίου.

Ἐπὶ τῆς ἐπιδοθείσης νότας πρὸς τὰς Κυβερνήσεις τῆς Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας διὰ τὰ δύο ἀνωτέρω ζητήματα τὴν 31ην Ἰανουαρίου 1914, ἰδοὺ τί γράφει ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ ἡ «Νέα Ἡμέρα» εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 567 φύλλον τῆς 2ας Φεβρουαρίου 1914.

«Πρὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς Νότας συνεζητήθη ἐὰν δὲν θὰ ἦτο σκοπιμώτερον νὰ περιληφθοῦν ἐν αὐτῇ καὶ τὰ μέτρα τοῦ ἐξαναγκασμοῦ εἰς περιπτώσιν καθ' ἣν ἡ Τουρκία θὰ ἤρνεϊτο νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν θέλησιν τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ἀγγλία ἐπέμενε εἰς τοῦτο, ἡ Τριπλῆ Συμμαχία ὅμως, (τοῦτέστιν ἡ Γερμανία, ἡ Αὐστρία καὶ Ἰταλία), ὑπεστήριξε τὴν γνώμην ὅτι περὶ τῆς εἰδικῆς αὐτῆς περιπτώσεως καλλίτερον θὰ ἦτο νὰ ληφθῇ ἀπό-

φασις ὄχι προκαταβολικῶς, ἀλλ' ὅταν θὰ ἐξεδηλοῦτο ἐνδεχομένως ἄρνησις ἀπὸ μέρους τῆς Τουρκίας».

Καὶ τὸ «Ἐμπρὸς» τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀσχολούμενον μὲ τὴν νόταν κατακρίνει τὰς Δυνάμεις διότι ἀντὶ νὰ λάβουν ὀριστικὰς ἀποφάσεις, ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως τῆς Τουρκίας εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς παραχωρήσεως τῶν νήσων, ἠρκέσθησαν μόνον νὰ δηλώσουν εἰς τὴν νόταν τῆς 31^{ης} Ἰανουαρίου 1914 «ὅτι αἱ Κυβερνήσεις ἔχουσι πεποιθήσιν ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὐτῶν θὰ ὦσι σεβασταί». Καὶ γράφει τὸ «Ἐμπρὸς»: «Ὁ Ἄγγλικὸς λέων ἀφοῦ *ἐβρουχήθη* ὑπεχώρησε κατόπιν». Πράγματι ἡ Ἄγγλία *ἐβρουχήθη* διὰ τὸ νησιωτικὸν ζήτημα. Ἀντεπεξῆλθε κατὰ τόσων ραδιουργιῶν τῆς Γερμανίας καὶ κατώρθωσε νὰ λύσῃ ὑπὲρ ἡμῶν τὸ ζήτημα. Ἐὰν ἐπέμενε εἰς τὸν αὐστηρότερον τόνον τῆς νότας ἀσφαλῶς θὰ εὔρισκον ἀφορμὴν οἱ Γερμανοὶ διὰ νὰ μὴ συγκατανεύσουν οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν τελευταίαν συμφωνίαν τὴν ἐπιτευχθεῖσαν *μόνον καὶ μόνον* διὰ τῆς *ἐπιμονῆς* τῆς Ἄγγλιας καὶ Γαλλίας. Ὄταν μίαν ἡμέραν δημοσιευθῶν τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τοῦ νησιωτικοῦ ζητήματος, τότε θ' ἀποδειχθῆ πανηγυρικώτερον ὅτι ἡ Ἄγγλία *ἐβρουχήθη* καὶ ἔδειξε τοὺς ὄνυχάς της εἰς τὴν Γερμανίαν ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν εὐνοϊκὴν λύσιν τοῦ νησιωτικοῦ ζητήματος.

ΟΙ ΔΙΩΓΜΟΙ.—ΟΙ ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΥΝ ΕΙΣ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΝ ΤΗΝ ΘΡΑΚΗΝ ΚΑΙ ΤΗΝ Μ. ΑΣΙΑΝ

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν Τουρκικῶν πολεμικῶν περιπετειῶν τοῦ 1912 ἡ Γερμανία ἐξηκολούθησε μετὰ τῆς αὐτῆς ὡς καὶ πρότερον ὁρμῆς τὴν ἐγκατάστασίν της εἰς τὴν Τουρκίαν. Αἱ ἐνέργειαι τῶν πρακτόρων της στρέφονται ἤδη εἰς τοὺς Γερμανικοὺς συνοικισμοὺς τῆς Μ. Ἀσίας. Εἰς τὸ Ἰκόνιον ἐγκατεστάθησαν μηχανικοί, κτηνοτρόφοι, γεωπόνοι. Ὁ διευθυντὴς τῆς Γερμανικῆς Τραπεζῆς Φὸν Γκβίντερ ὠθεῖ διαρκῶς πάντα Γερμανὸν ἔμπορον πρὸς τὴν Ἀνατολὴν καὶ παρέχει χιλιάδας μάρκων πρὸς ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐκμεταλλευθῶν τὸ ἔδαφος τῆς Μ. Ἀσίας. Οἱ Γερμανοὶ φθάνουν μέχρι τοῦ Ἰκονίου μὲ γεωργικὰ ἐργαλεῖα, προβαίνουν εἰς τὴν ἀποξήρανσιν τῆς λίμνης τοῦ Ἰκονίου καὶ ἐντὸς μιᾶς διετίας ἔχουν εἰς τὴν διάθεσίν των ὀλόκληρον πεδιάδα.

Οἱ ἐργάται Γερμανοὶ ἔχουν ἤδη σχηματίσῃ τοὺς πρώτους συν-οικισμοὺς καὶ πρὸς τοῦτο ἐκδίδουν νέους χάρτας μὲ τὰ ὀνόματα τῶν Γερμανικῶν χωρίων. Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ πλουτοφόρου Τουρκικοῦ ἐδάφους ἐπεκτείνεται εἰς τὰ Ἄδανα καὶ τὴν Μεσοποταμίαν. Οἱ Γερμανοὶ μηχανικοὶ ἐξακολοθοῦν τὴν μελέτην ἀρδευτικῶν ἔργων καὶ σχεδιάζουν πῶς νὰ ἐκτοπίσουν τὴν Ἀγγλικὴν ἑταιρείαν, ἣ ὁποία ἔχει ἀρχίσει τὰς ἐργασίας τῆς ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μαιάνδρου. Διαρκῶς προχωροῦν εἰς τὸ βάθος τῆς Μ. Ἀσίας, φθάνουν εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ ἀποβλέπουν εἰς ἓν τεράστιον ἔργον ἐπικοινωνίας μετὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ.

Ἡ Τουρκία ἔχει πλέον ἀπορρακωθῆ. Οἱ Νεότουρκοι, μετὰ τὰ ἀτυχήματα τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου ἀποφασίζουν νὰ δημιουργήσουν νέον στρατόν, κατὰ τὸ Γερμανικὸν ὑπόδειγμα. Αἱ ἀπώλειαι ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας δὲν ἔχουν μειώσει τὴν ἐπιρροὴν των. Ὁ Ἐμβὲρ διαδέχεται τὸν Ἰζὲτ πασᾶν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν καὶ προβαίνει ἀμέσως εἰς τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ στρατεύματος. Διακόσιοι περίπου ἀξιωματικοὶ ἀνώτεροι τίθενται εἰς ἀποστρατείαν. Τοιοῦτοτρόπως παραμένουν εἰς τὸ στράτευμα καὶ ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων θέσεων οἱ πιστότεροι φίλοι τοῦ Ἐμβὲρ καὶ τοῦ Κομιτάτου. Ὁ φιλογερμανισμὸς τοῦ Ἐμβὲρ εἶνε βεβαίως γνωστὸς εἰς πάντας. Τῇ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ, κατόπιν μυστικῆς συνεννοήσεως μετὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινῶν Γερμανοῦ ἀντιπροσώπου, προσκαλεῖται ἐκ Βερολίνου ὁ Λίμαν φὸν Σάνδερς μετὰ πενήντα ἀκόμη ἀξιωματικῶν ὅπως ἀναδιοργανώσουν τὸν Τουρκικὸν στρατόν. Ἦδη λοιπὸν ἄρχεται νέα περίοδος στρατιωτικῆς ἐπικρατήσεως τῆς Γερμανίας ἐν Τουρκίᾳ. Ἀφοῦ συνεπλήρωσε καὶ ἐπέτυχε πλήρη οἰκονομικὴν, ἐμπορικὴν, γεωργικὴν, ἀεροπορικὴν καὶ ἐκπαιδευτικὴν ἐγκατάστασιν, ἐπιτυγχάνει ἤδη καὶ τὴν στρατιωτικὴν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ Τουρκία μεταβάλλεται εἰς ἓν ἰσχυρὸν Γερμανικὸν προτεκτοράτον πρὸς μεγίστην καταστροφὴν τῶν λοιπῶν φυλῶν, τῶν ἔχουσῶν ἀντίθετα συμφέροντα καὶ αἰσθήματα μὲ τοὺς Γερμανοὺς.

Εἰς τὴν Γερμανικὴν στρατιωτικὴν ἀποστολὴν εὐθύς ἀμέσως οἱ Νεότουρκοι ἠθέλησαν νὰ παραχωρήσουν δικαιώματα ἐλευθέρως καὶ ἀπολύτου δράσεως. Πρὸς τοῦτο ἀπεφασίσθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν Ἐμβὲρ πασᾶ ἡ τοποθέτησις τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀποστολῆς Λίμαν φὸν Σάνδερς ὡς φρουροῦ ἀρχου Κωνσταντι-

νουπόλεως καὶ διοικητοῦ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρώτου σώματος στρατοῦ! Ἡ ἀπόφασις αὕτη, ὡς ἦτο ἐπόμενον, προῦκάλεσε τὰς διαμαρτυρίας τῶν Κυβερνήσεων Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσσίας, διότι παρεδίδεται αὐτὸ τὸ στρατιωτικὸν κέντρον τῆς Τουρκίας εἰς χεῖρας τῶν Γερμανῶν. Τὴν δεκάτην Δεκεμβρίου τοῦ 1913 οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἀνωτέρω τριῶν Δυνάμεων διὰ γραπτοῦ σημειώματος ἠρώτησαν τὴν Πύλην περὶ τῶν ἐξῆς τριῶν ζητημάτων.—Πρῶτον. Ἡ δικαιοδοσία τοῦ Λίμαν φὸν Σάνδερς καὶ τῆς λοιπῆς ἀκολουθίας του θὰ ἐπεκτείνεται καὶ ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων τῶν στενῶν; Δεύτερον. Ἐπειδὴ, ἔνεκα τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου ὁ διοικητὴς τοῦ πρώτου στρατιωτικοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον ἐδρεύει ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἶνε καὶ φρούραρχος τῆς πρωτευούσης, θὰ εἶνε τοιοῦτος καὶ ὁ Λίμαν Φὸν Σάνδερς; Καὶ τρίτον, δι' ὅλα αὐτὰ δὲν ὑπάρχει φόβος νὰ ἐπηρεασθῇ σημαντικώτατα ἡ κυριαρχία τῆς Αὐτοκρατορίας;

Ἡ Πύλη εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα ἀπήντησεν ὅτι ἡ παρουσία τῆς Γερμανικῆς στρατιωτικῆς ἀποστολῆς ἐν Κων(σταντι)πόλει ἔχει ἐκπαιδευτικὸν χαρακτῆρα καὶ ὅτι οὐδόλως θ' ἀναμιχθῆ εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα. Αἱ Δυνάμεις τῆς Συνεννοήσεως ἐπέμενον, καὶ ἰδιαίτερος ἡ Ρωσσία, ὅπως εἰς τὸν Γερμανὸν στρατηγὸν ἀνατεθῶσι καθήκοντα μόνον ἐπιθεωρητοῦ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ. Ἡ Πύλη ὑπεχώρησε πρὸ τῆς πίεσεως τῶν ἀνωτέρω Δυνάμεων, καὶ ὁ Γερμανὸς στρατηγὸς ἠναγκάσθη νὰ περιορισθῆ εἰς τὴν ἐπιθεώρησιν καὶ ἀναδιοργάνωσιν τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ. Ἐν τούτοις ὁ Γερμανὸς στρατηγὸς μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν του ἀνεμίχθησαν εἰς τὴν πολιτικὴν τῶν Νεοτούρκων καὶ ἐπέβαλον πάντοτε τὰς σκέψεις καὶ τὰς γνώμας τοῦ Γερμανοῦ πρέσβεως Βακεγγάιμ πρὸς μεγάλην δυσφορίαν καὶ ἀγανάκτησιν τῶν Δυνάμεων τῆς Συνεννοήσεως.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἄρχεται καὶ ἡ κρισιμωτέρα περίοδος τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου. Βεβαίως οἱ Νεότουρκοι εἶχον ἀποφασίσῃ τὴν ἐξόντωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου, ὡς ἐδηλώθη ἀνωτέρω ἀπὸ τοῦ 1908 ὑπὸ τοῦ Ναζήμ βέη, ἀλλ' ἡ ἐκτέλεσις τοῦ σχεδίου τούτου δὲν ἐπιστεύετο ὅτι θὰ ἐτίθετο ἀμέσως, μετὰ ἓνα καταστρεπτικὸν πόλεμον εἰς ἐφαρμογὴν. Ἡ χώρα εἶχεν ἀνάγκην ἡσυχίας καὶ γαλήνης διὰ ν' ἀναλάβουν οἱ κάτοικοι καὶ νὰ ἐπανακτῆσουν ὅ,τι ἔχασαν κατὰ τὴν διάρκειαν πολυμήνου πολέμου. Οἱ

Νεότουρκοι ὅμως καὶ οἱ Γερμανοὶ διαφορετικὴν ἀντίληψιν ἔχουν. Συνέρχονται εἰς τὴν Νεοτουρκικὴν λέσχην ἐν Κων)πόλει εἰς μυστικὴν συνεδρίασιν ὅπως ἐξετάσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τοῦ τὸ ζήτημα τοῦ Ἑλληνικοῦ διωγμοῦ. Εἰς τὴν συνεδρίασιν ταύτην συμμετέχουν καὶ ἀξιωματικοὶ Γερμανοί, καὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ Λίμαν πασᾶ. Ὅταν ἠρωτήθησαν πῶς κρίνουν τὴν παρουσίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὴν μικρασιατικὴν παραλίαν, καὶ τὸ ἐσωτερικὸν ἀκόμη, καθὼς καὶ τῆς Θράκης, ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως, ἀπήντησαν ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΩΣ ΚΑΙ ΑΔΙΣΤΑΚΤΩΣ «ΟΤΙ Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΥΔΕΜΙΑΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΝ ΟΥΤΕ ΔΥΝΑΤΑΙ ΝΑ ΟΡΓΑΝΩΘῆ ΕΛΕΥΘΕΡΩΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ, ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΕΧΘΡΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΕΜΠΙΝΕΟΜΕΝΩΝ ΕΞΩΘΕΝ ΜΕ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑΣ ΙΔΕΑΣ».

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν ὑπῆρχεν. Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ σχεδίου τῆς ἐξοντώσεως, εισηγούμενου πάντοτε τοῦ Ναζήμ βέη, ἀνετέθη εἰς τρεῖς Νεοτούρκους. Εἰς τὸν Ταλαὰτ βέην, ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν, εἰς τὸν Χατζή Ἀδὴλ βέην Βαλῆν Ἀδριανουπόλεως καὶ τὸν Ραχμῆ βέην Βαλῆν Σμύρνης. Αἱ ἐπαρχίαι καὶ αἱ λέσχαι τοῦ Κομιτάτου εἰδοποιήθησαν ὅπως συγκεντρώσουν ὅλα τὰ κακοποιὰ τουρκικὰ στοιχεῖα πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἔργου τῶν. Ἀπὸ τοῦ Μαρτίου τοῦ 1914 ἐκδηλοῦνται τὰ πρῶτα κρούσματα τοῦ διωγμοῦ καὶ τῶν δολοφονιῶν. Εἰς τὰ χωριὰ τῆς Σμύρνης, ἐνώπιον αὐτῶν τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων ἦ καὶ τῆ βοήθεια αὐτῶν ἐνίστε δολοφονοῦνται ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔλαβον μέρος εἰς τὸν κατὰ τῶν Τούρκων πόλεμον τοῦ 1912. Εἰς τὸ Κορδελιὸ τῆς Σμύρνης ἔχει ἐγκατασταθῆ ὁ δημιουργὸς τῶν αἱματηρῶν σκηνῶν τοῦ Σεβδίκοι κατὰ τὸ 1908, Ἐσρέφ ἐφέντης, ἐκ τῶν πιστοτέρων ὁπαδῶν τοῦ Ἐμβέρ, ὁ ὁποῖος προΐσταται τοῦ δολοφονικοῦ κομιτάτου. Αἱ δολοφονίαι ἐξακολουθοῦν καὶ τὰ πάντα προετοιμάζονται διὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν Ἑλλήνων. Κατ' Ἀπρίλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ διωγμὸς ἀρχίζει ἄγριος πρῶτον εἰς τὴν Θράκην. Τὰ Πατριαρχεῖα διαμαρτύρονται κατ' ἐπανάληψιν καὶ ζητοῦν ἀπὸ τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν τὴν τιμωρίαν τῶν ἀρχῶν τῆς Θράκης. Ὁ Ταλαὰν βέης ὑπόσχεται ὅτι θὰ λάβῃ μέτρα ὑπὲρ τῶν ὁμογενῶν μας προστατευτικὰ καὶ εἰς ἀπόδειξιν τῶν ἀγαθῶν δια-

θέσεων καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντός του, ὡς ἔλεγε, μεταβαίνει εἰς τὴν Θράκην, ὄχι διὰ τὴν τιμωρήσῃ τὰς διοικητικὰς ἀρχάς, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπιβλέψῃ εἰς τὸ ξεπάστρευμα ὄλων τῶν ὁμογενῶν. Ἐντρομοὶ οἱ Θράκες κατέρχονται πρὸς τὴν παραλίαν τοῦ Μαρμαρᾶ. Γέροντες σύρονται καὶ ἀποθνήσκουν ἀπὸ τὴν ἐξάντλησιν εἰς τοὺς δρόμους, παιδιά ἀποθνήσκουν ἀπὸ τὴν πείναν, γυναῖκες νυμφευμένοι καὶ κοράσια ὑφίστανται ὅλας τὰς κτηνώδεις πιέσεις τῶν Τούρκων, εὐκατάστατοι ἄνθρωποι εὐρίσκονται χωρὶς ἄρτον εἰς τοὺς δρόμους καὶ περιμένουν εἰς τὴν παραλίαν τὸ ἀιμόπλοιο μὲ τὴν γαλανόλευκον σημαίαν του διὰ τὴν τοὺς παραλάβῃ καὶ τοὺς μεταφέρῃ πρὸς τὸ ἐλεύθερον ἔδαφος.

Τὰ πάντα ἀρπάζονται ὑπὸ τῶν Τούρκων διοικητικῶν ὑπαλλήλων, ὑπὸ τῶν χωροφυλάκων καὶ ἀξιωματικῶν. Ὅσοι ἐτόλμησαν νὰ διαμαρτυρηθοῦν ἐφρονέθησαν αὐτοστιγμῆ. Τὰ Πατριαρχεῖα ἐξακολουθοῦν νὰ διαμαρτύρωνται. Ὁ Ταλαὰτ ὑπόσχεται πάντοτε καὶ διαρκῶς ἐκδίδει διαταγὰς ὅπως συνεχισθῇ ἀγριώτερος ὁ διωγμός, χωρὶς ἔλεος καὶ δισταγμόν. Ἐφ' ὅσον παρέρχεται ὁ καιρὸς ἐπὶ τοσοῦτον ἢ κατάστασις ἐπιδεινοῦται. Πανταχόθεν γνωστοποιοῦνται πιέσεις καὶ ἐκτοπισμοὶ τοῦ φρικτοτέρου εἴδους. Οἱ Ἕλληνες Πρόξενοι Σμύρνης, Κυδωνιῶν, Βρουούλλων, Δαρδανελίων τονίζουσι εἰς τὰς καθημερινὰς σχεδὸν ἐκθέσεις των πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι ἐπικεῖνται γεγονότα σοβαρά, γεγονότα ἀφαντάστου τραγικότητος.

Κατὰ Μάϊον περιέρονται εἰς χεῖρας τῶν προξένων μας οἱ περίφημοι μυστικοὶ φάκελλοὶ τοῦ Κομιτάτου Σμύρνης πρὸς τὰς ἐπαρχιακὰς Λέσχας. Ἐντὸς τῶν φακέλων αὐτῶν ὑπῆρχον αἱ ὁδηγίαι τοῦ Κομιτάτου διὰ τὴν ἐξόντωσιν. Θὰ ἀπεσφραγίζοντο ὅταν ἐλάμβανον νεωτέρας διαταγὰς. Ἄνευ ἀναβολῆς καὶ δισταγμοῦ ἕκαστος διοικητῆς ἢ ἀστυνόμος ἔπρεπε νὰ ἐκτοπίσῃ τὸν Ἕλλητικὸν πληθυσμόν καὶ νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς Μικρασιατικῆς παραλίας. Ἐκεῖ θὰ ὑπῆρχον ἀιμόπλοια τὰ ὅποια θὰ μετέφερον τοὺς πληθυσμοὺς εἰς τὰς νήσους Μιτυλήνην καὶ Χίον. Οἱ μυστικοὶ οὗτοι φάκελλοὶ ἀπεστάλησαν πρὸς τὴν κυβέρνησιν διὰ τοῦ τότε Διοικητοῦ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου κ. Πετυχάκη. Ὅλα τὰ διαβήματα καὶ ὅλαι αἱ ἐνέργειαι, αἱ ὅποια ἐγένοντο ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπως ἀποσοβήσουν τὸν διωγμόν δὲν μετέλλαξαν

τάς ἀποφάσεις τῶν Νεοτούρκων. Κατὰ Ἰούνιον ἡ διαταγή ἐδόθη καὶ ἀμέσως ἤρχισε διωγμὸς καὶ καταστροφή ἀπεριγράπτου τραγικότητος. Ἀπὸ τοῦ Τσεσμέ μέχρι τῶν Δαρδανελλίων, ἐκτὸς τῶν Βρουύλων καὶ τῶν Κυδωνιῶν, πόλεις καὶ χωρία κατεστράφησαν εἰς διάστημα ὀλιγίστων ἡμερῶν. Οἱ Τοῦρκοι εἰσέρχοντο εἰς τὰς οἰκίας τῶν ὁμογενῶν, διὰ τῆς βίας ἐξεδιώκοντο οἱ ἰδιοκτῆται Ἕλληνες καὶ ἐντὸς αὐτῶν ἐγκαθίσταντο μὲ τὴν μεγαλειτέραν γαλήνην καὶ ἡρεμίαν. Τὸ Ἑλληνικὸν αἷμα χύνεται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, ἡμέραν καὶ νύκτα. Ἐντρομος ὁ κόσμος κατέρχεται πρὸς τὴν παραλίαν καὶ ἄλλοι ἀνέρχονται εἰς τὰ βουνὰ διὰ νὰ σώσουν τὴν ζωὴν των. Ὁλόκληρος ἡ θάλασσα, ἀπὸ τὴν κάτω-Παναγιὰ τοῦ Τσεσμέ μέχρι τοῦ Ἀδραμυτικῆς κόλπου, ἔχει καταπλημμυρῆσει ἀπὸ ἀτρόπαια μικρὰ καὶ μεγάλα, ἰστιοφόρα καὶ λέμβους. Παραλαμβάνουν διαρκῶς χιλιάδας ὁμογενῶν καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς Μιτυλήνην καὶ Χίον. Ὁ Γενικὸς Διοικητὴς κ. Πετυχάκης, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ τμηματάρχου τῆς Διοικήσεως κ. Γεωργίου Ν. Γεννάδη, σχηματίζει ἀμέσως ἐπιτροπὰς καὶ ἀγωνίζεται νὰ περιθάλῃ καὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸ ἔντρομον πλῆθος τὸ ὁποῖον ἀναπνέει πλέον ἐλεύθερον ἀέρα εἰς τὰς νήσους.

Οἱ Πρόξενoi Σμύρνης, ἐξαιρουμένων πάντοτε τοῦ Γερμανοῦ καὶ τοῦ Αὐστριακοῦ, σπεύδουν εἰς τὰς πυρπολουμένας Φώκας. Εὐρίσκονται ἀπέναντι ἐνὸς ἀγρίου πλῆθους τὸ ὁποῖον σφάζει καὶ ἀρπάζει. Ἀντικρίζουν πτώματα γερόντων εἰς τοὺς δρόμους, κατατρυπημένα ἀπὸ τὰς λόγχας τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, φρίττουν πρὸ τοῦ θεάματος τῶν κρεμασμένων εἰς τὰ κρεοπωλεῖα!!! Ἕλληνοπαίδων, ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Σπεύδουν πιντοῦ μὲ τὰς φωτογραφικὰς μηχανὰς οἱ Πρόξενoi καὶ παρουσιάζουν ὅλας τὰς καταστροφὰς καὶ τὰς τραγικότητας εἰς τὰς πρεσβείας των. Ἡ Εὐρώπη πρὸς στιγμὴν συνεκινήθη, ἐξαιρουμένης πάντοτε τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας, καὶ διαταγὴ ἐδόθη πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτὰς ὅπως διαμαρτυρηθοῦν ἐντονώματα πρὸς τὸν Μ. Βεζύρην διὰ τὰ συμβάντα. Ὁ Μ. Βεζύρης ἠρνήθη! τὴν ἀλήθειαν τῶν καταγγελλομένων καὶ δέχεται τὴν ἀποστολὴν ἐπιτροπῆς ὑπὸ τῶν πρεσβειῶν ὅπως ἐξετάσουν ἐπιτοπίως τὴν κατάστασιν. Συνεπεία τούτου ἐπέρχεται ρῆξις μετὰ τοῦ Μ. Βεζύρου, τοῦ Ταλαὰτ καὶ τοῦ Ἐμβέρο, ἡ ὁποία παρ' ὀλίγον νὰ καταλήξῃ εἰς Βεζυρικήν

μεταβολήν. Οἱ δύο Νεότουρκοι κατηγοροῦν τὸν Μ. Βεζύρηγ ἐπὶ ἀδεξιότητι, διότι ἐδέχθη τὴν μετάβασιν ἐπιτροπῆς τῶν πρεσβειῶν εἰς μέρη εἰς τὰ ὁποῖα δὲν εἶλεν ἀπομεινεῖ λίθος ἐπὶ λίθου. Διὰ τὰ ἀποκρύψουν δὲ καὶ συγκαλύψουν τὰ λαβόντα χώραν σπεύδει αὐτὸς ὁ Ταλαὰτ βέης εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν ὅπως προετοιμάσῃ τὰ τῆς . . . ὑποδοχῆς τῆς ἐπιτροπῆς τῶν πρεσβειῶν. Παρ' ὅλας τὰς προσπάθειάς τοῦ Ταλαὰτ καὶ τοῦ Ραχμῆ τὰς *περιποιήσεις*, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο εἰς τὴν ἐξεταστικὴν ἐπιτροπὴν τῶν διεσπασμένων ἢ ἀλήθεια τῶν καταστροφῶν *ἐπιστοποιήθη* κατὰ τρόπον πανηγυρικόν. Τριακόσαιο περίπου χιλιάδες Ἑλλήνων εἶχον ἐκδιωχθῆ ἔκ τῶν παραλίω τῆς Μ. Ἀσίας, οἱ δὲ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ πιέζονται δεινῶς, ἐξισλαμίζονται, νεάνιδες μεταφέρονται διὰ τῆς βίας εἰς τὰ Τούρκικα χαρέμια καὶ Ἑλληνόπαιδες *πωλοῦνται* ἀντὶ ὀλίγων μετρητίων εἰς τὴν Τούρκικὴν ἀγορὰν τοῦ Ἰκονίου. Σχολεῖα καὶ ἐκκλησίαι κατερειπώθησαν, περιουσίαι διηρπάγησαν ὑπὸ τοῦ Μουσουλμανικοῦ ὄχλου.

Οἱ Γερμανοὶ ἔχουν συμπληρώσῃ πλέον τὸ ἔργον των. Τὰ μεγάλα καὶ μικρὰ καταστήματα ἐν Κων)πόλει καὶ Σμύρνη περιέρχονται πλέον εἰς τὴν κατοχὴν των. Ἡ «Ντόιτς-Μπάγκ» ἔχει ἀνοίξει τὰ χρηματοκιβώτιά της καὶ παρέχει ὅλα τὰ μέσα εἰς τοὺς Γερμανούς, ὅπως ἀγοράσουν τὰ καταστήματα τῶν Ἑλλήνων. Ἡ εὐκαιρία εἶνε μοναδική· ἕκαστος ὁμογενῆς ἐν μόνον σκέπτεται. Νὰ πωλήσῃ τὸ κατάστημά του εἰς οἰανδήποτε τιμὴν καὶ νὰ φύγῃ μακρὰν τοῦ κινδύνου ὁ ὁποῖος αὐξάνει ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν. Ὅσοι δὲν εἶνε διατεθειμένοι νὰ τὰ πωλήσουν καταφεύγουν εἰς Γερμανοὺς ἐμπόρους ἢ καὶ εἰς ἀέργους ἀκόμη, μηδὲ αὐτῶν τῶν ὑπόπτων Γερμανίδων γυναικῶν ἐξαιρουμένων, πρὸς τοὺς ὁποίους προτείνουν συνεταιρισμόν, μὲ μόνον κεφάλαιον ἔκ μέρους τοῦ Γερμανοῦ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ὀνόματός του. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ Γερμανοὶ ἐγένοντο κάτοχοι ἑκατοντάδων καταστημάτων. Εἰς τὸ Πέραν, τὸν Γαλατᾶν, εἰς τὴν Σταμπούλ, εἰς τὸν Φραγκομαχαλᾶν τῆς Σμύρνης, ὅπου κατὰ τὸ παρελθὸν ἀνεγίνωσκεν ὁ ἐπισκέπτης ἐπιγραφὰς καταστημάτων μὲ τὰ ὀνοματεπώνυμα Παπαδόπουλος, Ἰωαννίδης, Ἀλεξανδρόπουλος κ.τ.λ., ἤδη ἀναγινώσκει, εἰς μίαν ἀτελεύτητον γραμμὴν, Κάρολος Φανκλάιν, Ἐρρῆκος Φρῆιτς, Γουλιέλμος Χολβενστάιν κ.τ.λ. Οἱ Νεότουρκοι μᾶς ἔσφαξαν καὶ

μᾶς ἐλήστευσαν εἰς τὰ χωρία καὶ τὰς μικροπόλεις, οἱ δὲ Γερμανοὶ καὶ οἱ Αὐστριακοί, τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, μᾶς ἄρπαξαν τὰ καταστήματα μας κατὰ τὸν φανερώτερον τρόπον. Οἱ Νεότουρκοι ἄφ' ἑνὸς καὶ οἱ Γερμανοὶ ἄφ' ἑτέρου ἐντὸς τῶν θερινῶν μηνῶν τοῦ 1914 μετέβαλον τὸν Ἑλληνισμόν τῆς Θράκης καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἰς ἓν νεκροταφεῖον.

Ὅταν πλέον συνεπληρώθη τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς, εὐχαριστημένος διὰ τὰ ἐπιτυχῆ ἀποτελέσματα, ἐπεχείρησε ταξείδιον εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν αὐτὸς ὁ Γερμανὸς στρατηγὸς Λίμαν Φὸν Σάνδερς πασᾶς, ὁ ὁποῖος μετέβη τὸ πρῶτον εἰς Σμύρνην καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὰς λοιπὰς παραλιακὰς πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας. Ὅταν δὲ τὸν ἐληροφόρησαν ὅτι εἰς ἐλάχιστα σημεῖα τῆς παραλίας εἶχον παραμείνη ἀρκετὰ χιλιάδες Ἑλλήνων, ἐξέφρασε τὴν ἀγανάκτησίν του καὶ εἶπεν ὅτι, «Ὁ πληθυσμὸς αὐτὸς εἰς ἐνδεχομένην ἐκστρατείαν τῆς Ἑλλάδος δύναται ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου νὰ ὀπλισθῆ καὶ νὰ χρησιμοποιηθῆ ὡς στρατευμα μάχης, συνεπῶς ἐπιβάλλεται ἡ συμπλήρωσις τοῦ ἔργου τοῦ διωγμοῦ». Αἱ διαταγαὶ τοῦ Γερμανοῦ στρατηγοῦ ἐξετελέσθησαν ἀμέσως.

Ἐὰν ἦτο δυνατόν, καθ' ἣν στιγμὴν εὗρισκετο ὁ Γερμανὸς στρατηγὸς εἰς τὴν Μικρασιατικὴν παραλίαν, ν' ἀκούσῃ ἐκ τῆς νησιωτικῆς παραλίας τὰς ἀρὰς καὶ τὰ ἀναθήματα τῶν ρακενδύτων καὶ πεινασμένων προσφύγων, θὰ ἐληροφορεῖτο ὅτι δύο φυλὰς ἀναθεματίζουν ἡμέραν καὶ νύκτα, γονατιστοὶ καὶ αἰμόφυρτοι, τὴν ΤΟΥΡΚΙΑΝ καὶ τὴν ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ.

ΑΠΕΡΑΝΤΟΝ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΝ

Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Θράκης εἶνε σήμερον ἓνα ἀπέραντον νεκροταφεῖον. Ἐκκλησίαι κατερειπώθησαν, σταυροὶ ἐπατήθησαν, νεκροταφεῖα κατεστράφησαν, σχολεῖα ἐκλείσαν, βιβλιοθῆκαι διηρπάγησαν, κτήματα κατελήφθησαν, οἰκίαι ἐληστεύθησαν, Ἑλληνίδες καὶ Ἑλληνόπαιδες ἐπωλήθησαν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ γέροντες ἀπεβίωσαν εἰς τοὺς δρόμους ἐξ ἀσιτίας καὶ ἀπὸ τὰς φρικιαστικὰς κακουχίας. Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ κακουργήματα ἔλαβον χώραν καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Τουρκία Γερμανοκρατεῖται στρατιωτικῶς καὶ πολιτικῶς.

Ἐὰν δὲν εἶχε συμφέρον καὶ ἐὰν δὲν ἐπεδίωκε τὴν ἐξόντωσίν μας, ἡ Γερμανία ἀπὸ τὴν Τουρκίαν, ἠδύνατο κάλλιστα νὰ μὴ ἐνθαρρύνῃ τοὺς Νεοτούρκους εἰς τὸ καταστρεπτικὸν ἔργον των. Ὁ σκοπὸς τῆς ὅμως εἶνε φανερός καὶ αἱ πράξεις τῆς τὸ ἀποδεικνύουν πανηγυρικώτατα. Ἡ Γερμανία εἶνε ἀναμφισβήτητον ὅτι ἔδρασε διὰ νὰ ἐπικρατήσῃ. Ἀδιάφορον ἐὰν ἐπάτησεν ἐπὶ πτώματων καὶ τὰ πτώματα αὐτὰ συνέπεσε νὰ εἶνε Ἑλληνικά. Ἡ δρᾶσίς τῆς δὲν περιορίσθη μόνον ἐν Τουρκίᾳ. Διὰ νὰ μειώσῃ τὴν ἐντύπωσιν τῶν κακουργημάτων τῆς ἐσκέφθη νὰ μετέλθῃ φιλικὴν δῆθεν πολιτικὴν πρὸς τὸ ἐλεύθερον Βασίλειον καὶ ἰδοὺ αὕτη, ἐνηγκαλισμένη μὲ τοὺς μισητοὺς ἐχθροὺς μας, τοὺς Βουλγάρους, πάνοπλος μετ' αὐτῶν πρὸ τῶν Ἑλληνικῶν συνόρων. Ἡ καταστροφή τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Τουρκίας συνετελέσθη. Θὰ συνετελεσθῇ καὶ τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνισμοῦ διὰ τῆς Βουλγαρίας, τῆς γεφύρας αὐτῆς τοῦ Γερμανισμοῦ, ἡ ὁποία τὸν φέρει διαρκῶς πρὸς τὴν Ἀνατολήν. Εἶνε ἀφελέστατοι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἰσχυρίζονται ὅτι τὰ ἔθνη δύνανται νὰ συνεργασθοῦν ἔστω καὶ μὲ προλήψεις ἐθνικιστικὰς. Αἱ προλήψεις αἱ ἐθνικιστικαὶ δὲν εἶνε τυχαῖαι οὐδὲ τῶν προσώπων δημιούργημα. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἔχει ἔμφυτον τὴν ἀγάπην καὶ τὸν θαυμασμὸν πρὸς τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν, διότι εἰς ἡμέρας δυστυχίας καὶ σκλαβιάς ἐνισχύθη, ἐβοηθῆθη, ὑπεστηρίχθη δι' αἷματος καὶ διὰ χρήματος, διὰ τῆς γραφίδος καὶ διὰ τοῦ τηλεβόλου. Εἰς τὴν ψυχὴν ὅλων μας ὑπάρχει μὲ βαθειὰς ρίζας ἡ πρόληψις κατὰ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Βουλγάρων. Τὴν πρόληψιν αὐτὴν τὴν ἐγέννησε καὶ τὴν τρέφει τὸ αἷμα, τὰ κόκκαλα καὶ τὸ ὑπόδουλον ἔδαφος τὸ Ἑλληνικόν. Εἶνε δυνατόν νὰ ἀναπαυθῶμεν ἐν ἡσυχίᾳ μέσα εἰς τὴν Τουρκικὴν καὶ τὴν Βουλγαρικὴν οἰκίαν; Τινὲς ἀρκοῦνται μὲ τὴν προσωρινὴν φιλίαν καὶ τοὺς προσωπικοὺς δεσμοὺς τῶν ἰσχυρῶν. Τὰ ἔθνη ὅμως θὰ ζήσουν μὲ τὰς δυνάμεις των τὰς φυσικὰς καὶ θὰ καταστραφοῦν ὅταν παύσουν νὰ τὰ προστατεύουν. Ἴδοὺ λοιπὸν μετὰ τὴν Τουρκίαν, ἡ Βουλγαρία ὑπεράνω τοῦ Ἑλληνικοῦ συνόρου, ἀπὸ τοῦ Νέστου μέχρι τῆς Κορυτσᾶς!! Ἐπεκάθησεν ὑπεράνω μας πανίσχυρος ἀπαιτητικὴ, ἀγέρωχος, τυραννικὴ. Ἡ Ἀνατολικὴ Μακεδονία περισφίγγεται ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου πιέζεται τρομοκρατικῶς ἡ περιφέρεια Φλωρίνης. Διατί νὰ τὸ κρύψωμεν; Ἐκεῖ ὑπάρχουν ἀρκετοὶ Βούλγαροι κά-

τοιχοι, οἱ ὅποιοι δὲν θὰ μένουν ἡσυχοί, ἐφ' ὅσον γνωρίζουν ὅτι εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων ὥρων εὐρίσκονται Βουλγαρικαὶ λόγχοι καὶ γλιμιντροῦν εἰς τὴν πεδιάδα Μοναστηρίου—Φλωρίνης, ἀφρισμένα ἄλογα. Ἡ πεδιάς τῆς Φλωρίνης δὲν ἔχει καμμίαν ὑπόστασιν, δὲν θὰ ἔχη ποτὲ ἀσφάλειαν, ἐφ' ὅσον οἱ Βούλγαροι παραμένουν εἰς τὸ Μοναστήρι. Ὅστις κατέχει τὸ Μοναστήρι Βούλγαρος ἢ Ἕλλην, κατέχει ἀσφαλῶς ὁλόκληρον τὴν πεδιάδα, τῆς ὁποίας τὰ προστατευτικὰ ὄχυρά σύνορα πρὸς νότον εἶνε τὸ Κιλίτ-Δερβὲν καὶ πρὸς βορρᾶν τὰ στενὰ τῆς Μπαμπούνας. Διὰ τὰ ἀναπνεύση ἢ περιφέρειαν Φλωρίνης Ἕλληνικὸν ἀέρα πρέπει νὰ φθάσουν τὰ σύνορά μας μέχρι Μπαμπούνας. Ἐφ' ὅσον ὅμως οἱ Βούλγαροι ἐφάπτονται τοῦ Μοριχόβου καὶ τοῦ Περιστερίου εἴμεθα καταδικασμένοι εἰς τὸν ἐξ ἀσφυξίας θάνατον.

Ἡ πολεμικὴ θέσις τῶν ἀνωτέρω μερῶν εἶχεν ἐντελῶς διάφορον σημασίαν μὲ τὴν παρουσίαν τῶν Σέρβων ἐν Μοναστηρίῳ. Οἱ Σέρβοι δὲν ἔχουν πληθυσμοὺς οὐδὲ ὄνειρα ἐντεῦθεν τῆς Φλωρίνης. Φυλετικὸν μῖσος δὲν ὑπάρχει μεταξύ μας, οὐδὲ αἷμα ἐχύθη οὔτε εἰς τοὺς παλαιότερους οὔτε εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους. Ἀπεναντίας κοινὸς ἦτο ὁ ἀπὸ Βουλγαρίας κίνδυνος καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὑπῆρχε ποτὲ ὁ φόβος τοῦ ἀλληλοσπαραγμοῦ. Ἡ Σερβία φυσικῶς φέρεται πρὸς τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Βουλγαρίαν καὶ ἐκεῖ ἔστρεφεν ὅλην τὴν προσοχὴν της. Ἡ πεδιάς τῆς Φλωρίνης, μέχρι Βοδενῶν, μὲ τὴν παρουσίαν τῶν Σέρβων εἰς τὸ Μοναστήρι οὐδένα κίνδυνον διέτρεχεν. Ἐνῶ μὲ τοὺς Βουλγάρους εἰς τὸ Μοναστήρι διατρέχει κίνδυνον ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν, ἀνὰ πᾶσαν ὥραν. Ὅσοι ἔχουν μελετήσῃ καὶ παρακολουθήσῃ τὴν Μακεδονικὴν ἱστορίαν γνωρίζουν βεβαίως πόσον οἱ Βούλγαροι εἰργάσθησαν διὰ τὴν κατοχὴν τοῦ Μοναστηρίου καὶ πῶς ἐπανηγύρισαν διὰ τὴν κατάληψίν του. Ἡ ψυχὴ των ἐσκίρτησεν ἀπὸ ἱερὸν ἐνθουσιασμόν, διότι ἐπὶ τέλους ὑψώθη ἡ σημαία των ἐπὶ τῆς κεντρικῆς ταύτης πόλεως τῆς Μακεδονίας. Ἐν Μοναστηρίῳ ἔδρασε τὸ πρῶτον Βουλγαρικὸν κομιτάτον τοῦ Σαράφωφ καὶ ἐκεῖθεν ἐξεπέμφθησαν οἱ κομιτατζήδες πάνοπλοι πρὸς τὴν Κορυτσᾶν, τὰ Βοδενά, τὴν Βέρροιν, εἰς τὰ Γιαννιτσᾶ, εἰς τὸ Κρούσοβον καὶ τὰ λοιπὰ κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Οἱ νέοι εἰς τὰ σχολεῖα ἐν ἐδιδάχθησαν νὰ ζητοῦν ὅταν προσέρχονται ὑπὸ τὰς σημαίας. Τὴν κατά-

ληψιν τοῦ Μοναστηρίου. Ἐχουν οἱ Βούλγαροι τοὺς θρυλικούς των ἥρωας, τὰ δημοτικὰ τραγούδια των, τὰ ὁποῖα ἐξυμνοῦν ὡς πόλεις Βουλγαρικὰς, τὰ Βιτώλια καὶ τὴν Ἀχρῖδα. Ὅ,τι εἶνε δι' ἡμᾶς ἡ Κων)πολις, ὡς παράδοσις ἐθνικὴ, εἶνε διὰ τοὺς Βουλγάρους τὸ Μοναστήρι. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τῆς Κων)πόλεως ἔχουν δικαιώματα ἱστορικά, ἐθνολογικά, κληρονομικά, ἐνῶ οἱ Βούλγαροι ἐδημιούργησαν τοὺς θρύλους καὶ τὰς παραδόσεις των μὲ τὴν βίαν, τὸ αἶμα τῶν ἀθῶων, τὴν ἀπάτην καὶ τὸν τρόμον.

Τὸ Μοναστήρι εἶνε τὸ κέντρον ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζεται στρατιωτικῶς καὶ οικονομικῶς ἡ Δυτικὴ Μακεδονία. Ὅλοι οἱ δρόμοι πρὸς τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα ἐκεῖ καταλήγουν. Ἐν Ἑλλάδι ἐπίστευσαν τινὲς ὅτι εἴσοδος Γερμανικῶν τινῶν δυνάμεων εἰς τὸ Μοναστήρι ἀπέτρεψε τὸν κίνδυνον τῆς Βουλγαρικῆς κατοχῆς. Ἠπατήθησαν ὅμως οἰκτρότατα. Οἱ Βούλγαροι δυνατὸν νὰ παραιτηθοῦν τῆς Τουρκικῆς Θράκης, τῶν βλέψεων των ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἀλβανίας, **οὐδέποτε** ὅμως, ἐφ' ὅσον ἔχουν στρατὸν καὶ ὅπλα, θὰ ἐγκαλεῖν τὸ Μοναστήρι. Τοῦτο ἀπαιτεῖ τὸ Βουλγαρικὸν συμφέρον καὶ τοῦτο ἐδηλώθη εἰς τοὺς συμμάχους των.

Εἰς περίπτωσιν λοιπὸν Γερμανικῆς νίκης καὶ ἀδυναμίας τῆς Ἑλλάδος νὰ τοὺς πετάξῃ ἐκεῖθεν, ποία εἶνε ἡ θέσις ἡ στρατιωτικὴ τῆς Ἑλλάδος μὲ Βουλγαρίαν τετραπλασίαν, ὀγκωδεστάτην καὶ στρατιωτικῶς παρασκευασμένην; Ποία θὰ εἶνε ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ τύχη τῶν πληθυσμῶν ἐντεῦθεν τῆς Φλωρίνης μετὰ εἴκοσι χρόνια; Τί σημαίνει ἐὰν οἱ πληθυσμοὶ αὐτοὶ σήμερον δὲν ἐδεινοπάθησαν ἐκ τοῦ πολέμου, ἐνῶ εἶνε φανερὸν ὅτι θὰ δεινοπαθήσουν καὶ θὰ ὑποδουλωθοῦν εἰς τοὺς Βουλγάρους μετὰ εἴκοσι τὸ πολὺ χρόνια;

Σκοπὸς τῆς παρουσίης μελέτης μου δὲν ἦτο νὰ ἐπεκταθῶ καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Γερμανίας ἐν τῇ Βαλκανικῇ. Ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὅμως ἠθέλησα νὰ τονίσω πόσον ὀλεθρία ὑπῆρξεν ἡ πολιτικὴ τῆς Γερμανίας καὶ πρὸς τὸ ἐλεύθερον Βασίλειον καὶ τὴν χειρίστην ὑπηρεσίαν ἣν προσέφερεν εἰς αὐτὸ ἡ συνεργασία της μὲ τοὺς ἐχθρούς μας. Τοῦ ἐλευθέρου Βασιλείου ἡ καταστροφὴ προετοιμάζεται διὰ τῶν Βουλγάρων κατὰ τρόπον τραγικόν. Τοῦ

ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ συνετελέσθη δι' αὐτῶν τῶν Γερμανῶν. Τετρακόσαι χιλιάδες Ἑλλήνων κατέφυγον εἰς τὸ ἐλεύθερον ἔδαφος καὶ ζοῦν οἱ περισσότεροι ἀπὸ τὸν ἰδρωτα καὶ τὸ αἷμα τοῦ πτωχοῦ φορολογουμένου λαοῦ. Οἱ ἑναπομείναντες ὑποκύπτουν εἰς τὴν βίαν, ἀτιμάζονται, ληστεύονται, ἐξισλαμίζονται κατὰ ἑκατοντάδας κάθε ἡμέραν. Τὸ Πατριαρχεῖον κατέστη ἄσυλον τῶν ἀπειλουμένων Μητροπολιτῶν, ὅλοι δὲ αἱ ἔγγραφοι διαμαρτυρίαι καὶ αἱ καταγγελίαι του ρίπτονται εἰς τὸν κάλαθον τῶν ἀχρηστών, χωρὶς οἱ φάκελλοι ν' ἀνοιχθῶσι. Καθ' ὕλην αὐτὴν τὴν αἱματηρὰν καὶ ληστορικὴν περίοδον τῆς Νεοτουρκικῆς θηριωδίας, ἐπενέβη, ἔστω καὶ μίαν φοράν, ὁ Γερμανὸς πρεσβευτῆς διὰ νὰ μεταιώσῃ τὰς ἀγριότητάς των; Μήπως εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως προστατευθοῦν οἱ ἀπειλούμενοι πληθυσμοὶ μας ἐδόθη ἔστω καὶ τυπικὴ ἐνθαρρυντικὴ ἀπάντησις, ἢ συνεστήθησαν ἠπιώτερα μέτρα εἰς τοὺς Νεοτούρκους; Ἡ παραλία, ὀλόκληρος, ἀπὸ τοῦ Μαρμαρᾶ μέχρι τῆς Ἀταλείας, ἐβάφη μὲ αἷμα χριστιανικόν, μὲ αἷμα Ἑλληνικόν, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Οἱ Γερμανοὶ ὄχι μόνον δὲν συνέστησαν ἠπιώτερα μέτρα καὶ ὀλιγωτέραν βίαν, ἀλλ' ἀπεναντίας ἐπέτιμησαν τοὺς Τούρκους, διότι εἰς τινα σημεῖα, τὰ Βρύουλλα καὶ τὰ Μοσχονήσια π. δ. χ. ἀπέμειναν Ἑλληνας χωρὶς νὰ πεταχθοῦν εἰς τὴν θάλασσαν ἢ νὰ μεταβοῦν πρὸς συνάντησιν τῶν ἐκδιωχθέντων συμπατριωτῶν των.

Μία φυλὴ ὀλόκληρος καταρᾶται καὶ ἀναθεματίζει Γερμανοὺς καὶ Τούρκους. Μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μας ἔχει ριζώσει τὸ μῖσος διὰ τὴν Γερμανίαν, ὁ πόθος τῆς ἐκδικήσεως πλημμυρίζει τὰ στήθη καὶ τὰ παιδιὰ μας διδάσκονται ὅτι ἕνας ὑπῆρξεν ὁ ἐχθρὸς των, περισσότερον τοῦ Τούρκου, ὁ Γερμανός.

Ἐναντίον αὐτοῦ ἀκούονται κατάρες καὶ ἀναθέματα, πρῶτὶ καὶ ἐσπέρας, κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, ἀπὸ τετρακοσίας χιλιάδας ἑκπατρισθέντας Ἑλλήνας.

Ἐπικαίρως καὶ πρὸς πιστοποίησιν τῶν ἰσχυρισμῶν μας περὶ καταστροφῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὑπὸ τῆς Γερμανίας, ἀπεκάλυψεν ἐν Πάτραις τὴν 17^{ην} Ἀπριλίου 1916 ὅλας τὰς Γερμανικὰς ἔρα διουργίας ὁ πρῶην ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργὸς κ. Ἐμμανουὴλ Ρέπουλης. Τὰ ὅσα πρὸς τὸν λαὸν τῶν Πατρῶν διεκλήρυσεν ὁ Βενιζελικὸς πρῶην ὑπουργὸς τὰ θεωροῦμεν σπουδαῖα ντοκουμέντα

καὶ τὰ δημοσιεύομεν εἰς τὴν μελέτην ταύτην μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι μίαν ἡμέραν, τὴν μεγάλην ἡμέραν τῆς κρίσεως, θὰ χρησιμεύσουν εἰς τὸν ἱστορικὸν τοῦ Ἑθνους, ὁ ὁποῖος θὰ κρίνῃ μὲ ἀμεροληψίαν καὶ θὰ παραδώσῃ εἰς τὸ αἰώνιον ἀνάθεμα ὄλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἰργάσθησαν μὲ ὄλας τὰς δυνάμεις των, ὅπως μᾶς ἐκδιώξουν ἀπὸ τὸ Μικρασιατικὸν καὶ Θρακικὸν ἔδαφός μας.

«Εἶπον προηγουμένως — λέγει ὁ κ. Ρέπουλης εἰς τὴν ἐν Πάτραις δι᾿ ἁλέξιν του—ὅτι ἡ δοθεῖσα εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Φιλελευθέρων ὑπὸ τοῦ Ἑγγλοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν βεβαίωσις, ὅτι δὲν θὰ ἐπέτρεπεν ἡ Ἑγγλία εἰς τὸν Τουρκικὸν στόλον νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῶν Δαρδανελλίων διὰ νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς Ἑλλάδος—εἶπον ὅτι δὲν εἶνε τοῦτο τὸ μόνον ἐνδεικτικὸν σημεῖον τῶν διαθέσεων τῆς Ἑγγλίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Τὸ ζήτημα τῶν νήσων διέτρεξε πολλοὺς καὶ μεγάλους κινδύνους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἔσωσεν αὐτὸ ἡ μεγάλη πρόνοια καὶ διπλωματικότης τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Φιλελευθέρων, χάρις εἰς τὴν συνδρομὴν τῆς Ἑγγλίας. Συνεζητεῖτο ἀκόμη τὸ ζήτημα τῶν ὀρίων τῆς Ἡπείρου ἐν Φλωρεντίᾳ, ὅπου καὶ περιεκόπησαν ταῦτα διὰ τοῦ γνωστοῦ πρωτοκόλλου, ὅτε ὁ κ. Βενιζέλος προσέφυγεν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν καὶ παρεκάλεσεν αὐτὴν νὰ θελήσῃ νὰ συνδυάσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο μὲ τὸ ἐκκρεμὲς ἀκόμη ζήτημα τῶν νήσων. Διότι τὸ πρωτόκολλον τῆς Φλωρεντίας ἦτο δυσμενὲς δι' ἡμᾶς, διότι ἐπεκράτουν ἐκεῖ αἱ ἐπιθυμίαι τῶν Δυνάμεων τῆς Τριπλῆς τότε Συμμαχίας. Ἄν δὲ ἀφίνετο νὰ κανονισθῇ τὸ ζήτημα τῶν Ἡπειρωτικῶν ὀρίων μονομερῶς, γὰρ λυθῆ δὲ κατόπιν τὸ ζήτημα τῶν νήσων, ἐκινδυνεύομεν νὰ ἔχωμεν τὴν ἀντίδρασιν τῶν Δυνάμεων τῆς Τριπλῆς Συμμαχίας καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῶν νήσων. Ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις, εὐτυχῶς, ἐδέχθη τὴν παράκλησιν τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἡμῶν καὶ ἀνέλαβε τὴν πρωτοβουλίαν καὶ ἐπέτυχε τὸν συνδυασμὸν τῶν δύο ζητημάτων, τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐξημιώθημεν μόνον εἰς τὴν Ἡπειρον καὶ ἐσώσαμεν τὰς νήσους. (Χειροκροτήματα καὶ ἐπευφημίαι ὑπὲρ τῆς Ἑγγλίας).

Ἄλλὰ καὶ κατόπιν ἐζητήθη καὶ πάλιν ἡ συνδρομὴ τῆς Ἀγγλίας διὰ τὸ ζήτημα τῶν νήσων. Διότι, ἂν παρεχωρήθησαν αὐταὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ Τουρκία ὁμως ἐξηκολούθει νὰ εἶνε ἀνένδοτος· καὶ ἡ μὲν Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἐδήλωσε τότε ὅτι ἦτο πρόθυμος εἰς

τὸ νὰ ἐνεργηθῆ καὶ ναυτικὴ ἐπίδειξις ἐναντίον τῆς Τουρκίας, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ συμμετάσχη τῆς ἐπιδείξεως καὶ ἡ Γερμανία. Ἡ Γερμανία ὅμως ἠρνήθη, καὶ ὅτε συνητηθήσαν ὁ τότε Πρωθυπουργὸς τῆς Γερμανίας καὶ ὁ τότε Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος ἐν Κερκύρα, ἐδήλωσεν ὁ πρῶτος ὅτι μόνον «ἀπλᾶς συστάσεις» δύναται νὰ κάμῃ εἰς τὴν Τουρκίαν ἡ Γερμανία. Ἐν ᾧ ἔξ ἄλλου, παρευρισκόμενος ἐν Κερκύρα ὁ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει Γερμανὸς πρεσβευτῆς, ὁ πολὺς Βακεγγάιμ, δὲν ἐδίστασε καὶ ὠμοτέραν νὰ δώσῃ ἀπάντησιν, εἰπὼν ὅτι ὁ σημερινὸς κανονισμὸς τοῦ ζητήματος τῶν νήσων δὲν θὰ ἐσῆμαινε, ἄλλως τε, καὶ τὸν ὀριστικὸν κανονισμὸν τῆς τύχης αὐτῶν. «Διότι εἶπεν, αἱ νῆσοι πρέπει νὰ ἀνήκουν εἰς ἐκεῖνον, εἰς ὃν θὰ ἀνήκη καὶ ἡ ἀπέναντι ἀκτὴ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας».

Δὲν γνωρίζω, ἂν ταῦτα λέγων ὁ Γερμανὸς πρεσβευτῆς εἶχεν ὑπ' ὄψει τὸν σημερινὸν κυρίαρχον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἢ ἄλλον τινὰ διὰ τὸ μέλλον. Πάντα ταῦτα ὅμως διαφωτίζουν ἡμᾶς ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ Ἑλλάς. Καὶ ἂν ἐπιμένω εἰς τὴν ἱστορικὴν ἀφήγησιν τῶν γεγονότων τὰ ὁποῖα ἀναφέρω, πράττω τοῦτο διὰ νὰ δυνηθῆ ἡ Κοινὴ Γνώμη νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ δρόμου τὸν ὁποῖον ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ Ἑλλάς, διότι πρέπει νὰ φωτισθῆ περὶ τῆς πολιτικῆς καὶ τῶν διαθέσεων τῶν Δυνάμεων ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ τῆς θέσεως τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ Ἑλλάς ἀπέναντι ἐκατέρου τῶν δύο συνασπισμῶν. Τὰ γεγονότα δὲ καθορίζουν τὴν θέσιν αὐτῆς.

Ἐπιζητῶν ὁ Γερμανισμὸς τὴν πραγματοποίησιν τῶν μεγάλων του βλέψεων οὐδέποτε ὑπελόγησε καὶ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ὡς παράγοντος μεθ' οὗ θὰ ἠδύνατο νὰ συμπράξῃ οὔτε καὶ ἠθέλησε νὰ στηριχθῆ ἐπ' αὐτῆς, οὔτε καὶ εὔρε κοινότητα συμφερόντων. Τὸ φῶς δὲ τὸ ὁποῖον ὡδήγηε τὰ Κράτη εἰς τὴν ἐξωτερικὴν τῶν πολιτικὴν δὲν ἐκρήγνυται αἰφνιδίως, ἀλλ' εἶνε ἀποτέλεσμα μακρᾶς ἐργασίας, τὴν ὁποίαν διενεργεῖ ἡ ὑπάρχουσα καὶ καλλιεργουμένη μεταξὺ αὐτῶν κοινότης συμφερόντων. Ἡ ταυτότης δὲ τῶν συμφερόντων τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξε πάντοτε συνηνωμένη μετὰ τῶν συμφερόντων τῶν Προστατίδων αὐτῆς Δυνάμεων, ἐνῶ αἱ ῥοπαὶ τῆς Γερμανικῆς πολιτικῆς ἐξεδηλώθησαν πάντοτε ὑπὲρ ἄλλων Κρατῶν ἐν τῇ Βαλκανικῇ. Δὲν ἔχομεν δικαίωμα διὰ τοῦτο νὰ κα-

τηγορήσωμεν τὴν Γερμανικὴν πολιτικὴν, διότι καὶ αὐτὴ τὰ ἰδικά της συμφέροντα ὑπολογίζει καὶ ἐπ' αὐτῶν στηρίζεται. Ὁ κύκλος δὲ τῶν Γερμανικῶν βλέψεων καὶ συμφερόντων συνήντα πάντοτε τὴν Ἑλλάδα ὡς ἐχθρὰν, καὶ τοῦτο εἶνε ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν διὰ νὰ προασπίσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ ἰδικά μας Ἐθνικὰ συμφέροντα. Δικαίωμα μόνον ἔχομεν νὰ ἐπικρίνωμεν τὴν πολιτικὴν αὐτὴν ὅταν ἐν τῇ δράσει της ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ χριστιανισμοῦ, τοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Δυστυχῶς δὲ ὑπῆρξαν καὶ τοιαῦται ἐκδηλώσεις ἐκ μέρους Γερμανῶν. Αὐτὸς ὁ Ἄρχηγός τῆς ἐν Τουρκίᾳ Γερμανικῆς Ἀποστολῆς—ὁ Λίμαν φὸν Σάνδερς—περιοδεύων ἀνὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ ἀντιλαμβάνομενος τὴν εὐρωστίαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου δὲν ἐδίστασε νὰ εἴπῃ πρὸς τὰς Τουρκικὰς Ἀρχάς, ἐνώπιον καὶ Ἑλληνας Ἐπισκόπου ἀκόμη διὰ τοὺς Ἑλληνας: **«Αὐτοὺς ἐδῶ τί τοὺς φυλάττει!»** Βλέπων δὲ ὁ αὐτὸς Γερμανὸς τοὺς Ἑλληνικοὺς ναοὺς μὲ τὰ κωνοστιάσια καὶ τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα εἶπε δεικνύων αὐτὰ πρὸς τὰς Τουρκικὰς Ἀρχάς: **«Ἐν ὄσῳ ἀφίνετε αὐτὰ ἐδῶ, σεῖς θὰ εἴσθε οἱ εἴλωτες τῶν Ἑλλήνων!»** **Εἶνε ἐπισήμως βεβαιωμένα τὰ πράγματα αὐτά.**

Ἐνῶ δὲ τοιαύτας ἔχομεν ἐνδείξεις τῶν Γερμανικῶν διαθέσεων διὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἐξ ἄλλου οὔτε ὁ Γερμανικὸς Τύπος οὔτε οἱ Γερμανοὶ συγγραφεῖς ἐδίστασαν νὰ διακηρύξουν ὅτι τὸ Βαλκανικὸν ζήτημα δὲν ἐλύθη διὰ τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, μορφήν μόνον ἥλλαξε, θὰ λυθῇ δὲ μετὰ νέους ἀγῶνας καθ' οὓς ἡ Βουλγαρία θὰ ἔχη σύμμαχον τὴν Τουρκίαν. Καὶ δὲν ἐξεφράζοντο τοιαῦται ἰδέαι ἀνευθύνως μόνον ἐν Γερμανίᾳ. Αὐτὸς ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Γερμανὸς πρεσβευτῆς εἶχεν εἶπῃ εἰς ξένους διπλωμάτας ὅτι **«ἡ συνθήκη τοῦ Βουκουρεστίου δέον νὰ ἀναθεωρηθῇ ὡς ἀδικος, διότι τὴν ἐπέβαλεν ἡ ἀπληστία τῶν συμμάχων Βαλκανικῶν Κρατῶν εἰς βάρος τῆς Βουλγαρίας».**

Τοιαῦται ἦσαν αἱ ἐκ τῶν πραγμάτων συνθῆκαι, ὑπὸ τὰς ὁποίας εὗρε τὴν Ἑλλάδα ἀπέναντι τῶν δύο συμμαχικῶν συνδυασμῶν τῶν Δυνάμεων ὁ Εὐρωπαϊκὸς πόλεμος. Εἶδατε ποῖαι ἦσαν αἱ ἐκ τῶν πραγμάτων βεβαιούμεναι διαθέσεις καὶ ἐνέργειαι τῶν Δυνάμεων τῆς Συνεννοήσεως εἰς τὸ ζήτημα τῶν νήσων καὶ εἰς τὸ

ζήτημα το Μακεδονικόν καὶ ποῖαι αἱ διαθέσεις τοῦ Αὐстро-Γερμανικοῦ συνδέσμου.

*
**

Αὐταὶ εἶναι αἱ μεγάλαι ἱστορικαὶ ἀλήθειαι τοῦ ζητήματός μας, τὸ ὁποῖον εἶνε ζήτημα ὀλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ποία δύναμις πλέον θὰ δυνηθῆ νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ μεγάλα σφάλματα; Τὸ ἀπέραντον Νεκροταφεῖον τοῦ Μικρασιατικοῦ καὶ Θρακικοῦ Ἑλληνισμοῦ μᾶς προκαλεῖ θλιβερὰς σκέψεις καὶ μᾶς ἀπελπίζει διὰ τὸ μέλλον τῆς φυλῆς μας. Καὶ ὅμως, τὰς ἐσπερινὰς ὥρας, ὅταν κουρασμένοι ἐπιστρέφωμεν ἀπὸ τὴν ἐργασίαν καὶ ἀντικρούζωμεν τὰ κόκκινα βουνὰ τῆς Ἀνατολῆς, φλογισμένα ἀπὸ τὸ ἥλιοβασίλεμα, ὁ νοῦς μας φέρεται πρὸς τὰ ἐκεῖ, σκιρτᾷ ἡ καρδιά μας, ἡ ἐλπίς τῆς ἐπανόδου μᾶς πλημμυρίζει δάκρυα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ σιγοτραγουδοῦμεν:

*Πάλε μὲ χρόνους μὲ καιροὺς
πάλε δικά μας θᾶνε . . .*

Μιτυλήνη 1916.